

Learn Norwegian on the Web

**Ucz się
norweskiego
online**

Podręcznik

Olaf Husby, Åsta Øvregaard,
Kjell Heggvold Ullestad, Dominique Heyler

Trondheim, 06.02.2014

Tłumaczenie na polski: Iwonna Karpińska i Joanna Opstad.

Spis treści

1 Rodzina Vidalów	5	5C I butikken	42
1A Alex	5	5D To nye venninner	43
1B Benjamin	5	Gramatyka	44
1C Cecilie	6	ZAIMKI	44
1D Dina	6	PRZYMIOTNIKI	45
Gramatyka	7	PRZYSŁÓWKI	46
SZYK WYRAZÓW	7	PRZYIMKI	46
ZAIMKI PYTAJĄCE	7	Wymowa	48
NARODOWOŚCI	8	Spółgłoski norweskie	48
Wymowa	8	Niektóre zbitki spółgłoskowe	49
Alfabet norweski	8	6 Wycieczka do miasta	50
Porównanie liter norweskich i polskich	9	6A Frokost	51
2 Przyjazd do Norwegii	10	6B I byen	52
2A Fra Paris til Oslo	13	6C Salg	53
2B På Gardermoen	14	6D På kafé	55
2C Passkontroll	15	Gramatyka	56
2D Hei, pappa!	16	ZAIMKI	56
Gramatyka	17	CZASOWNIKI	56
ZAIMKI	17	PRZYMIOTNIKI	57
CZASOWNIKI	17	Wymowa	59
RZECZOWNIKI	18	Prozodia norweska	59
SZYK WYRAZÓW	18	Samogłoski długie i krótkie	59
SPÓJNIKI	19	Akcent	59
PRZYIMKI	19	Akcent toniczny w wyrazach	60
Wymowa	19	7 Wycieczka do miasta	61
Samogłoski norweskie	19	7A Alex våkner tidlig	62
Porównanie samogłosek norweskich i polskich	20	7B På kontoret	63
3 Nowy dom	21	7C Om barnehagen	64
3A Alex våkner i Fjordvik	25	7D Første dag på skolen	65
3B Flyttebilen kommer	26	Gramatyka	66
3C Hjemme	27	CZASOWNIKI	66
3D Dinas rom	28	RZECZOWNIKI	67
Gramatyka	29	PRZYMIOTNIKI	68
ZAIMKI	29	LICZEBNIKI NIEOKREŚLONE	69
CZASOWNIKI	29	Wymowa	70
RZECZOWNIKI	30	Spółgłoski z retrofleksją	70
SZYK WYRAZÓW	32	8 Szkoła i czas wolny	71
Wymowa	32	8A Dina henter Alex	72
Norweskie dwugłoski	32	8B På norskkurs	73
4 Sąsiedztwo	32	8C En fin høstdag	74
4A Hos mormor og morfar	33	8D Et friminutt	75
4B Bens morgen	34	Gramatyka	76
4C Cecilie sender en pakke	35	CZASOWNIKI	76
4D Veien til skolen	36	PRZYMIOTNIKI	79
Gramatyka	37	SZYK WYRAZÓW	80
CZASOWNIKI	37	Wymowa	81
ZAIMKI PYTAJĄCE	37	Redukcje	81
Wymowa	37	9 Praca	82
Spółgłoski norweskie	37	9A Barnehagen drar på tur	83
Spółgłoski nieme	39	9B Et nytt prosjekt	84
5 Nowi przyjaciele	39	9C Fjordvik sykehus	85
5A Katten	40	9D Klasseavis	86
5B Fotball	41	Gramatyka	87

ZAIMKI.....	87	SÅ.....	109
RZECZOWNIKI	88	KRÓTKIE ODPOWIEDZI.....	109
SZYK WYRAZÓW.....	89	JA - JO	110
Wymowa	90	Wymowa	111
Mowa łączona.....	90	Rytm mowy.....	111
10 Choroba, zdrowie	91	Sylaby nieakcentowane	111
10A Alex har feber	92	Podstawa rytmiczna: STOPA.....	112
10B Hjemme med sykt barn	93	12 Święta i ich obchody	114
10C Cecilie skal på kurs.....	94	12A Lek i snøen.....	115
10D Dina spiller håndball.....	96	12B Ben tar imot gjester	116
Gramatyka	96	12C Julemiddag	117
ZAIMKI.....	96	12D Julegaveåpning.....	118
PRZYMIOTNIKI.....	98	Gramatyka	119
PRZYSŁÓWKI	101	CZASOWNIKI	119
PRZYIMKI.....	101	SZYK WYRAZÓW	120
SYNES - TRO - TENKE	102	ZASADY UŻYWANIA PRZECINKA.....	122
Wymowa	103	Wymowa	123
Zupełnie bez przerw?.....	103	Początkowe sylaby nieakcentowane	123
11 Kultura i wypoczynek.....	103	Podsumowanie	123
11A Skomakerdokka	104	Ostatnia wskazówka	123
11B På hyttetur.....	105		
11C En invitasjon til Oslo	106		
11D Justin Bieber-konsert	107		
Gramatyka	108		
FORDI - DERFOR.....	108		

1 Rodzina Vidalów

Rodzina Vidalów

- Przedstawianie się
- Proste zdania twierdzące

Główne zagadnienia gramatyczne

- Podstawowy szyk wyrazów
- Zaimki pytające

1A Alex

- Hei! Jeg heter Alex. Hva heter du?

This is Alex. He is 5 years old. He is travelling from Paris to Oslo together with his mother and sister. They are moving from France to Norway. His father is already in Norway. He is waiting for them there.

Słownictwo

du = ty
hei = cześć
heter (å hete) (v) = nazywam się, nazywasz się...
hva = co
jeg = ja

v = verb (czasownik)

1B Benjamin

- God dag! Jeg heter Benjamin Vidal. Hyggelig å hilse på deg!

This is Benjamin Vidal. He is French, but he is living in Norway now. His wife is Norwegian. Her name is Cecilie. They have two children, Alex and Dina.

Słownictwo

en dag (n) = dzień
god (a) = dobry
god dag! = dzień dobry!
å hete (v) = nazywać się
å hilse (v) = przywitać się, zapoznać się
hyggelig (a) = przyjemny, miły
hyggelig å hilse på deg! (a) =
miło cię poznać

på (p) = na

å = znak bezokolicznika

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), p = preposisjon (przyimek)

1C Cecilie

- Hallo! Jeg heter Cecilie Hansen Vidal. Jeg er norsk. Er du norsk?

This is Cecilie Hansen Vidal. She has been living in France for many years with her husband, Ben, and their two children. Now they are moving to Fjordvik* in Norway. Her parents live there. Ben is waiting for his family at the airport. He went in advance to find a house for them.

Słownictwo

er (å være) (v) = jestem, jesteś,

jest,... (być)

hallo = halo, cześć

norsk (a) = Norweżka, Norweg

v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik)

*Fjordvik is a fictional town.

1D Dina

- Hei! Jeg heter Dina. Jeg kommer fra Frankrike.
Hvor kommer du fra?

This is Dina. She is 14 years old. Now she has left all her friends in France to move to Norway with her family. She is looking forward to see her dad again, though. He has been away for some weeks, working in his new job in Fjordvik.

Słownictwo

fra (p) = z

Frankrike (n) = (imię własne) Francja

hvor = gdzie

hvor ... fra = skąd

hvor kommer du fra? = skąd jesteś,

pochodzisz?

kommer (å komme) (v) = pochodzę,

pochodzisz....

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), p = preposisjon (przyimek)

Gramatyka

SZYK WYRAZÓW

Zdania główne

Norweskie zdanie musi zawsze zawierać podmiot i orzeczenie (czasownik). Podmiot oznacza wykonawcę czynności wyrażonej orzeczeniem, obiekt podlegający procesowi wyrażonemu orzeczeniem lub znajdujący się w stanie wyrażonym orzeczeniem.

Podstawowy szyk wyrazów w zdaniu głównym:

podmiot – orzeczenie – reszta zdania

Jeg heter Alex. (Ja) Nazywam się Alex.

Jeg kommer fra Frankrike. (Ja) Pochodzę z Francji.

Zdania pytające

W zdaniach pytających z wyrazem pytającym orzeczenie również występuje jako drugi element zdania:

Hva **heter** du? Jak się nazywasz?

Zdania pytające bez wyrazu pytającego rozpoczyna się orzeczeniem:

Er du norsk? Jesteś Norwegiem?

ZAIMKI PYTAJĄCE

Najczęstszymi zaimkami pytającymi są:

hva co

hvem kto

hvor gdzie (jak)/ile

hvordan jak

Hva er det? Co to jest?

Hvem er det? Kto to jest?

Hvor bor du? Gdzie mieszkasz?

Hvordan går det? Jak się masz?

Uwaga! **Hva** używa się również w innym znaczeniu niż **co**, np.

Hva heter du? Jak się nazywasz?

Wyraz pytający **hvor** jest też używany w znaczeniu **ile**, gdy pytamy o wielkość lub ilość.

Hvor gammel er du? Ile masz lat?

NARODOWOŚCI

<i>Kraj</i>	<i>Narodowość (przymiotnik)</i>	<i>Osoba</i>	<i>Język</i>
Norge	norsk	en nordmann	norsk
England	engelsk	en engelskman	engelsk
Frankrike	fransk	en franskman	fransk
Italia	italiensk	en italiener	italiensk
Nederland	nederlandsk	en nederlander	nederlandsk
Polen	polsk	en polakk	polsk
Spania	spansk	en spanjol	spansk
USA	amerikansk	en amerikaner	(amerikansk) engelsk
Tyskland	tysk	en tysker	tysk

Wymowa

Alfabet norweski

Alfabet norweski zawiera 29 liter, 9 samogłosek i 20 spółgłosek:

A - B - C - D - E - F - G - H - I - J - K - L - M - N - O - P - Q - R - S - T - U - V - W - X - Y - Z - Æ - Ø - Å

Poniżej podajemy wielkie i małe litery wraz z ich norweskimi nazwami. Wymowa podana jest zgodnie z zapisem Międzynarodowego alfabetu fonetycznego IPA. Dwukropek po samogłoskach oznacza, że są to głoski długie. Brak dwukropka wskazuje na głoski krótkie. Np. długa samogłoska /e:/ występuje w nazwie litery e, a krótka samogłoska /e/ w nazwie litery f /ef/.

Używane poniżej nawiasy < > ujmują symbole oznaczające litery, a ukośniki / / symbole oznaczające głoski.

A B C D E F G H I J

a b c d e f g h i j

/a:/ /be:/ /se:/ /de:/ /e:/ /ef/ /ge:/ /ho:/ /i:/ /je:/

K L M N O P Q R S T

k l m n o p q r s t

/ko:/ /el/ /em/ /en/ /u:/ /pe:/ /kɛ:/ /æɾ/ /es/ /te:/

U V W X Y Z Æ Ø Å

u v w x y z æ ø å

/ɥ:/ /ve:/ /²dobelt,ve:/ /eks/ /y:/ /set/ /æ:/ /ø:/ /o:/

Trzy ostatnie litery, samogłoski < æ, ø, å >, rzadko występują w innych językach używających alfabetu łacińskiego. Jeśli to konieczne, użytkownicy klawiatur innych niż norweska mogą zastąpić te litery kombinacją dwóch innych:

< æ > - < ae > «sær» → «saer» *dziwaczny*

< ø > - < oe > «sør» → «soer» *południe*

< å > - < aa > «sår» → «saar» *ranny, rana*

Litery < c, q, w, x, z > występują głównie w wyrazach zapożyczonych (camping, quiz, watt, xylofon, pizza).

Porównanie liter norweskich i polskich

Poniżej znajdziesz krótkie porównanie wymowy głosek norweskich i polskich.

Podobieństwa w wymowie głosek polskich i norweskich są mniejsze niż wynikałoby to z poniższego porównania, ponieważ dotyczy ono jedynie głosek oznaczanych przez pojedyncze litery. Istnieje wiele spółgłosek, które zapisywane są zbitkami liter (czyli nie występują jako znaki alfabetu; będzie o nich mowa w *Rozdziale 5*). Znaki alfabetu nie rozróżniają także samogłosek długich i krótkich.

Norweska

litera Polska głoska

a Zbliżone do polskiego < a > w «mapa»

b Jak polskie < b > w «bal»

c Jak /s/ przed < i, e, y > w «wysoki»

	Jak /k/ przed < a, o, u > w «kolega»
d	Jak polskie < d > w «dom»
e	Jak polskie < e > w «sen»
f	Jak polskie < f > w «fosa»
g	Jak polskie < g > w «gol»
h	Zbliżone do polskiego < h > w «chata»
i	Zbliżone do polskiego < i > w «igła»
j	Jak polskie < j > w «jak»
k	Jak polskie < k > w «kawa», lecz z przydechem (aspiracją)
l	Jak polskie < l > w «lampa»
m	Jak polskie < m > w «mapa»
n	Jak polskie < n > w «nos»
o	Jak polskie < u, ó > w «buk, wór»
p	Jak polskie < p > w «pan», lecz z przydechem (aspiracją)
q	Wymawiane w norweskim jak /kw/ w «kwiat»
r	Zbliżone do polskiego < r > w «rok»
s	Jak polskie < s > w «stary»
t	Jak polskie < t > w «tak», lecz z przydechem (aspiracją)
u	Zbliżone do niemieckiego < ü >
v	Jak polskie < w > w «woda»
w	Jak polskie < w > w «woda»
x	Wymawiane w norweskim jak < ks > w «kleks»
y	Głoska pomiędzy polskim < y > oraz < i >, wymawiana z zaokrągleniem warg
z	Jak polskie < s > w «stary»
æ	Głoska pomiędzy polskim < a > oraz < e >
ø	Głoska pomiędzy polskim < o > oraz < e > lub jak niemieckie < ö >
å	Jak polskie < o > w «rok»

Dodatki

1.1 Imiona

Piosenka dla dzieci z wyliczanką imion:

- Hei, hei, hei, jeg heter Alfred.
- Hei, hei, hei, hva heter du?
- Morn, morn, morn, jeg heter Petter.
- Morn, morn, morn, hva heter du?

(Powtarza się ze wszystkimi imionami osób znajdujących się w grupie.)

Morn jest skróconą formą od *god morgen*, co znaczy **dzień dobry** (używa się przy spotkaniu wczesnie rano).

1.2 Powitanie

Mamy kilka możliwości wyboru, gdy witamy się z inną osobą:

Hei jest nieformalnym i dość powszechnie używanym powitaniem. Na ogół, *hei* używa się przy powitaniu przyjaciół, a również, gdy witamy się po raz pierwszy z nieznaną osobą.

Hallo jest również nieformalnym powitaniem będącym w powszechnym użyciu. Na ogół, *hallo* używa się odbierając telefon, a również w osobistych kontaktach.

God dag (dzień dobry) jest trochę bardziej oficjalnym powitaniem, używanym najczęściej przez dorosłych witających się z nieznanymi i mało znanymi ludźmi (przy spotkaniu w dzień).

1.3 Czasowniki

W języku norweskim czas, w jakim występuje czasownik można rozpoznać poprzez sprawdzenie końcówki czasownika. Większość czasowników w czasie teraźniejszym posiada końcówkę –r.

W *Rozdziale 1* występują cztery różne czasowniki:

1. Jeg *heter* Axel.
2. Hyggelig å *hilse* på deg.
3. Jeg *er* norsk.
4. Hvor *kommer* du fra?

Czy umiesz rozpoznać czasowniki użyte w czasie teraźniejszym?

1.4 Jak wypowiadać *hv-*

W zaimkach pytających:

hva co

hvor gdzie (ile)

hvem kto

hvordan jak

«h» rozpoczynającego wyraz nie wypowiada się:

hva /^hva:/

hvor /^hvur/

hvem /^hvem/

hvordan /^hvuðan/

1.5 Pronouns

Singular

Plural

1.

ieg (ja)

vi (my)

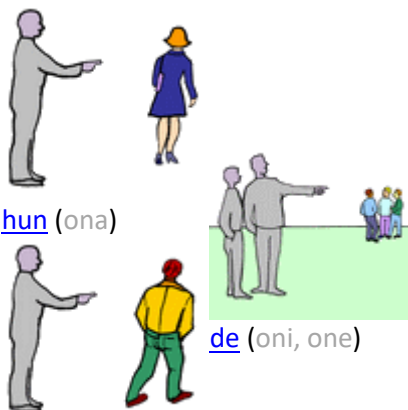
2.

du (ty)

dere (wy)

3.

hun (ona)

de (oni, one)

han (on)

2 Przyjazd do Norwegii

Rodzina Vidalów

- Tworzenie prostych zdań twierdzących i pytających
- Tworzenie prostych zdań przeczących
- Podstawowe zwroty w podróży
- Liczebniki

Główne zagadnienia gramatyczne

- Zaimki osobowe
- Czas teraźniejszy
- Szyk wyrazów

2A Fra Paris til Oslo

Alex kommer fra Frankrike. Han er fem år. Han reiser med fly fra Paris til Oslo. Han reiser sammen med mamma og Dina. Alex snakker med ei dame. Hun er norsk.

Emma: Hei. Jeg heter Emma. Hva heter du?

Alex: Jeg heter Alex.

Emma: Hvor gammel er du, Alex?

Alex: Jeg er fem år gammel.

Emma: Hvor kommer du fra?

Alex: Jeg kommer fra Paris. Hvor kommer du fra?

Emma: Jeg kommer fra Oslo.

Alex: Jeg reiser sammen med mamma og Dina. Vi reiser til pappa. Han bor i Norge. Han venter på oss på Gardermoen.

Alex reiser med fly sammen med mamma og Dina.

Foto: Norwegian ASA

Słownictwo

bor (å bo) (v) = mieszkam, mieszkasz...
 ei dame (n) = pani
 ei = rodzajnik, rodzaj żeński
 er fem år = ma pięć lat
 fem = pięć
 et fly (n) = samolot
 gammel (a) = stary
 han = on
 hun = ona
 i (p) = w
 å komme (v) = pochodzić
 en mamma (n) = mama
 med (p) = z
 med fly = samolotem

Norge (n) = (imię własne) Norwegia
 og = i
 oss = nas
 en pappa (n) = tato
 å reise (v) = podróżować
 sammen (d) = razem
 å snakke (v) = mówić
 til (p) = do
 å vente (v) = czekać
 vi = my
 et år (n) = rok, lata

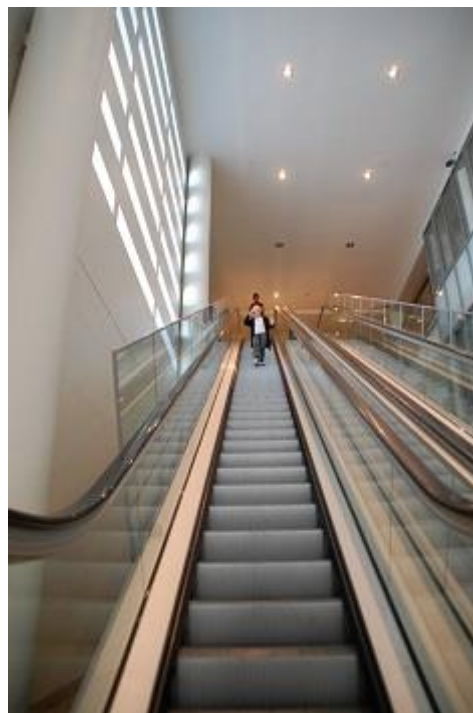
n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

2B På Gardermoen

Benjamin kommer fra Frankrike. Han bor i Fjordvik. Benjamin er førti år gammel. Han er gift med Cecilie. Cecilie er norsk. De har ei jente, Dina, og en gutt, Alex.

Nå er han på Oslo lufthavn på Gardermoen. Han sitter på en kafé. Benjamin venter på Cecilie, Dina og Alex.

Ola: Unnskyld, er det ledig her?
 Ben: Ja, vær så god!
 Ola: Venter du på et fly?
 Ben: Ja, jeg venter på et fly fra Paris. Og du?
 Ola: Jeg også. Er du fransk?
 Ben: Ja, jeg kommer fra Paris.
 Ola: Jeg heter Ola. Hyggelig å hilse på deg!
 Ben: Takk i like måte, jeg heter Benjamin.

Słownictwo

de = oni
 deg = cię
 det = to
 en = rodzajnik, rodzaj męski
 et = rodzajnik, rodzaj nijaki
 fransk (a) = Francuz, Francuzka
 førti = czterdzieści
 gift (a) = żonaty/zamężna
 en gutt (n) = chłopiec
 å ha (v) = mieć
 her (d) = tutaj
 ja = tak
 ei jente (n) = dziewczynka
 en kafé (n) = kawiarnia
 ledig (a) = wolny

like = taki sam
 ei lufthavn (n) = lotnisko, port lotniczy
 en måte (n) = sposób
 nå (d) = teraz, obecnie
 også (d) = także
 å sitte (v) = siedzieć
 så (d) = tu: tak
 takk = dziękuję
 en takk (n) = podziękowanie

takk i like måte! = dziękuję, nawzajem!
 unnskyld = przepraszam
 vær (å være) (v) = bądź
 vær så god = proszę

å være (v) = być

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv
 (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

2C Passkontroll

Cecilie er norsk. Hun er trettiåtte år gammel. Hun er gift med Benjamin. Hun reiser fra Frankrike til Norge sammen med Dina og Alex. Nå snakker de med en mann. Han kontrollerer pass.

- Mann: Er du norsk?
 Cecilie: Ja, jeg er norsk.
 Mann: Har du pass?
 Cecilie: Ja, her er det, vær så god!
 Mann: Takk. Du heter Cecilie Hansen Vidal. Hvor kommer du fra nå?
 Cecilie: Jeg kommer fra Paris.
 Mann: Bor dere i Norge?
 Cecilie: Nei, men vi flytter til Norge nå.
 Mann: Du har en gutt. Har han også norsk pass?
 Cecilie: Nei, han har ikke norsk pass. Han har fransk pass, her er det.
 Mann: OK. Du har også ei jente. Hva heter hun?
 Cecilie: Hun heter Dina.
 Mann: Hvor gammel er du, Dina?
 Dina: Jeg er fjorten år.
 Mann: Har du pass?
 Dina: Ja, vær så god!
 Mann: Takk, alt i orden. Ha det bra!
 Cecilie: Ha det bra!
 Dina: Ha det!

Słownictwo

alt (all) = wszystko
 alt i orden = wszystko w porządku
 bra (a) = dobrze
 dere = wy
 fjorten = czternaście
 å flytte (v) = przeprowadzać się
 ha det bra! = trzymaj się dobrze!
 ha det! = cześć! (na pożegnanie),
 na razie!
 ikke (d) = nie
 å kontrollere (v) = sprawdzać,

kontrollere = kontrolować
 en mann (n) = mężczyzna
 men = ale
 nei = nie
 OK = ok
 en orden (n) = porządek
 et pass (n) = paszport
 en passkontroll (n) = kontrola paszportowa
 trettiåtte = trzydzieści osiem
n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv
 (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

2D Hei, pappa!

Benjamin står og venter. Nå kommer Dina, Alex og Cecilie. De ser pappa, og Dina roper.

Dina: Hei, pappa! Her er vi!

Pappa: Hei, Dina! Så hyggelig å se deg! Velkommen til Norge!

Dina: Takk! Nå er vi sammen igjen, pappa.

Mamma: Så hyggelig å se deg igjen. Hvordan går det?

Pappa: Takk, bare bra. Hvordan går det med dere?

Dina: Det går bra, men det er en lang reise. Jeg er trøtt.

Alex: Jeg er også trøtt.

Pappa: Ja, men nå drar vi hjem.

Dina: Bra!

De kjører til Fjordvik. Det tar én time.

På Gardermoen

Foto: Jarle Nytingnes / Oslo Lufthavn AS

Słownictwo

bare (d) = tylko
 bare bra! (d) = bardzo dobrze!
 det går bra! = Mam się dobrze! Wszystko w
 porządku!
 å dra (v) = jechać
 å gå (v) = iść, chodzić
 et hjem (n) = dom
 hjem (d) = do domu
 hvordan = jak
 hvordan går det med dere? = jak się macie?
 hvordan går det? = jak leci?
 igjen (d) = znów
 å kjøre (v) = jechać; prowadzić,

kierować
 lang (a) = długi
 å rope (v) = wołać
 å se (v) = widzieć
 å stå (v) = stać
 å ta (v) = zabierać
 en time (n) = godzina
 trøtt (a) = zmęczony
 velkommen = witamy
 velkommen til = witamy w

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv
 (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

Gramatyka

ZAIMKI

Zaimki osobowe w formie podmiotowej

1. jeg	ja
2. du	ty
3. han	on
hun	ona
det/den	ono
1. vi	my
2. dere	wy
3. de	oni/one

CZASOWNIKI

Bezokolicznik

Znak å przed czasownikiem wskazuje na formę bezokolicznikową tego czasownika:

Hyggelig **å hilse** på deg. Miło cię widzieć/poznać.

Czasowniki w czasie teraźniejszym

Formę czasu teraźniejszego tworzy się przez dodanie -r do bezokolicznika:

<i>Bezokolicznik</i>	<i>Czas teraźniejszy</i>
----------------------	--------------------------

å komme **przyjść** → kommer

å sitte **siedzieć** → sitter

-r dodaje się do bezokolicznika czasownika bez względu na osobę, tj. ja, ty, on, ona, ono, my, wy, oni i one:

Jeg kommer fra England. Jestem z Anglii.

Hun kommer fra Italia. Ona jest z Włoch.

Vi kommer fra Norge. (My) Jesteśmy z Norwegii.

Zauważ, że niektóre czasowniki w czasie teraźniejszym mają nieregularną odmianę:

Bezokolicznik Czas teraźniejszy

å være być → **er**

å gjøre robić → **gjør**

RZECZOWNIKI

Rodzaje

Rzeczowniki norweskie mają trzy rodzaje: męski, żeński i nijaki.

Męski **en** gutt chłopiec

Żeński **ei** jente dziewczyna

Nijaki **et** fly samolot

(Rzeczowniki rodzaju żeńskiego mogą mieć rodzajnik en zamiast ei: **ei jente** lub **en jente**.)

Opuszczanie rodzajników en/ei/et

W niektórych wyrażeniach opuszcza się rodzajniki nieokreślone **en/ei/et**:

Alex reiser med **fly**. Alex podróżuje samolotem.

Rodzajników nie używa się, gdy definiujemy osobę, np. jej zawód lub narodowość:

Jeg er **student**. Jestem studentem.

SZYK WYRAZÓW

Zdania główne

W *Rozdziale 1* wspomnieliśmy, że orzeczenie stoi na drugim miejscu w zdaniu, gdy zaczyna się ono od podmiotu:

Jeg **snakker** norsk. (Ja) Mówię po norwesku.

Orzeczenie stoi zawsze na drugim miejscu w zdaniu, również wtedy, gdy zdanie zaczyna się np. od wyrazu określającego czas lub miejsce:

Nå (*teraz*) **reiser** Alex til Norge.

Der (*tam*) **venter** pappa.

Pamiętaj, że przez orzeczenie rozumie się **czasownik w formie osobowej**, czyli czasownik w czasie teraźniejszym lub przeszłym.

Przeczenie

W zdaniach oznajmujących przeczenie **ikke** (nie), które w norweskim jest przysłówkiem, zwykle umieszcza się po czasowniku:

Jeg reiser **ikke** til Paris. Nie jadę do Paryża.

Inne przysłówki, jak np. **også** (też, także, również), także umieszcza się po czasowniku:

Jeg reiser **også** til Oslo. Ja również jadę do Oslo.

SPÓJNIKI

Spójniki **og** (i) i **men** (ale) łączą zdania:

De ser pappa, **og** Dina roper. Widzą tatę i Dina woła.

Det går bra, **men** det er ei lang reise. Mam się dobrze, ale to była długa podróż.

PRZYIMKI

I czy på?

Główna zasada jest taka:

I w + kontynenty, kraje, miasta

På w/na + góry, wyspy, miejsca, dzielnice miast

i Europa **på** Mount Everest

i Norge **på** Sumatra, **på** Mallorca

i Oslo **på** Gardermoen (miejscowość pod Oslo)

på Grorud, **på** Tøyen (dzielnice Oslo)

Wyjątki: Przed nazwami niektórych miast norweskich o położeniu śródlądowym, używa się przysłówka **på** zamiast **i**: **på** Lillehammer, **på** Hamar. Więcej na ten temat w *Rozdziale 5*.

Wymowa

Samogłoski norweskie

Alfabet norweski zawiera dziewięć samogłosek:

A, E, I, O, U, Y, Æ, Ø, Å

Wszystkie samogłoski mogą być długie lub krótkie. W poniższych przykładach dwukropek < : > oznacza samogłoskę długą, a jego brak – krótką.

Samogłoska jest z reguły krótka, jeżeli następują po niej co najmniej dwie spółgłoski:

< takk > /'tak/ dziękuję

< legge > /'lege/ położyć

W pozostałych przypadkach samogłoska jest zazwyczaj długa:

< ta > /'ta:/ wziąć

< tak > /'ta:k/ dach

< lege > /'le:ge/ lekarz

Oprócz tego, że samogłoski różnią się długością, mogą one reprezentować inne samogłoski:

1) W wielu wyrazach krótkie norweskie < o > wymawia się jak < å > (czyli nie jak polskie o, lecz jak polskie o):

< komme > /'kome/ przyjść

< jobbe > /'jobe/ pracować

2) Krótkie < u > może być wymawiane jak < o > (czyli nie jak niemieckie ü, lecz jak polskie u):

< nummer > /'numer/ numer

3) W wielu wyrazach z < e > + r, zarówno krótkie, jak i długie < e > wymawia się jak < æ >:

< terminal > /tærmi'na:l/ terminal

< er > /'æ:r/ jest, są

< her > /'hæ:r/ tutaj

4) W jednym z bardzo ważnych wyrazów < e > wymawia się jak < i >:

< de > /'di:/ oni

Porównanie samogłosek norweskich i polskich

Norweska

litera Polska

a Zbliżone do polskiego < a > w «mapa»

e Jak polskie < e > w «sen»

i	Zbliżone do polskiego < i > w «igła»
o	Jak polskie < u, ó > w «buk, wór»
u	Zbliżone do niemieckiego < ü >
y	Głoska pomiędzy polskim < y > oraz < i >, wymawiana z zaokrągleniem warg
æ	Głoska pomiędzy polskim < a > oraz < e >
ø	Głoska pomiędzy polskim < o > oraz < e > lub jak niemieckie < ö >
å	Jak polskie < o > w «rok»

Dodatki

2.1 Liczebniki

0	null	10	ti	20	tjue (tyve)	30	tretti (tredve)
1	en/ei/ett	11	elleve	21	tjueen (enogtyve)		
2	to	12	tolv	22	tjueto		
3	tre	13	tretten	23	tjuetre		
4	fire	14	fjorten	24	tjuefire		
5	fem	15	femten	25	tjuefem		
6	seks	16	seksten	26	tjueseks		
7	sju (syv)	17	syttten	27	tjuesju		
8	åtte	18	atten	28	tjueåtte		
9	ni	19	nitten	29	tjueni		

2.2 Liczebniki 40+

40	førti	100	(ett) hundre	1 000	(ett) tusen
50	femti	101	(ett) hundre og en	10 000	titusen
60	seksti	200	to hundre	100 000	hundretusen
70	sytti	900	ni hundre	1 000 000	en million

80	åtti	1 000 000 000	en milliard
90	nitti		

2.3 En, ei, et

Przed rzeczownikami w języku norweskim stawia się rodzajnik nieokreślony w zależności od rodzaju rzeczownika:

Rodzaj	Nijaki	Rzeczownik
Męski	en	gutt chłopiec
Żeński	ei	jente dziewczynka
Nijaki	et	pass paszport (dziecko)

Liczebnik «jeden» występuje również w trzech rodzajach:

Rodzaj	Liczebnik	Rzeczownik
Męski	én jeden	gutt chłopiec
Żeński	ei jedna	jente dziewczynka
Nijaki	ett jedno	pass paszport (dziecko)

2.4 Iść/chodzić

Czasownik **å gå** znaczy iść/chodzić, lecz w niektórych kontekstach może znaczyć lecieć, miewać się:

Hvordan **går** det?

Jaki leci? (Jak się masz?)

Vi **går** til Fjordvik.

Idziemy do Fjordvik.

W celu, by wyrazić, że się przemieszczasz w jakimś kierunku, ale niekoniecznie pieszo, musisz użyć innego czasownika, tj. **å dra** (jechać, odjeżdżać, wyjeżdżać):

Vi **drar** til Fjordvik.

Jedziemy/odjeżdżamy/wyjeżdżamy (jakimś środkiem transportu) do Fjordvik.

2.5 Narodowości - poszerzony wykaz

Państwo	Osoba	Przymiotnik
---------	-------	-------------

Afghanistan	afghaner	afghansk
Albania	albaner	albansk
Algerie	algerier	algerisk
Argentina	argentiner	argentinsk
Bangladesh	bangladesher	bangladeshisk
Belgia	belgier	belgisk
Brasil	brasilianer	brasiliansk
Canada	kanadier	kanadisk
Chile	chilener	chilensk
Danmark (Dania)	danske	dansk
England (Anglia)	engelskmann	engelsk
Egypt	egypter	egyptisk
Etiopia	etiopier	etiopisk
Frankrike (Francja)	franskmann	fransk
Ghana	ghaneser	ghanesisk
Hellas (Grecja)	greker	gresk
India	inder	indisk
Indonesia	indonesier	indonesisk
Irak	iraker	irakisk
Iran	iraner	iransk
Italia (Włochy)	italiener	italiensk
Japan	japaner	japansk
Kenya	kenyaner	kenyansk
Kina	kineser	kinesisk
Latvia	latvier	latvisk
Litauen	litauer	litauisk
Mexico	meksikaner	meksikansk
Nederland (Holandia)	nederlender	nederlandsk
Nigeria	nigerianer	nigeriansk
Norge	nordmann	norsk
Pakistan	pakistaner	pakistansk
Peru	peruaner	peruansk
Russland (Rosja)	russer	russisk
Sverige (Szwecja)	svenske	svensk
Spania (Hiszpania)	spanjol/spanier	spansk
Thailand	thailender	thailandsk
Tyskland (Niemcy)	tysker	tysk
USA	amerikaner	amerikansk
Vietnam	vietnameser	vietnamesisk
<i>Kontynent</i>	<i>Osoba</i>	<i>Przymiotnik</i>
Afrika	afrikaner	afrikansk
Amerika	amerikaner	amerikansk

Asia	asiat	asiatisk
Australia	australier	australsk
Europa	europæer	europæisk

3 Nowy dom

Rodzina Vidalów

- Pytanie o informację
- Umeblowanie
- Dni tygodnia
- Wyrażanie czasu

Główne zagadnienia gramatyczne

- Zaimki osobowe w formie dopełnieniowej
- Czasowniki posiłkowe + bezokolicznik
- Rzeczowniki - formy nieokreślone i określone liczby pojedynczej i mnogiej
- Wstępne informacje o zaimkach dzierżawczych

3A Alex våkner i Fjordvik

Det er mandag morgen. Alex ligger på en madrass og tenker. Han er ikke i Paris, han er i Fjordvik i Norge. Her skal de bo. Han skal gå i barnehagen her. Dina skal gå på skolen. Mamma og pappa skal jobbe.

Mamma kommer inn til Alex. Hun smiler.

Mamma: God morgen, Alex! Er du våken?

Alex: Hei, mamma. Hva skal vi gjøre i dag?

Mamma: Vi skal være hjemme. Vi skal være sammen, du og Dina og pappa og jeg.

Alex: Men hva skal vi gjøre?

Mamma: Vi venter på en flyttebil. Men nå skal vi spise frokost. Kommer du?

Alex: Ja, jeg kommer.

Mamma: Dina! Ben! Nå er det frokost.

De sitter rundt bordet og spiser frokost sammen. Det er hyggelig. Dina sier noe morsomt. Pappa ler, og mamma smiler.

Alex sitter og tenker. Han er i Norge nå. Han kjenner bare mamma, pappa og Dina her. Han må finne en venn.

Słownictwo

en barnehage (n) = przedszkole
å bo (v) = mieszkać
et bord (n) = stół
å finne (v) = znaleźć
en flyttebil (n) = meblowóz
en frokost (n) = śniadanie
å gjøre (v) = robić
hjemme (d) = w domu
i dag (d) = dzisiaj

inn (d) = do środka
å jobbe (v) = pracować
å kjenne (v) = znać
å komme inn (v) = wejść, wchodzić
å le (v) = śmiać się
å ligge (v) = leżeć
en madrass (n) = materac
en mandag (n) = poniedziałek
en morgen (n) = poranek

morsom (a) = śmieszny
 må (å måtte) (v) = muszę, musisz...
 å måtte (v) = musieć
 noe (noen) = coś (ktoś)
 rundt (p) = dookoła
 å si (v) = mówić
 skal (å skulle) (v) = będę, będziesz...
 en skole (n) = szkoła
 å skulle (v) = mieć powinność; być

å smile (v) = uśmiechać się
 å spise (v) = jeść
 å tenke (v) = myśleć
 en venn (n) = przyjaciel
 våken (a) = przebudzony
 å våkne (v) = obudzić się

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

3B Flyttebilen kommer

Familien Vidal bor i et hus med fire madrasser, fire stoler og ett bord. Det er alt.

De venter på en flyttebil med møbler fra Frankrike. Bilen skal komme på mandag.

Mandag formiddag stopper en lastebil utenfor huset. Benjamin går ut og snakker med sjåføren.

Ben: Hei!

Sjåfør: Hei, vi er fra Drammen flyttebyrå. Er dette Osloveien 24 A?

Ben: Ja, det er riktig adresse.

Sjåfør: Er du Benjamin Vidal?

Ben: Ja, det er riktig!

Sjåfør: Fint! Vi skal bære inn møblene.

To menn kommer ut av lastebilen. Benjamin roper på Cecilie og Alex. De kommer ut og hjelper mennene. Etter et kvarter kommer en nabo.

Hans: Hei! Jeg er naboen din. Jeg heter Hans Olsen.

Ben: Jeg heter Benjamin Vidal, men du kan kalle meg Ben.

Hans: Hyggelig å møte deg, Ben.

Ben: Her er familien min. Kona heter Cecilie.

Hans: God dag, jeg bor i nabohuset sammen med Anne.

Cecilie: God dag!

Ben: Og her er Alex. Vi har også ei jente, hun heter Dina.

Hans: Hyggelig å hilse på dere!

Słownictwo

ei adresse (n) = adres
 av (p) = z
 en bil (n) = samochód
 å bære (v) = nieść
 dette = to
 din = twój
 ett = jeden (w rodzaju nijakim)
 etter (p) = po
 en familie (n) = rodzina

fire = cztery
 et flyttebyrå (n) = firma przeprowadzkowa
 en formiddag (n) = przedpołudnie
 Hans (n) = (imię własne)
 å hjelpe (v) = pomóc
 et hus (n) = dom, budynek
 å kalle (v) = nazywać; mówić na kogoś
 kan (å kunne) (v) = mogę, możesz...
 ei kone (n) = żona

å kunne (v) = móc
 et kvarter (n) = kwadrans
 en lastebil (n) = ciężarówka
 meg = mnie
 min = mój
 et møbel (n) = mebel
 å møte (v) = spotykać
 en nabo (n) = sąsiad
 et nabohus (n) = sąsiedni dom

riktig (a) = poprawny, prawidłowy
 en sjåfør (n) = kierowca
 en stol (n) = krzesło
 å stoppe (v) = zatrzymać się
 to = dwa
 ut (d) = z
 utenfor (p) = przed

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

3C Hjemme

Det er tirsdag ettermiddag. Cecilie og Alex er hjemme. Cecilie går rundt i leiligheten. Hun liker den.

Den er stor, med gang, kjøkken, bad, stue og tre soverom. På kjøkkenet er det en benk med komfyr og oppvaskmaskin. I hjørnet står et kjøleskap. Det er også et spisebord og seks stoler der. På badet er det to vasker, en dusj og en vaskemaskin.

Møblene i stua er på plass. Der står et salongbord, en sofa og to lenestoler, men de må kjøpe en TV. Alex løper rundt i stua. Han stopper og ser på mamma.

Alex: Mamma, kan vi gå ut på balkongen?

Cecilie: Ja, det er greit.

Alex: Hvor bor mormor og morfar?

Cecilie: Kan du se husene der borte?

Alex: Ja.

Cecilie: Der bor mormor og morfar.

Alex: Kan vi besøke dem snart?

Cecilie: Du kan ringe til mormor nå og spørre. Her er telefonen.

Alex: Hei, mormor! Det er Alex. Kan vi besøke dere?

Mormor vil ha besøk nå. Alex hopper i trappa og løper til bilen. Den står i garasjen. Han skal besøke mormor og morfar.

Słownictwo

et bad (n) = łazienka
 en balkong (n) = balkon
 en benk (n) = blat kuchenny
 et besøk (n) = odwiedziny, wizyta
 å besøke (v) = odwiedzać
 borte (d) = tam (w pewnej odległości)
 dem = ich
 den = ten (tu: on, ona)
 der (d) = tam
 der borte = tam dalej
 en dusj (n) = prysznic
 en ettermiddag (n) = popołudnie
 en gang (n) = korytarz, przedpokój
 en garasje (n) = garaż

grei (a) = dobrze, w porządku
 et hjørne (n) = róg
 å hoppe (v) = skakać
 et kjøkken (n) = kuchnia
 et kjøleskap (n) = lodówka
 å kjøpe (v) = kupić
 en komfyr (n) = kuchenka
 en leilighet (n) = mieszkanie
 en lenestol (n) = fotel
 å like (v) = podobać się
 å løpe (v) = biegać
 en morfar (n) = dziadek (ze strony matki)
 ei mormor (n) = babcia (ze strony matki)
 en oppvaskmaskin (n) = zmywarka

en plass (n) = miejsce
 å ringe (v) = dzwonić
 et salongbord (n) = stolik, ława
 seks = sześć
 snart (d) = wkrótce
 en sofa (n) = sofa, kanapa
 et soverom (n) = sypialnia
 et spisebord (n) = stół jadalny
 å spørre (v) = pytać
 stor (a) = duży
 ei stue (n) = pokój dzienny, duży pokój
 en telefon (n) = telefon

en tirsdag (n) = wtorek
 ei trapp (n) = schody
 tre = trzy
 en TV (n) = telewizor
 en vask (n) = umywalka
 å vaske (v) = prać, myć
 en vaskemaskin (n) = pralka
 vil (å ville) (v) = chcę, chcesz...
 å ville (v) = chcieć

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv
 (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

3D Dinas rom

Dina sitter på senga og tar bilder av rommet. Det er tirsdag kveld, og hun er alene. Vennene til Dina er i Frankrike. Men de er på Facebook. Snart kan de se bilder fra Dinas rom i Norge.

Dina hører på musikk. Justin Bieber synger «Baby», og hun smiler og ser rundt i rommet. Hun har et skrivebord og en stol. Hun har også en sofa, et bord og en lenestol, og ved vinduet står en kommode. På veggen er det bilder av Justin Bieber. Mellom døra og senga er det et klesskap. Det har ei hylle for bluser og T-skjorter, ei for bukser og skjørt, og ei for undertøy. I skapet er det også jakker og sko.

Dina bytter bluse og går på badet. Hun står foran speilet og ordner håret og tar på sminke. Så henter hun kameraet, smiler og tar et bilde i speilet. Det blir kjempefint! Snart kan vennene i Frankrike se bilder av Dina i Norge.

Słownictwo

alene (d) = sam, sama
 et bilde (n) = zdjęcie
 å bli (v) = stać się, być
 ei bluse (n) = bluzka
 ei bukse (n) = spodnie
 å bytte (v) = zmienić
 Dinas (n) = Diny (dopełniacz)
 ei dør (n) = drzwi
 for (p) = na
 foran (p) = przed
 å hente (v) = przynieść
 ei hylle (n) = półka
 å høre (v) = słyszeć
 et hår (n) = włos, włosy
 ei jakke (n) = kurtka
 et kamera (n) = aparat fotograficzny
 kjempefint (a) = wspaniale
 et klesskap (n) = szafa ubraniowa
 en kommode (n) = komoda
 en kveld (n) = wieczór

mellom (p) = pomiędzy
 en musikk (n) = muzyka
 å ordne (v) = układać, porządkować
 et rom (n) = pokój
 ei seng (n) = łóżko
 et skap (n) = szafa
 et skjørt (n) = spódnica
 ei sko (n) = but, buty
 et skrivebord (n) = biurko
 en sminke (n) = makijaż
 et speil (n) = lustro
 å synge (v) = śpiewać
 så (d) = potem, następnie
 ei T-skjorte (n) = podkoszulek
 et undertøy (n) = bielizna
 ved (p) = przy
 en vegg (n) = ściana
 et vindu (n) = okno

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv
 (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

Gramatyka

ZAIMKI

Zaimki osobowe w formie dopełnieniowej

W języku norweskim zaimki osobowe mają dwie formy: podmiotu i dopełnienia.

	Forma podmiotu	Forma dopełnienia	
1. jeg	ja	meg	mnie, mi, mną
2. du	ty	deg	ciebie, cię, tobie, ci, tobą
3. han	on	ham (han)	jego, go, niego, jemu, mu, niemu, nim
hun	ona	henne	jej, niej, ją, nią
det/den	ono	det/den	jego, go, niego, jemu, mu, niemu, je, nie, nim
1. vi	my	oss	nas, nam, nami
2. dere	wy	dere	was, wam, wami
3. de	oni	dem	ich, nich, im, nim, nimi
	one		ich, nich, im, nim, nimi, je, nie

Den/det

Zaimki **den** i **det** mogą również zastępować rzeczowniki nieosobowe. **Den** zastępuje rzeczowniki rodzaju męskiego i żeńskiego, a **det** rodzaju nijakiego:

De har *en sofa*. **Den** er i stua.

De har *ei stue*. **Den** er stor.

Dina har *et skap*. **Det** har tre hyller.

CZASOWNIKI

Czasowniki posiłkowe + bezokolicznik

Czasowniki posiłkowe:

skal będzie (coś robić)

vil chce

kan może

må musi

bør powinien/powinna/powinno

Po czasownikach posiłkowych nie używa się znaku bezokolicznika **å**:

Dina **skal** **gå** på skolen.

Mormor **vil** **ha** besøk.

Snart **kan** vennene **se** Dinas rom.

Han **må** **finne** en venn.

Skal + bezokolicznik wskazuje często na czas przyszły:

Hva **skal** vi **gjøre** i dag?

Vi **skal** **være** hjemme.

RZECZOWNIKI

Forma określona

W *Rozdziale 2* przedstawiliśmy rodzajniki nieokreślone **en**, **ei** i **et**, które wskazują na rodzaj gramatyczny rzeczowników w formie nieokreślonej. Formę określoną rzeczowników tworzy się przez dodanie odpowiedniego przyrostka. Do rzeczowników rodzaju męskiego dodaje się przyrostek **–en**, do rzeczowników rodzaju żeńskiego **–a**, a nijakiego **–et**.

Rodzejnik określony używany jest wtedy, gdy mówimy o czymś (o osobie bądź rzeczy), co zostało już wcześniej wspomniane, określone lub wymienione, albo gdy wskazujemy rzeczy jedyne w swoim rodzaju, powszechnie wszystkim znane.

Należy pamiętać, że nie zawsze rodzaj gramatyczny wyrazu norweskiego zgodny jest z rodzajem gramatycznym polskiego wyrazu o tym samym znaczeniu.

en stol krzesło (jakikolwiek) → stolen krzesło (ściśle określone)

ei dør (jakieś) drzwi → døra (te) drzwi

et bord (jakiś) stół → bordet (ten) stół

Jeśli rzeczownik kończy się na literę **–e**, dodajemy tylko **–n** do rzeczowników rodzaju męskiego i **–t** do rzeczowników rodzaju nijakiego. W rzeczownikach rodzaju żeńskiego z końcówką **–e** opuszczamy ją i zastępujemy **–a**:

en familie (jakaś) rodzina → familien (ta) rodzina

ei stue (jakiś) duży pokój → stua (ten) duży pokój

et hjørne (jakiś) róg, kąt → hjørnet (ten) róg, kąt

Liczba mnoga

Liczbę mnogą rzeczowników nieokreślonych tworzy się zazwyczaj poprzez dodanie końcówki **-er** lub **-r**, gdy wyraz kończy się na literę **-e**:

en stol krzesło → (to) stoler krzesła
 ei dør (jakieś) drzwi → (to) dører (dwoje) drzwi
 et hjørne róg, kąt → (to) hjørner rogi, kąty

Krótkie (jednosylabowe) rzeczowniki rodzaju nijakiego w liczbie mnogiej nie przyjmują żadnej końcówki:

et hus dom → (to) hus domy
 et rom pokój → (to) rom pokoje

Liczbę mnogą rzeczowników określonych tworzy się najczęściej poprzez dodanie końcówki **-(e)ne**:

stoler (jakieś) krzesła → stolene (te) krzesła
 dører (jakieś) drzwi → dørene (tych dwoje) drzwi
 hjørner (jakieś) rogi, kąty → hjørnene (te) rogi, kąty

Niektóre formy nieregularne liczby mnogiej

et barn dziecko barnet barn barna
 ei bok książka boka bøker bokene
 en bror brat broren brødre brødrene
 ei søster siostra søster søstre søstrene
 en far ojciec faren fedre fedrene
 ei mor matka mora mødre mødrene
 en mann mężczyzna mannen menn mennene

Dopełniacz

Dopełniacz to przypadek rzeczownika określający w większości języków właściciela czegoś i odpowiadający na pytanie **czyj?**

W celu wskazania na posiadacza/właściciela formę dopełniacza tworzymy poprzez:

1. dodanie **-s** do rzeczownika: Dinas rom. (Pokój Diny)
 lub

2. użycie przyimka **til**: Rommet **til** Dina. (Pokój Diny).

Należy zwrócić uwagę na to, że rzeczownik oznaczający własność w punkcie 1) występuje w formie nieokreślonej, a w punkcie 2) w formie określonej.

SZYK WYRAZÓW

Det er

Konstrukcji **det er** używa się do pokazania, że coś istnieje. Odpowiada ona polskiemu «jest», «istnieje» lub «znajduje się». **Det er** jest używane z rzeczownikami liczby pojedynczej i mnogiej:

Det er fire stoler i stua. W dużym pokoju są cztery krzesła.

Det er ei seng på Dinas rom. W pokoju Diny jest łóżko.

Det nie może nigdy zostać w tego typu zdaniach opuszczone, nawet jeśli zdanie rozpoczyna się od dopełnienia. Wówczas przed **det** umieszcza się czasownik (ponieważ czasownik jest zawsze drugim elementem zdania):

På Dinas rom **er det** ei seng. W pokoju Diny jest łóżko.

Wymowa

Norweskie dwugłoski

W języku norweskim występuje pięć dwugłosek: < **ai, ei, au, øy, oy** >.

Dwugłoska to połączenie dwóch sąsiadujących samogłosek w tej samej sylabie, z których jedna samogłoska nie jest sylabotwórcza. Dźwięk w dwugłosce zmienia się w trakcie artykulacji, co sprawia, że słyszymy dwa dźwięki. Poniżej podajemy sposób wymowy zgodnie z zapisem Międzynarodowego alfabetu fonetycznego IPA.

Zapis literowy Zapis fonetyczny (IPA) Wyraz norweski Wymowa Polski

ai	/ai/	kai	/'kai/	kaja
ei	/æi/	hei	/'hæi/	halo
au	/æu/	sau	/'sæu/	owca
øy	/øɥ/	øy	/'øɥ/	wyspa
oy	/oɥ/	soya	/'soɥa/	soja

Dodatki

4 Sąsiedztwo

Rodzina Vidalów

- Pytanie o kierunek
- Wyrażanie czasu
- Pytanie o godzinę

Główne zagadnienia gramatyczne

- Czasowniki - tryb rozkazujący
- Zaimki pytające - który, która, które, którzy

4A Hos mormor og morfar

Alex og mamma kjører til mormor og morfar. Mamma stopper foran huset. Alex løper opp trappa. Der står mormor og venter på ham. Hun løfter Alex og gir ham en klem.

Mormor: Hei, Alex. Så koselig å se deg her! Kom inn!

Alex: Hei mormor. Er morfar hjemme?

Mormor: Ja, men nå er han på butikken. Han skal kjøpe is og brus til deg. Du liker is, ikke sant?

Alex smiler. Så tar han av skoene og løper inn i stua.

Mormor: Så hyggelig å ha dere her i Fjordvik. Nå tar det bare ti minutter å kjøre til oss. Å reise fra Paris tar en dag.

Mamma: Ja, nå kan vi besøke dere hver dag.

Mormor: Der kommer morfar. Kom, nå går vi inn og spiser is.

De sitter rundt salongbordet i stua og drikker kaffe og spiser is.

Morfar: Liker du Fjordvik, Alex?

Alex: Ja, men jeg har ingen venner her.

Morfar: Men nå skal du begynne i barnehagen.

Alex: Ja, det blir gøy! Kom, morfar, skal vi spille fotball?

Słownictwo

å begynne (v) = zaczynać
en brus (n) = napój gazowany
en butikk (n) = sklep
å drikke (v) = pić
en fotball (n) = piłka nożna
å gi (v) = dać
gir (å gi) (v) = daje, dajesz...
gøy (a) = zabawny
ham = mu
hos (p) = u

hver = każdy
hver dag = codziennie
ikke sant? = prawda/nieprawda?
ingen = żaden
en is (n) = lody
en kaffe (n) = kawa
en klem (n) = uścisk, przytulenie kogoś
koselig (a) = przyjemny, miły
å løfte (v) = podnieść
et minutt (n) = minuta

opp (d) = do góry, w górę
 sann (a) = prawdziwy
 sant (cf. sann) (a) = tutaj: prawda
 å spille (v) = grać

ti = dziesięć
n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv
 (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

4B Bens morgen

Ben står opp klokka halv sju. Kwart på sju dusjer han. Han drikker kaffe og spiser frokost klokka sju. Kwart over sju vekker han Dina, og ti på halv åtte lager han frokost til Alex. Han må være på jobb klokka åtte, men kontoret er like i nærheten. Klokka fem over halv åtte ser han på klokka. Det tar 20 minutter å gå. Han må dra.

Utenfor huset treffer han naboen, Hans Olsen.

Hans: God morgen!
 Ben: Hei, Hans! Takk for sist!
 Hans: I like måte. Går det bra?
 Ben: Ja, nå er møblene på plass.
 Hans: Hvordan går det med familien?
 Ben: Bra! Cecilie skal snart begynne på sykehuset. Barna begynner på skolen og i barnehagen.
 Hans: Fint! Ha det bra! Jeg må kjøre.
 Ben: Ha det!

Ben liker nabolaget. Det er fint å bo nær jobben. Han liker å gå. Fem minutter på åtte er han allerede på kontoret.

Słownictwo

allerede (d) = już
 et barn (n) = dziecko
 Bens (n) = Bena (dopełniacz)
 å dusje (v) = brać prysznic
 fin (a) = dobry, świetny
 halv (a) = pół
 hans = jego
 en jobb (n) = praca
 klokka = godzina, o godzinie
 et kontor (n) = biuro
 kvart = kwadrans
 kvart over = kwadrans po, piętnaście po
 å lage (v) = robić, przygotowywać
 like i nærheten = w pobliżu

et nabolag (n) = sąsiedztwo
 nær (a) = pobliski
 en nærhet (n) = bliskość
 over (p) = po
 sist (a) = ostatni
 sju = siedem
 et sykehus (n) = szpital
 ti på = za dziesięć (minut)
 å treffe (v) = spotykać
 å vekke (v) = budzić
 åtte = osiem

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv
 (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

4C Cecilie sender en pakke

Det er tiende august. Bens mor har fødselsdag snart, og Cecilie skal sende en gave til henne. Hun må ikke få den for seint.

Cecilie ringer på døra til Hans og Anne Olsen. Anne åpner.

Cecilie: Hei! Jeg heter Cecilie Vidal. Jeg bor i huset ved siden av dere.

Anne: Hyggelig å hilse på deg! Jeg er Anne Olsen.

Cecilie: Jeg må sende en pakke med posten. Er det et postkontor i nærheten?

Anne: Ja, det er et postkontor i butikken.

Cecilie: Hvilken butikk?

Anne: Matbua.

Cecilie: Hvor er den?

Anne: Den ligger rett ved veikrysset.

Cecilie: Hvilket kryss mener du?

Anne: Jeg mener lyskrysset ved bensinstasjonen.

Cecilie: Å ja. Tusen takk for hjelpen!

Anne: Jeg skal straks kjøre i samme retning. Vil du kjøre med meg?

Cecilie: Ja gjerne, så hyggelig av deg! Jeg skal bare hente pakken.

Anne kjører Cecilie til Matbua. Det tar bare fem minutter. Cecilie takker for turen. Snart er pakken på vei til Frankrike.

Słownictwo

august (n) = sierpień
 en bensinstasjon (n) = stacja benzynowa
 for seint = za późno
 en fødselsdag (n) = urodziny
 å få (v) = dostać, otrzymać
 en gave (n) = prezent
 gjerne (d) = chętnie
 henne = ją
 en hjelp (n) = pomoc
 hvilken = który, jaki
 hvilket = które, jakie
 i nærheten (d) = w pobliżu
 et kryss (n) = skrzyżowanie
 et lyskryss (n) = skrzyżowanie z sygnalizacją świetlną
 ei matbu (n) = sklep ogólnospożywczy
 å mene (v) = myśleć
 ei mor (n) = matka
 en pakke (n) = paczka
 en post (et postkontor) (n) = poczta (urząd pocztowy)
 et postkontor (n) = urząd pocztowy

på vei = w drodze
 en retning (n) = kierunek
 rett (a) = prosty
 rett ved = zaraz przy/obok
 samme = ten sam
 sein (a) = późny
 å sende (v) = wysłać
 en side (n) = strona
 straks (d) = natychmiast
 takk for = dziękuję za
 å takke (v) = dziękować
 tiende = dziesiąty
 en tur (n) = przejażdżka; tu: podwiezienie
 tusen = tysiąc
 ved siden av (p) = obok, przy
 en vei (n) = droga
 et veikryss (n) = skrzyżowanie
 å åpne (v) = otworzyć

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

4D Veien til skolen

Det er onsdag kveld. Mandag er første dag på skolen. Dina skal begynne i niende klasse på ungdomsskolen.

Dina: Pappa, jeg må lære veien til skolen. Hvor ligger den?

Pappa: Jeg kjører deg på mandag.

Dina: Nei, jeg kan gå. Forklar meg veien!

Pappa: Du må gå til barnehagen og så til høyre i første veikryss. Gå rett fram hundre meter og ta andre vei til venstre. Da vil du se skolen på høyre side av veien. Det er cirka en kilometer å gå.

Dina: Hm. Kan du vise meg veien i kveld?

Pappa: Nei, nå skal jeg lese for Alex, og så skal jeg se fotball på TV. Jeg kan kjøre deg på mandag.

Dina: Nei, jeg vil gå.

Pappa: Ja vel, vi kan gå.

Dina: Å, du forstår ingenting. Jeg vil gå alene. Hvilken vei er det etter barnehagen?

Pappa: Jeg skal tegne et kart til deg, kjære.

Pappa tegner et kart og gir det til Dina. Hun legger kartet i lomma og går ut. Hun vil ikke komme på skolen på mandag sammen med mamma eller pappa. Forstår foreldre ingenting?

Słownictwo

andre = drugi, druga
 cirka (ca.) (d) = około
 da (d) = wtedy
 eller = lub, albo
 en forelder (n) = rodzic
 foreldre (en forelder) (n) = rodzice
 å forklare (v) = tłumaczyć, wyjaśnić
 å forstå (v) = rozumieć
 å forstå ingenting (v) = nic nie rozumieć
 fram (d) = do przodu, naprzód
 først (d) = pierwszy
 hm = hm (zamyślenie, zwleknięcie z odpowiedzią)
 hundre = sto
 høyre (a) = prawy
 ingenting = nic
 ja vel = no dobrze
 et kart (n) = mapa
 en kilometer (n) = kilometr
 kjær (a) = drogi, kochany

kjære = kochanie
 en klasse (n) = klasa
 å legge (v) = kłaść, wkładać
 å lese (v) = czytać
 ei lomme (n) = kieszeń
 å lære (v) = uczyć się
 en meter (n) = metr
 niende = dziewiąty
 en onsdag (n) = środa
 rett fram = prosto
 å tegne (v) = rysować
 til høyre = w prawo, na prawo
 til venstre = w lewo, na lewo
 en ungdomsskole (n) = gimnazjum
 vel (d) = dobrze
 venstre = lewy
 å vise (v) = pokazać

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

Gramatyka

CZASOWNIKI

Tryb rozkazujący

Tryb rozkazujący czasowników tworzy się przez odcięcie od bezokolicznika końcówki **-e**:

å kjøpe kupić/kupować → **Kjøp!** Kup!

å stoppe zatrzymać się → **Stopp!** Zatrzymaj się!/Stój!

Gdy czasownik kończy się na **-mme**, w trybie rozkazującym pozostaje tylko jedno **-m**:

å komme przyjść → **Kom!** Przyjdź!/Chodź!

Jeśli forma bezokolicznika jest krótka (zawiera tylko jedną sylabę), forma trybu rozkazującego oraz bezokolicznika jest identyczna:

å se widzieć/patrzyć/ zobaczyć → **Se!** Patrz!/Zobacz!

å gå iść/chodzić → **Gå!** Idź!/Chodź!

ZAIMKI PYTAJĄCE

Hvilken

Hvilken (który) służy zazwyczaj do wyróżnienia jednego obiektu (przedmiotu) spośród wielu. Ten zaimek odmienia się w zależności od rodzaju i liczby rzeczownika:

Hvilken pakke sender du? **hvilken** przed rzeczownikiem rodzaju męskiego (en pakke)

Hvilken avis leser du? **hvilken** przed rzeczownikiem rodzaju żeńskiego (ei avis)

Hvilket bord vil du ha? **hvilket** przed rzeczownikiem rodzaju nijakiego (et bord)

Hvilke aviser leser du? **hvilke** przed rzeczownikami w liczbie mnogiej (aviser)

Zobacz więcej o zaimkach pytających w *Rozdziale 1*.

Wymowa

Spółgłoski norweskie

Alfabet norweski zawiera dwadzieścia spółgłosek:

B, C, D, F, G, H, J, K, L, M, N, P, Q, R, S, T, V, W, X, Z

Litery < c, q, w, x, z > są rzadkie i występują głównie w wyrazach zapożyczonych (camping, quiz, watt, xylofon, pizza).

Norweska**litera Polska głoska**

b	Jak polskie < b > w «bal»
	Jak /s/ przed < i, e, y > w «wysoki»
c	Jak /k/ przed < a, o, u > w «kolega»
d	Jak polskie < d > w «dom»
f	Jak polskie < f > w «fosa»
g	Jak polskie < g > w «gol»
h	Zbliżone do polskiego < h > w «chata»
j	Jak polskie < j > w «jak»
k	Jak polskie < k > w «kawa», lecz z przydechem (aspiracją)
l	Jak polskie < l > w «lampa»
m	Jak polskie < m > w «mapa»
n	Jak polskie < n > w «nos»
p	Jak polskie < p > w «pan», lecz z przydechem (aspiracją)
q	Wymawiane w norweskim jak /kw/ w «kwiat»
r	Zbliżone do polskiego < r > w «rok»
s	Jak polskie < s > w «stary»
t	Jak polskie < t > w «tak», lecz z przydechem (aspiracją)
v	Jak polskie < w > w «woda»
w	Jak polskie < w > w «woda»
x	Wymawiane w norweskim jak < ks > w «kleks»
z	Jak polskie < s > w «stary»

Spółgłoski nieme

W języku norweskim niektóre spółgłoski mogą być nieme, co oznacza, że się je pisze, ale nie wymawia.

1) < d > jest nieme, gdy stoi po spółgłosce < l, n, r > oraz w wygłosie po długiej samogłosce:

< kald > /'kal/ zimny

< Trondheim > /'tronheim/ Trondheim

< bord > /'bu:r/ stół

< med > /'me:/ z

2) < g > jest nieme w połączeniu < gj > i w przymiotnikach kończących się na < ig >:

< gjøre > /'jø:re/ robić

< hyggelig > /'hygeli/ miły

3) < h > jest nieme w połączeniach < hj, hv >:

< hjelpe > /'jelpe/ pomagać, pomóc

< hvor > /'vur/ gdzie

4) < t > jest nieme w formie określonej rzeczowników rodzaju nijakiego liczby pojedynczej:

< flyet > /'fly:e/ samolot

5) < t > jest również nieme w ważnym wyrazie < det >:

< det > /'de:/ to

Dodatki

5 Nowi przyjaciele

Rodzina Vidalów

- Pomieszczenia i umeblowanie
- Żywność
- Kolory

Główne zagadnienia gramatyczne

- Zaimki zwrotne
- Przymiotniki
- Przysłówki kierunku i miejsca

5A Katten

Alex og mamma kommer hjem. På trappa utenfor huset sitter en søt katt. Katten ser på dem. Alex vil klappe den.

Mamma: Kom inn, Alex! Vi skal spise.

Alex: Katten vil også komme inn.

Mamma: Den kan ikke komme inn. Den er ikke vår.

Alex: Men den er så søt. Den vil ha mat.

Mamma: Den får mat hjemme. Kom nå!

De går inn. Mamma drikker en kopp te og spiser brød med skinke. Alex får et glass melk og ei brødskeiv med gul ost. Han drikker melke og spiser brødet.

Alex: Kan jeg gå ut nå?

Mamma: Er du mett allerede?

Alex: Ja da, jeg er god og mett.

Alex går ut. Katten sitter ute på trappa og venter på ham. Alex klapper den. Han tar ei skive ost opp av lomma. Katten spiser osten.

Alex liker katten. Nå har han en venn.

Słownictwo

et brød (n) = chleb
 ei brødskeiv (n) = kromka chleba
 et glass (n) = szklanka
 gul (a) = żółty
 ja da = "No pewnie", "Spoko" ;-), owszem
 en katt (n) = kot
 å klappe (v) = gładzić, głaskać
 en kopp (n) = filiżanka
 en mat (n) = jedzenie, żywność
 en melk (n) = mleko

mett (a) = najedzony, syty
 en ost (n) = ser
 en skinke (n) = szynka
 ei skive (n) = plasterek
 søt (a) = słodki
 en te (n) = herbata
 ute (d) = na zewnątrz
 vår = nasz

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

5B Fotball

Ben er på jobb. Klokka er tolv, og nå er det lunsj. Han ser ut gjennom vinduet. Det er fint vær ute. Sola skinner fra en klar himmel. Han går til kantina sammen med noen unge kollegaer. Den ligger i andre etasje. Ben kjøper en kopp kaffe og to ferske rundstykker. Han tar også et rødt eple.

Kantina er ikke stor. De finner et bord ute på terrassen. De spiser mens de snakker om fotball. Alle liker fotball. De diskuterer flinke fotballspillere, fine mål og gode lag. Ben liker franske og spanske lag, kollegaene snakker om engelske lag.

John: Hvilket lag liker du, Ben?

Ben: Paris Saint-Germain er et godt lag. Nå har de en svensk spiller, Zlatan Ibrahimovic. Han er veldig god - og veldig dyr!

John: Ja, Zlatan er en spesiell fotballspiller. Det er sant.

Ben: Men hva med norsk fotball. Hvilke lag liker dere?

Per: Rosenborg, selvfølgelig. De har mange gode, unge spillere på laget.

Arne: Men Molde er nummer én.

Ben: Hva med Oslo? Er det ikke noen gode lag der?

John: Nei, dessverre. Lagene fra Oslo er ikke så gode.

Ben: Jeg gleder meg til å se norsk fotball. Men Frankrike vinner alltid mot Norge. Frankrike er nummer 15 i verden, Norge er bare nummer 34.

De andre ler.

Słownictwo

alle = wszyscy
 alltid (d) = zawsze
 andre etasje = pierwsze piętro
 dessverre (d) = niestety
 å diskutere (v) = dyskutować
 dyr (a) = drogi
 én = jeden
 engelsk (a) = Anglik
 et eple (n) = jabłko
 en etasje (n) = piętro
 fersk (a) = świeży
 flink (a) = zdolny, bystry
 en fotballspiller (n) = piłkarz
 gjennom (p) = przez
 å glede seg (v) = cieszyć się na coś
 en himmel (n) = niebo
 hvilke = jakie, które
 ei kantine (n) = kantyna, stołówka
 klar (a) = jasny, czysty
 klokka er ... = jest godzina ...
 en kollega (n) = kolega
 et lag (n) = drużyna, zespół
 en lunsj (n) = lunch, drugie śniadanie
 mange (a) = wiele
 mens = podczas

mot (p) = przeciw
 et mål (n) = gol
 noen = ktoś
 et nummer (n) = numer
 om = o
 et rundstykke (n) = bułka
 rød (a) = czerwony
 selvfølgelig (a) = oczywiście
 å skinne (v) = świecić
 ei sol (n) = słońce
 spansk (a) = hiszpański
 spesiell (a) = specjalny, szczególny
 en spiller (n) = gracz
 svensk (a) = szwedzki
 en terrasse (n) = taras
 tolv = dwanaście
 ung (a) = młody
 veldig (a) = bardzo
 en verden (n) = świat
 å vinne (v) = wygrać
 et vær (n) = pogoda

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

5C I butikken

Cecilie og Alex er i butikken. De skal ha brød, melk, pålegg, frukt, grønnsaker, kjøtt og fisk. Det er en stor butikk. Først går Cecilie og Alex til grønnsakene.

Cecilie: Vi må ha noen store poteter og noen fine gulrøtter. Kan du finne gulrøttene, Alex?

Alex: Ja, det kan jeg. Hvor er de?

Cecilie: De er der borte.

Alex: Ja, nå ser jeg dem.

Alex kommer med en pose med gulrøtter.

Cecilie: Ja, de er fine. Så flink du er, Alex! Potetene er ikke så store, så jeg må ta mange. Vi trenger også en rød paprika og et kilo med gule epler.

Alex: Her er eplene, mamma!

Cecilie: Bra! De ser gode ut. Nå må vi finne et grovt brød, en loff og to liter melk, og så må vi ha pålegg. Hva vil du ha på brødiskivene, Alex?

Alex: Jeg vil ha fransk ost, skinke og syltetøy.

Cecilie: Det er greit. Vi kan kjøpe litt salami også. Pappa liker det. Nå må vi finne kjøtt og fisk til middag. Vil du ha laks?

Alex: Ja, det er godt.

Cecilie kjøper laks og kylling. Så går de til kassa og betaler. Det blir sju hundre og atten kroner. Det er dyrt. «I Frankrike er det ikke så dyrt», tenker Cecilie.

Utenfor ser de Anne Olsen. Hun er også ferdig med å handle.

Cecilie: Hei, Anne. Er du også her?

Anne: Hei! Ja. Hvordan går det med dere?

Cecilie: Det går bra med oss, og nå skal jeg begynne å arbeide!

Anne: Hvor da?

Cecilie: På sykehuset. Jeg er sykepleier.

Anne: Så morsomt, jeg jobber også på sykehuset! Jeg er i administrasjonen.

Cecilie: Sier du det? Det vil jeg gjerne høre mer om. Skal vi ta en kopp kaffe hjemme hos meg?

Anne: Ja, gjerne.

De fortsetter å snakke om sykehuset. Alex går ved siden av. Han tenker på katten: «Kanskje sitter den og venter på trappa?»

Słownictwo

en administrasjon (n) = administracja

å arbeide (v) = pracować

atten = osiemnaście

å betale (v) = płacić

ferdig (a) = gotowy

en fisk (n) = ryba

å fortsette (v) = kontynuować

en frukt (n) = owoc

grov (a) = razowy, gruboziarnisty

en grønnsak (n) = warzywo, jarzyna

ei gulrot (n) = marchewka

å handle (v) = robić zakupy

kanskje (d) = może

ei kasse (n) = kasa

et kilo (n) = kilogram
 et kjøtt (n) = mięso
 ei krone (n) = korona
 en kylling (n) = kurczak
 en laks (n) = łosoś
 en liter (n) = litr
 litt (a) = trochę
 en loff (n) = biały chleb
 mer (a) = więcej
 en middag (n) = obiad

en paprika (n) = papryka
 en pose (n) = torba na zakupy, siatka
 en potet (n) = ziemniak
 et pålegg (n) = coś na kanapkę
 en salami (n) = salami
 en sykepleier (n) = pielęgniarz
 et syltetøy (n) = dżem
 å trenge (v) = potrzebować

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

5D To nye venninner

Dina kommer hjem. Hun har med seg to jenter.

Dina: Mamma, jeg har med meg to venninner. Jeg skal vise dem rommet mitt.

Mamma: Så fint! Hei, jeg er mammaen til Dina. Jeg heter Cecilie.

Eva: Hei, jeg heter Eva.

Tone: Og jeg heter Tone.

Mamma: Har dere lyst på frukt? Vi har bananer, appelsiner og gule epler.

Dina: Ja, vi tar med oss frukten opp på rommet.

Mamma: Ja, gjør det! Kos dere!

Jentene skynder seg opp trappa og inn på rommet til Dina.

Eva: Oi, så fint det er hos deg, Dina! Du har et fint og stort rom!

Tone: Ja, det er veldig fint. Og du har en fin, blå lenestol.

Dina: Takk! Lenestolen kommer fra bestemor. Den er gammel, men veldig god. Vil du prøve den?

Tone setter seg i lenestolen.

Tone: Å ja, den er veldig god å sitte i!

Eva: Du har også mange bilder av Justin Bieber. Liker du ham?

Dina: Å ja, jeg elsker ham. Vent, jeg skal sette på en CD!

Eva: Ja, gjør det!

Jentene hører på musikken. De spiser frukt, prater og koser seg. Døra går sakte opp. Alex er nysgjerrig og vil gjerne komme inn. «Kom deg ut!» sier Dina.

Słownictwo

en administrasjon (n) = administracja
 å arbeide (v) = pracować
 atten = osiemnaście
 å betale (v) = płacić
 ferdig (a) = gotowy
 en fisk (n) = ryba
 å fortsette (v) = kontynuować

en frukt (n) = owoc
 grov (a) = razowy, gruboziarnisty
 en grønnsak (n) = warzywo, jarzyna
 ei gulrot (n) = marchewka
 å handle (v) = robić zakupy
 kanskje (d) = może
 ei kasse (n) = kasa

et kilo (n) = kilogram
 et kjøtt (n) = mięso
 ei krone (n) = korona
 en kylling (n) = kurczak
 en laks (n) = łosoś
 en liter (n) = litr
 litt (a) = trochę
 en loff (n) = biały chleb
 mer (a) = więcej
 en middag (n) = obiad

en paprika (n) = papryka
 en pose (n) = torba na zakupy, siatka
 en potet (n) = ziemniak
 et pålegg (n) = coś na kanapkę
 en salami (n) = salami
 en sykepleier (n) = pielęgniarz
 et syltetøy (n) = dżem
 å trenge (v) = potrzebować

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

Gramatyka

ZAIMKI

Zaimki zwrotne

Zaimki zwrotne mają taką samą formę jak zaimki osobowe w formie dopełnienia (patrz *Rozdział 3*), z wyjątkiem **ham**, **henne**, **dem**, którym odpowiada zaimek zwrotny **seg** (wszystkie te zaimki zwrotne w języku polskim odpowiadają zaimkowi się):

1. Jeg	vasker meg .	Myję się.
2. Du	vasker deg .	Myjesz się.
3. Han	vasker seg .	On myje się.
	Hun	vasker seg .
		Ona myje się.
	Det/Den	vasker seg .
		Ono myje się.
1. Vi	vasker oss .	Myjemy się.
2. Dere	vasker dere .	Myjecie się.
3. De	vasker seg .	Myją się.

Zaimków zwrotnych używa się, gdy podmiotem i dopełnieniem w zdaniu jest ta sama osoba. W połączeniu z czasownikami służą one do wyrażenia, że podmiot wykonał czynność na samym sobie. Gdy dopełnieniem jest zaimek w formie dopełnienia, oznacza to, że podmiot wykonuje czynność na innej osobie. Zwróć uwagę na różnicę w znaczeniu poniższych zdań:

Han vasker **seg**. (On) myje się.

Han vasker **ham**. (On) myje go (np. syna).

Czasowniki zwrotne

Niektóre czasowniki wymagają zaimka zwrotnego, choć nie zawsze wydaje się to logiczne. Tego typu czasowniki określa się mianem czasowników zwrotnych.

Uwaga: Nie wszystkie norweskie czasowniki zwrotne odpowiadają polskim!

Tone **setter seg** i stolen. Tone siada na krześle.

Niektóre czasowniki zwrotne:

å sette seg	siadać
å ha med seg	mieć ze sobą
å glede seg til	cieszyć się na coś
å skynde seg	śpieszyć się
å kose seg	znajdować przyjemność (w czymś)/przyjemnie spędzać czas
å tørke seg	wycierać się
å kle på seg	ubierać się
å barbere seg	golić się
å komme seg ut	wydostać się

PRZYMIOTNIKI

Większość przymiotników rodzaju nijakiego tworzy się przez dodanie -t do formy podstawowej, a liczbę mnogą przymiotników - przez dodanie -e.

Funkcja przydawki

W poniższych przykładach przymiotniki umiejscowione są przed rzeczownikami, do których się odnoszą (pełnią funkcję przydawki):

Liczba pojedyncza		Liczba pojedyncza	
Rodzaj męski	Rodzaj żeński	Rodzaj nijaki	
en brun stol	ei brun seng	et brunt bord	brune stoler/senger/bord
brązowe krzesło	brązowe łóżko	brązowy stół	brązowe krzesła/łóżka/stoły

Funkcja orzecznika

W poniższych zdaniach przymiotniki łączą się z rzeczownikami za pomocą czasownika **er** (jestem/jesteś/ jest/ jesteście/jesteście/są), który jest formą czasu teraźniejszego czasownika **å være** (być):

Liczba pojedyncza		Liczba pojedyncza	
Rodzaj męski	Rodzaj żeński	Rodzaj nijaki	
Stolen er brun	Senga er brun	Bordet er brunt	Stolene/sengene/bordene er brune
Krzesło jest brązowe. Łóżko jest brązowe. Stół jest brązowy. Krzesła/łóżka/stoły są brązowe.			

PRZYSŁÓWKI

Przysłówki kierunku i miejsca

Niektóre przysłówki mają dwie formy. Jedna z nich sygnalizuje ruch w jakimś kierunku, a druga znajdowanie się w stanie spoczynku:

<i>Kierunek</i>		<i>Miejsce</i>	
Han går inn .	do	Han er inne .	w/wewnątrz/w środku
Han går ut .	z	Han er ute .	na zewnątrz
Han går opp i andre etasje. do góry		Han er oppe .	na górze/u góry
Han går ned i første etasje. na dół		Han er nede .	na dole
Han går hjem .	do domu	Han er hjemme .	w domu

Zapamiętaj, że przysłówki **tu/tutaj** i **tam** w norweskim występują również w dwóch formach.

<i>Kierunek</i>		<i>Miejsce</i>	
Han kommer hit .	tutaj	Han er her .	tutaj
Han går dit .	tam	Han er der .	tam

PRZYIMKI

Przymki oznaczające położenie

W Rozdziale 2 była mowa o przyimkach i oraz **på**. Poniżej podajemy więcej przyimków określających położenie.

Bak (za), **foran** (przed), **i** (w), **på** (na), **over** (nad), **under** (pod) i **ved siden av** (obok) są typowymi przyimkami oznaczającymi położenie.

Poniżej zajmiemy się bliżej różnicą między **i** i **på**. Wyjaśnimy również, jak używać dwóch innych przysłówków: **til** (do) i **hos** (u).

I

I jest używane, gdy coś znajduje się wewnątrz czegoś:

Klærne ligger i skapet. Ubrania leżą w szafie.

Sofaen er i stua. Sofa jest w dużym pokoju.

I jest także używane z nazwami:

kontynentów: i Europa, i Asia

krajów i stanów: i Norge, i Kina, i Texas

miast: i Trondheim, i Oslo, i Beijing

ulic i w adresach: i Karl Johans gate, i Drammensveien 1

På

På jest często używane, gdy coś znajduje się na czymś innym:

Boka ligger **på** bordet. Książka leży na stole.

På jest też używane w następujących połączeniach:

på skolen w szkole

på kino, teater w kinie, w teatrze

på restaurant, kafé w restauracji, w kawiarni

på biblioteket w bibliotece

på jobb/arbeid w pracy

på (ved) universitetet na uniwersytecie

W poniższych połączeniach można również użyć i:

på/i butikken w sklepie

på/i kjøkkenet, stua w kuchni, w dużym pokoju

på/i badet, soverommet w łazience, w sypialni

På używa się też w połączeniu z:

wyspami: **på** Grønland (Gdy wyspa jest państwem, używamy przyimka i: i Irland. Czasami można użyć obu przyimków: **på/i** Sri Lanka.)

wieloma nazwami miast o położeniu śródlądowym: **på** Røros, **på** Lillehammer

dzielnicami miast: **på** Grorud, **på** Sinsen, **på** Frogner

Bardzo często trudno jest wytłumaczyć stosowanie przyimka **i** lub **på** w nazwach norweskich miejscowości lub miejsc. Topografia miejsca lub sama jego nazwa często decyduje o wyborze przyimka, ale jest wiele wyjątków, a także różnic lokalnych.

Til

Til jest najczęstszym przyimkiem określającym ruch w kierunku jakiegoś miejsca:

Ben går **til** kantina. Ben idzie do kantyny.

Skal du dra **til** Fjordvik i dag? Jedziesz dziś do Fjordvik?

Zwróć uwagę, że i czy **på** również są używane, aby wyrazić ruch w kierunku lub do środka wielu pomieszczeń lub instytucji:

Dina går **på** badet. Dina idzie do łazienki.

Cecilie går **i** operaen. Cecilie idzie do opery.

Skal vi gå **på** kafé? Pójdziemy do kawiarni?

Hos

Hos jest używane przed nazwami osób w znaczeniu «u niego/u niej»:

De tar en kaffe **hos** Cecilie. Są na kawie u Cecilie.

Så fint det er **hos** deg, Dina! Jak u ciebie ładnie, Dino!

Przyimka **hos** używa się także wtedy, gdy mówimy o niektórych grupach zawodowych:

Jeg er **hos** legen. Jestem u lekarza.

Przy określaniu ruchu w jakimś kierunku lub celu, używamy przyimka **til**:

Anne går på besøk **til** Cecilie. Anne idzie odwiedzić Cecilie.

Jeg må dra **til** legen. Muszę iść do lekarza.

Wymowa

Spółgłoski norweskie

Alfabet norweski zawiera dwadzieścia spółgłosek:

B C D F G H J K L M N P Q R S T V W X Z

Litery < c, q, w, x, z > są rzadkie i występują głównie w wyrazach zapożyczonych (camping, quiz, watt, xylofon, pizza).

Niektóre zbitki spółgłoskowe

1) Głoska /ʃ/

W norweskim niektóre spółgłoski zapisywane są kilkoma literami. Głoskę /ʃ/ zapisuje się na kilka sposobów.

/ʃ/ można zapisać < sj >:

< stasjon > /sta'ʃu:n/ stacja

/ʃ/ można zapisać < skj >:

< skjema > /'ʃe:ma/ formularz

/ʃ/ można zapisać < sk > przed < i, y, ei, øy >: < i, y, ei, øy >:

< skinke > /'ʃiŋke/ szynka

/ʃ/ można zapisać < rs >:

< kurs > /kʁ:ʃ/ kurs

2) Głoska /ç/

Głoskę /ç/ zapisuje się na kilka sposobów:

/ç/ można zapisać < kj >:

< kjøpe > /'çø:pe/ kupić/kupować

/ç/ można zapisać < k > przed < i, y, ei, øy >:

< kino > /'çi:nu/ kino

< kylling > /'çyliŋ/ kurczak

/ç/ można zapisać < tj >:

< tjue > /'çʉ:e/ dwadzieścia

3) Głoski /t/, /d/, /ŋ/, /ʌ/, /ʃ/

W języku norweskim występuje kilka spółgłosek, które wymawia się wyginając koniuszek języka ku górze i zbliżając go do okolicy zadyktowej. Głoski /t/, /d/, /ŋ/, /ʌ/, /ʃ/ zapisuje się w następujący sposób:

/t/ można zapisać < rt >:

< fortelle > /fo'tele/ powiedzieć

/d/ można zapisać < rd >:

< hvordan > /'vuðan/ jak

/ŋ/ można zapisać < rn >:

< gjerne > /'jæ:ŋe/ chętnie

/ʌ/ można zapisać < rl >:

< ærlig > /'æ:li/ szczerzy

/ʃ/ można zapisać < rs >:

< norsk > /'noʃk/ norweski

4) Głoska /ŋ/

Spółgłoska tylnojęzykowa **/ŋ/** zapisywana jest przez < ng >:

< lang > /'lanŋ/ długi

< mange > /'maŋe/ wiele

< n > przed < k > jest zazwyczaj wymawiane jako /ŋ/:

< bank > /'baŋk/ bank

Dodatki

6 Wycieczka do miasta

Rodzina Vidalów

- Śniadanie
- Zakupy
- Żywność i napoje
- Odzież

Główne zagadnienia gramatyczne

- Zaimki wskazujące
- Przymiotniki - inne formy

6A Frokost

Det er lørdag morgen. Alex og pappa er på badet. Pappa vasker ham, og Alex tørker seg. Etterpå vasker pappa seg og barberer seg. Pappa ser på seg selv i speilet: Kort hår, brun hud, hvitt smil. Alex ser også på ham i speilet. Han har en fin pappa.

De kler på seg og går ned på kjøkkenet.

Mamma: God morgen, Alex. Nå skal det bli godt med frokost.

Alex: Hei mamma, skal jeg hjelpe deg? Jeg kan dekke på bordet.

Mamma: Så snill du er! Kan du ta denne koppen? Jeg tar disse glassene. Etterpå kan du ta de knivene der borte.

Alex: OK, kopp og kniver.

Mamma: Vi må ha tallerkener også. Her er noen røde og noen gule tallerkener. Liker du disse?

Alex: Ja, de er fine.

Alex og pappa henter mat i kjøleskapet. Først finner de smør, melk og jus, syltetøy, tomater, skinke og ost. Så skjærer pappa opp grovbrød og loff. Mamma koker vann og lager kaffe og te. Nå kan de spise frokost.

Pappa: Men ... hvor er Dina?

Alex: Gjett!

Pappa: Kan du vekke henne?

Alex: Dina! Nå må du komme! Det er frokost!

Dina: Jeg vil ikke ha frokost. Det er for tidlig. Jeg er trøtt. Jeg vil sove.

Alex: Men vi skal dra til byen etter frokost. Skal du ikke være med?

Dina: Til byen? Å ja, det er lørdag i dag. Jeg kommer!

Fem minutter seinere setter hun seg ved bordet. Pappa drikker kaffe og koser seg. Familien er sammen, og Alex er glad.

Etter frokosten pusser alle tennene og kler på seg. Snart er alle klare til å dra. Pappa kjører først Dina og mamma til sentrum. Etterpå kjører han og Alex til et kjøpesenter utenfor sentrum for å kjøpe en TV.

Słownictwo

å barbere seg (v) = golić się
 brun (a) = brązowy
 en by (n) = miasto
 å dekke (v) = nakryć, przykryć
 å dekke på bordet (v) = nakryć do stołu
 denne = ten
 disse = te
 etterpå (d) = następnie, potem
 å gjette (v) = zgadnąć
 glad (a) = zadowolony
 et grovbrød (n) = chleb razowy,
 gruboziarnisty
 en hud (n) = skóra
 hvit (a) = biały
 en jus (juice) (n) = sok
 et kjøpesenter (n) = centrum handlowe
 å kle på seg (v) = ubierać się
 en kniv (n) = nóż
 å koke (v) = gotować
 kort (a) = krótki

en lørdag (n) = sobota
 ned (d) = na dół
 å pusse (v) = czyścić
 seg selv = siebie
 seinere (a) = później
 selv = sam
 et sentrum (n) = centrum
 å skjære (v) = kroić
 et smil (n) = uśmiech
 et smør (n) = masło
 snill (a) = grzeczny, uprzejmy
 å sove (v) = spać
 en tallerken (n) = talerz
 tidlig (a) = wcześniej
 en tomat (n) = pomidor
 å tørke (v) = suszyć
 å tørke seg (v) = wycierać się
 vann (n) = woda

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

6B I byen

Ben og Alex setter seg i bilen på parkeringsplassen utenfor kjøpesenteret. Nå har de en ny TV. Den er stor og moderne.

Alex: Jeg gleder meg til å se på barne-TV. Skal vi kjøre hjem med TV-en?

Ben: Nei, nå må vi til byen og finne mamma og Dina. Du må vente til i kveld.

Det tar cirka 20 minutter å kjøre til sentrum. De parkerer i ei lita gate, og Ben ringer til Cecilie.

Ben: Hei. Nå er vi også i sentrum. Hvor er dere?

Cecilie: Vi sitter på en benk i Nygata og venter på dere.

Ben: Greit. Vi kommer dit.

Ben og Alex finner Dina og Cecilie på benken. Nå skal de se på byen sammen. Først går de til torget. Det er et lite torg med ei gammel kirke. Rundt torget er det mange små kaféer. Det er også noen butikker, en bank og et stort apotek der.

Dina: Her er det kjempekoselig. Etterpå vil jeg spise på den kaféen ved apoteket der borte.

Ben: Ja vel, men først vil jeg vise dere mer av byen. Nå kan vi gå til gågata. Der er det også veldig hyggelig.

I gågata er det mange gamle hus med forskjellige butikker. Det er også et nytt, moderne kjøpesenter der. Dina har lyst til å gå dit.

Dina: Se! Det er salg!

Ben: Ja, men skal vi ikke se litt mer av byen først?

Cecilie: Det er morsomt å se på byen. Men jeg trenger ei ny jakke. Kom, Dina!

Słownictwo

et apotek (n) = apteka
 en bank (n) = bank
 en barne-TV (n) = program telewizyjny dla dzieci
 dit (d) = tam
 forskjellig (a) = różny
 ei gate (n) = ulica
 ei gågate (n) = strefa piesza, deptak
 å ha lyst til å ... (v) = mieć ochotę coś zrobić, chcieć
 ei kirke (n) = kościół
 kjempekoselig (a) = bardzo miło
 liten (a) = mały

lyst til (å ha lyst til å ...) = ochota na coś (mieć ochotę coś zrobić)
 moderne (a) = nowoczesny
 å parkere (v) = parkować
 en parkeringsplass (n) = miejsce na parkingu
 et salg (n) = wyprzedaż
 å se på (v) = oglądać
 små (liten) (a) = małe (liczba mnoga)
 et torg (n) = rynek

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

6C Salg

Familien er inne på kjøpesenteret i gågata.

Cecilie: Nå skal Dina og jeg i butikkene og se på klær.

Ben: Ja vel, men ikke bli for lenge!

Cecilie: Når skal vi møtes igjen? Om en time, klokka halv tre, passer det?

Ben: Ja, det er greit. Vi kan møtes akkurat her. Alex vil sikkert til lekebutikken.

Cecilie: OK. Kom, Dina!

Cecilie og Dina går mot klesbutikkene. Til venstre ligger det en liten skobutikk. I vinduet står det «SALG» med store bokstaver. De går inn, og en ekspeditør kommer mot dem og smiler.

Ekspeditør: Hei, kan jeg hjelpe dere?

Cecilie: Jeg vet ikke, vi har bare lyst til å se litt.

Ekspeditør: Ja, naturligvis! Vi har mange gode tilbud i dag. Det er for eksempel 30 % rabatt på alle skoene i denne hylla.

Cecilie: Oi, det er interessant. Det vil jeg gjerne se på.

Ekspeditøren viser Cecilie mange forskjellige sko. Noen er svarte og høye, andre er hvite og lave. Så får Cecilie se et par lysebrune sko med søte små sjiraffer på.

Cecilie: Å, jeg elsker sjiraffer! Disse skoene har jeg veldig lyst på. Hva koster de?

Ekspeditør: Vanlig pris er 699 kroner. Med 30 % rabatt blir det bare 489.

Cecilie: Hva synes du om disse skoene, Dina? Er de ikke nydelige?

Dina: Vel, jeg vet ikke helt...

- Cecilie: OK, jeg tar dem. Et lite øyeblikk... Her er en femhundrelapp.
- Ekspeditør: Takk, her er kvitteringen og elleve kroner tilbake. Vær så god!
- Cecilie: Takk. Kan du anbefale en klesbutikk? Jeg trenger å kjøpe ei vinterjakke.
- Ekspeditør: Ja, det er en veldig bra klesbutikk i andre etasje. Gå opp trappa og til høyre.
- Cecilie: Tusen takk, ha det bra!
- Ekspeditør: Ha det!

Cecilie og Dina går til denne klesbutikken. Der ser de på forskjellige klær: En fin, grønn kjole, en elegant, brun kåpe og ei søt, lita lue. Men klærne er ikke billige. Plutselig ser Cecilie på klokka. Den er allerede litt over halv tre. Nå må de tilbake til Ben og Alex. Cecilie må kjøpe vinterjakke en annen gang.

Słownictwo

akkurat (d) = dokładnie	lite (liten) (a) = małe (rodzaj nijaki)
å anbefale (v) = polecać	ei lue (n) = czapka
annen (a) = inny	lys (a) = jasny
billig (a) = tani	lysebrun (a) = jasno-brązowy
en bokstav (n) = litera	å møtes (v) = spotkać się
et eksempel (n) = przykład	naturligvis (d) = oczywiście
en ekspeditør (n) = sprzedawca,	nydelig (a) = przepiękny
eksponent	når = kiedy
elegant (a) = elegancki	et par (n) = para
elleve = jedenaście	å passe (v) = pasować
en femhundrelapp (n) = banknot o nominale 500	plutselig (d) = nagle
koron, pięćsetka	en pris (n) = cena
grønn (a) = zielony	en prosent (%) (n) = procent (%)
helt (d) = całkiem	en rabatt (n) = rabat, upust
høy (a) = wysoki	sikkert (d) = pewnie
inne (d) = w środku, wewnątrz	en sjiraff (n) = żyrafa
interessant (a) = interesujący	en skobutikk (n) = sklep obuwniczy
en kjole (n) = sukienka	svart (a) = czarny
en klesbutikk (n) = sklep odzieżowy	å synes (v) = uważać
klær (n) = ubrania, odzież	tilbake (d) = z powrotem
å koste (v) = kosztować	et tilbud (n) = oferta, promocja
en kvittering (n) = pokwitowanie, rachunek	vanlig (a) = zwykły
ei kåpe (n) = płaszcz	vet (å vite) (v) = wiem, wiesz itd.
lav (a) = niski	ei vinterjakke (n) = kurtka zimowa
en lekebutikk (n) = sklep z zabawkami	et øyeblikk (n) = chwila, tu: chwileczkę
lenge (d) = długo	
lita (liten) (a) = mała	
- n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

6D På kafé

Dina går gjennom sentrum i Fjordvik sammen med mamma, pappa og Alex. Pappa vil vise dem biblioteket, kirka og kinoen, men Dina begynner å bli trøtt. Hun er sulten og tørst.

Dina: Vi kan gå på biblioteket en annen gang. Kan vi gå på kafé nå?

Mamma: Ja, hvorfor ikke? Det er en god idé.

Pappa: Vi går på kafeen ved siden av apoteket.

Alex: Ja! Vi skal på kafé! Jeg vil ha is!

Pappa finner et ledig bord, men Dina har lyst til å sitte et annet sted. Hun finner et ledig bord ved vinduet, og de setter seg der. Mamma og pappa vil ha kaffe og kake, og Alex vil ha brus og is.

Pappa: Hva vil du ha, Dina? Et glass kaffe med melk?

Dina: Det heter «latte», pappa! Ja takk, en stor latte, og et stykke sjokoladecake.

Pappa: Greit, du kan kjøpe for oss alle. Her er en tohundrelapp.

Dina går til disken for å bestille.

Dina: Jeg vil gjerne ha to kopper kaffe, et stort glass kaffe latte og ei flaske Cola, takk.

Ekspeditør: Vil dere ha noe å spise?

Dina: Ja, tre stykker sjokoladecake og en is.

Ekspeditør: Vi har dessverre ikke sjokoladecake i dag.

Dina: Har dere ei anna kake?

Ekspeditør: Vi har eplekake. Den er veldig god.

Dina: Da tar vi eplekake.

Ekspeditør: Det blir to hundre og syttito kroner.

Dina: Pappa! Jeg har ikke nok penger.

Pappa: Hm. Kan vi betale med kort?

Ekspeditør: Ja visst. Sett inn kortet her og tast koden. Hvor sitter dere?

Dina: Vi sitter der borte ved vinduet.

Ekspeditør: Her er brusen, kakestykkene og isen. Vi kommer med kaffen seinere.

Dina: Takk skal du ha.

Kaka er kjempegod. Dina liker seg. Det er en god idé å gå på kafé. Nå er hun ikke trøtt lenger.

Słownictwo

annet (cf. annen) (a) = inne
(rodzaj nijaki)
å bestille (v) = zamówić
et bibliotek (n) = biblioteka
en cola (n) = cola
en disk (n) = lada
ei eplekake (n) = szarlotka
ei flaske (n) = butelka

for å = w celu, by; żeby
hvorfor = dlaczego
en idé (n) = pomysł
ja visst = oczywiście
en kaffe latte (n) = kawa latte
ei kake (n) = ciastko, ciasto, tort
et kakestykke (n) = kawałek ciasta
en kino (n) = kino

kjempegod (a) = bardzo dobry
 en kode (n) = kod, pin
 et kort (n) = karta
 lenger (d) = dłużej, tu: już
 nok (d) = dość
 penger (n) = pieniądze
 ei sjokoladekake (n) = ciasto czekoladowe
 et sted (n) = miejsce
 et stykke (n) = kawałek

sulten (a) = głodny
 syttito = siedemdziesiąt dwa
 takk skal du ha = tu: dziękuję pani/panu
 å taste (tast!) (v) = przycisnąć, wcisnąć
 en tohunderlapp (n) = banknot o nominale 200 koron
 tørst (a) = spragniony

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

Gramatyka

ZAIMKI

Zaimki wskazujące

Zaimki wskazujące używane są do określenia jakiegoś przedmiotu (lub osoby), a także odległości do niego (niej).

Denne i **den** używane są z rzeczownikami rodzaju męskiego i żeńskiego w liczbie pojedynczej.

Dette i **det** używane są z rzeczownikami rodzaju nijakiego w liczbie pojedynczej.

Disse i **de** używane są z rzeczownikami w liczbie mnogiej.

Zauważ, że rzeczowniki po zaimkach wskazujących przybierają formę określoną: denne bilen itp.

Blisko

Dalej

Rodzaj męski: **denne** koppen ta filiżanka **den** koppen tamta filiżanka

Rodzaj żeński: **denne** døra te drzwi **den** døra tamte drzwi

Rodzaj nijaki: **dette** glasset ta szklanka **det** glasset tamta szklanka

Liczba mnoga: **disse** koppene te filiżanki **de** koppene tamte filiżanki

CZASOWNIKI

Bezokolicznik

W Rozdziale 2 uczyliście się o znaku bezokolicznika **å**:

Hyggelig **å hilse** på deg. Miło cię spotkać.

Dina begynner **å bli** trøtt. Dina zaczyna być zmęczona.

Oprócz tego po niektórych wyrażeniach przymkowych używa się **å + bezokolicznik**:

for å **zeby** Dina går til disken **for å bestille**.

å ha lyst til mieć ochotę (coś zrobić) Dina **har lyst til å kjøpe** klær.

Czasowniki pomocnicze bez czasownika w formie osobowej (wyrażanie ruchu)

Znak bezokolicznika **å** nie jest używany po czasownikach pomocniczych (patrz *Rozdział 3*).

Kiedy po czasowniku pomocniczym następuje czasownik główny wyrażający ruch, można go opuścić. Robi się tak często z czasownikami **gå** (iść), **dra** (jechać) lub **reise** (podróżować):

Hun **skal reise** til Paris → Hun **skal** til Paris. (Ona) Pojedzie do Paryża.

Nå **må** de **gå** tilbake. → Nå **må** de tilbake. Teraz muszą wrócić.

PRZYMIOTNIKI

W *Rozdziale 5* uczyliście się o podstawowych formach przymiotników; większość przymiotników rodzaju nijakiego kończy się na **-t**, przymiotniki w liczbie mnogiej zakończone są **-e**.

Funkcja przydawki

Liczba pojedyncza

Liczba mnoga

Rodzaj męski

Rodzaj żeński Rodzaj nijaki

en **brun** stol ei **brun** seng et **brunt** bord **brune** stoler/senger/bord

brązowe krzesło brązowe łóżko brązowy stół brązowe krzesła/łóżka/stoły

Funkcja orzecznika

Liczba pojedyncza

Liczba mnoga

Rodzaj męski

Rodzaj żeński

Rodzaj nijaki

Stolen er **brun** Senga er **brun** Bordet er **brunt** Stolene/sengene/bordene er **brune**

Krzesło jest brązowe. Łóżko jest brązowe. Stół jest brązowy. Krzesła/łóżka/stoły są brązowe.

Występują również inne formy przymiotników:

Inne formy

Rodzaj męski	Rodzaj żeński	Rodzaj nijaki	Liczba mnoga
1. en ny kjole	ei ny lue	et nytt bord	nye klær
2. en billig kjole	ei billig lue	et billig bord	billige klær
3. en tysk kjole	ei tysk lue	et tysk bord	tyske klær
4. en praktisk kjole	ei praktisk lue	et praktisk bord	praktiske klær
5. en moderne kjole	ei moderne lue	et moderne bord	moderne klær
6. en grønn kjole	ei grønn lue	et grønt bord	grønne klær
1. Przymiotniki jednosylabowe zakończone samogłoską akcentowaną, w rodzaju nijakim przyjmują końcówkę -tt (ny - nowy).			
2. Przymiotniki kończące się na -ig <i>nie</i> przyjmują końcówki -t w rodzaju nijakim (billig - tanie).			
3. Przymiotniki określające narodowość zakończone na -sk <i>nie</i> przyjmują końcówki -t w rodzaju nijakim (tysk - niemieckie).			
4. Przymiotniki zapożyczone zakończone na -isk <i>nie</i> przyjmują końcówki -t w rodzaju nijakim (praktisk - praktyczne).			
5. Przymiotniki kończące się na -e <i>nie</i> przyjmują końcówki -t w rodzaju nijakim (moderne - nowoczesne).			
6. Większość przymiotników zakończonych podwójną spółgłoską traci jedną ze spółgłosek przed -t w rodzaju nijakim (grønn - zielony).			

Liten og annen

Liten (mały) i **annen** (inny) są przymiotnikami nieregularnymi:

Funkcja przydawki

Liczba pojedyncza		Liczba mnoga	
Rodzaj męski	Rodzaj żeński	Rodzaj nijaki	
en liten bil	ei lita bok	et lite bord	små biler/bøker/bord
mały samochód	mała książka	mały stół	małe samochody/książki/stoły
en annen bil	ei anna bok	et annet bord	andre biler/bøker/bord
inny samochód	inna książka	inny stół	inne samochody/książki/stoły

Funkcja orzecznika

Liczba pojedyncza

Liczba mnoga

Rodzaj męski

Rodzaj żeński

Rodzaj nijaki

Bilen er **liten**

Boka er **lita**

Skjerfet er **lite** Bilene/bøkene/skjerfene er **små**

Samochód jest mały. Książka jest mała. Stół jest mały. Samochody/książki/stoły są małe.

Annen (inny) nie jest używany w funkcji orzecznika.

Wymowa

Prozodia norweska

W Norwegii występuje wiele różniących się między sobą dialektów. Różnice w wymowie odnoszą się do zasobu spółgłosek i intonacji.

Nie ma ujednoliconego norweskiego języka mówionego. W toku nauki norweskiego przez obcokrajowców stosuje się pisany *bokmål*, ale w mowie nauczyciel zachowuje intonację właściwą dla swojego dialektu.

Poniżej przedstawiamy ogólny zarys prozodii norweskiej.

Samogłoski długie i krótkie

Samogłoski norweskie mogą być długie i krótkie:

< vin > /'vi:n/ wino

< vinn > /'vin/ wygrać

< vind > /'vin/ wiatr

< vink > /'viŋk/ pomachanie ręką

Zazwyczaj na czas trwania samogłosek wskazuje pisownia. Jeżeli po samogłosce następuje *pojedyncza spółgłoska*, to samogłoska jest *długa*. Jeżeli po samogłosce następuje *kilka spółgłosek*, to samogłoska jest *krótka*. W zestawieniu powyżej długie samogłoski zaznaczone są dwukropkiem < : >.

Akcent

W języku norweskim akcent wyrazowy pada zazwyczaj na pierwszą sylabę. W zapisie fonetycznym akcent zaznaczany jest apostrofem < ' >:

< Norge > /'norge/ Norwegia

< spise > /'spi:se/ jeść

W wyrazach zapożyczonych akcent wyrazowy może być inny. Spotkać się można z wyrazami z akcentem na pierwszą, drugą, przedostatnią lub ostatnią sylabę.

< telle > /'tele/ liczyć

< fortelle > /fo'tele/ opowiadać

< studere > /stʊ'de:re/ studiować

< student > /stʊ'dent/ student

Istnieje kilka zasad akcentowania wyrazów zapożyczonych:

Czasowniki zakończone na «-ere» mają akcent na przedostatnią sylabę.

<studere> /stʊ'de:re/ studiować

<spandere> /span'de:re/ fundować

<repetere> /repe'te:re/ powtarzać

Rzeczowniki zakończone na «-ent» mają akcent na ostatnią sylabę.

<student> /stʊ'dent/ student

<produsent> /prudʊ'sent/ producent

<prosent> /pru'sent/ procent

W wyrazach złożonych każdy człon zachowuje swój pierwotny akcent. Dwa akcenty w wyrazie zaznacza się odpowiednio jako akcent główny i wtórny. Akcent główny znajduje się w pierwszym członie wyrazu złożonego, a akcent wtórny - w drugim.

< engelsk > /'ɛŋelsk/ angielski

< lærer > /'læ:rer/ nauczyciel

< engelsk lærer > /'ɛŋelsk 'læ:rer/ angielski nauczyciel

< engelsklærer > /'ɛŋelsk,læ:rer/ nauczyciel angielskiego

Akcent toniczny w wyrazach

W języku norweskim istnieją dwa typy akcentu tonicznego zwane tonem 1 i tonem 2. Dzięki tonomom można odróżnić dwa wyrazy o identycznej strukturze głoskowej:

Tone 1: loven /¹lo:ven/ prawo

Tone 2: låven /²lo:ven/ stodoła

Nie będziemy w tym kursie zajmować się bliżej tonemami, ale zaznaczone są one przy każdym wyrazie w tabelkach słownictwa.

Dodatki

7 Wycieczka do miasta

Rodzina Vidalów

- Rozmowy o przeszłości
- Praca
- Przedszkole
- Szkoła

Główne zagadnienia gramatyczne

- Czas przeszły czasowników
- Przymiotniki z końcówką -en/-el
- Liczebniki nieokreślone

7A Alex våkner tidlig

Alex våkner tidlig søndag morgen. Sola skinner inn gjennom vinduet, og det er stille i huset. Han ligger og tenker på dagen i går.

Først laget han frokost sammen med mamma og pappa. Dina var trøtt, men hun spiste frokost, hun også. Så reiste alle til byen. Etterpå kjørte han og pappa til et kjøpesenter for å finne en TV.

På butikken kjøpte pappa en stor og fin TV. Den var dyr. Deretter kjørte de til sentrum og parkerte. Pappa ringte til mamma. Hun og Dina ventet på en benk. Pappa viste dem rundt i byen. Det var mye å se; gamle hus, mange små kafeer og et nytt, moderne kjøpesenter. Alex likte å gå rundt i byen, men Dina hadde lyst til å gå på kjøpesenteret i gågata. Heldigvis var det en lekebutikk der. Etterpå spiste de på kafé. Det var litt dyrt, men pappa betalte med kort.

Alex tenker på TV-en. Han går inn i stua. Hvor er fjernkontrollen? Der er den, på hylla under bordet. Hvilken knapp skal han trykke på? Plutselig hører han noen bak seg. Det er Dina.

Alex: Å, Dina! Du skremte meg. Er **du** oppe så tidlig?

Dina: Ja, jeg skal se på TV. Gi meg fjernkontrollen!

Słownictwo

bak (p) = za
deretter (d) = następnie, potem
en fjernkontroll (n) = pilot do TV
heldigvis (d) = na szczęście
i går (d) = wczoraj
en knapp (n) = przycisk, klawisz, guzik
mye (a) = dużo, wiele
oppe (d) = w górze

å skremme (v) = przestraszyć
spiste (å spise) (v) = zjadł/zjadła
stille (a) = cicho
en søndag (n) = niedziela
å trykke (v) = przycisnąć
under (p) = pod

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

7B På kontoret

Ben er ingeniør og jobber i et lite firma. Det er et byggfirma. Der har han et kontor med et skrivebord og en PC, en telefon og en skriver, og noen hyller med mange permer.

I dag begynner han på jobb klokka åtte. Først slår han på PC-en og leser e-posten. Det tar nesten en time. Etterpå går han på et møte. Alle kollegaene hans er der, og de diskuterer forskjellige prosjekter. Ben begynner på et nytt prosjekt denne uka. Det er veldig interessant. Sjefen kommer også med mye viktig informasjon.

Etter møtet jobber Ben på kontoret. Han lager modeller og regner ut dimensjoner. Noen ganger har han problemer. Da ringer han til Arne, og så diskuterer de litt. Arne er flink, og de løser problemene sammen.

Ben har lunsj klokka tolv. Da spiser han i kantina. Etter lunsj går Ben tilbake på kontoret. Der sitter han og skriver en rapport. Han sender også noen e-poster. Klokka halv fem slår Ben av PC-en og drar hjem.

Om ettermiddagen snakker Ben med Cecilie. Han forteller om arbeidsdagen.

Ben: I dag begynte jeg på jobb klokka åtte. Først slo jeg på PC-en og leste e-posten. Det tok nesten en time. Etterpå gikk jeg på et møte. Alle var der, og vi diskuterte forskjellige prosjekter. Jeg begynte på et nytt prosjekt denne uka. Sjefen kom også med mye viktig informasjon.

Etter møtet jobbet jeg på kontoret. Jeg laget modeller og regnet ut dimensjoner. Noen ganger hadde jeg problemer. Da ringte jeg til Arne og diskuterte dem med ham. Arne var flink, og vi løste problemene sammen.

Jeg hadde lunsj klokka tolv. Da spiste jeg i kantina. Etter lunsj gikk jeg tilbake på kontoret. Der satt jeg og skrev en rapport. Jeg sendte også noen e-poster. Klokka halv fem slo jeg av PC-en og dro hjem.

Słownictwo

en arbeidsdag (n) = dzień roboczy
 et bygg (n) = budynek
 et byggfirma (n) = firma budowlana
 en dimensjon (n) = wymiar, rozmiar
 dro (å dra) (v) = wyjechał, udał się
 en e-post (n) = e-mail, poczta elektroniczna
 et firma (n) = firma
 å fortelle (v) = opowiedzieć
 gikk (å gå) (v) = tu: poszedłem
 hadde (å ha) (v) = tu: miałem
 en informasjon (n) = informacja
 en ingeniør (n) = inżynier
 kom (å komme) (v) = przyszedł
 å løse (v) = rozwiązać
 en modell (n) = model
 et møte (n) = spotkanie, zebranie

nesten (d) = prawie
 en PC (n) = PC, komputer
 en perm (n) = segregator
 et problem (n) = problem
 et prosjekt (n) = projekt
 en rapport (n) = raport, sprawozdanie
 å regne ut (v) = obliczyć
 en sjef (n) = szef
 å skrive (v) = pisać
 å slå på (v) = włączyć
 ei uke (n) = tydzień
 var (å være) (v) = był, byli
 viktig (a) = ważny

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

7C Om barnehagen

Cecilie sitter på stua med en kopp kaffe og leser avisa. Telefonen ringer.

Cecilie: Hallo?

Inger: Hei Cecilie, det er mamma!

Cecilie: Hei, mamma! Hvordan har du det?

Inger: Bare bra, takk. Og du?

Cecilie: Jeg har det fint! Gjett hvor jeg var i morges!

Inger: Jeg vet ikke ... Var du på jobb?

Cecilie: Nei, jeg var i barnehagen sammen med Alex.

Inger: Å, så spennende! Hvordan gikk det med ham?

Cecilie: Det gikk veldig bra. Han var litt sjenert i begynnelsen, men det gikk fort over.

Inger: Likte han seg der? Fant han noen kamerater?

Cecilie: Ja da. Først var han veldig alvorlig og hilste på alle sammen. Så begynte han å bygge med lego sammen med en annen gutt. Alex var veldig nysgjerrig og spurte gutten om mange forskjellige ting. De lekte veldig godt sammen. Litt seinere kom Alex bort til meg og sa: «Du mamma, nå har jeg en ny bestevenn. Han heter Jens!»

Inger: Det var ikke dårlig! Og hvordan var personalet i barnehagen?

Cecilie: De virket veldig hyggelige og flinke.

Inger: Det er bra. Men er du hjemme allerede?

Cecilie: Ja, jeg kom hjem for ti minutter siden. Etter en time sa Alex til meg: «Du mamma, nå kjenner jeg barnehagen. Du kan bare gå hjem og kose deg med avisa. Jeg er stor nå, vet du.»

Inger: Så flott! Det gikk jo veldig bra!

Cecilie snakker lenge i telefonen. Hun forteller mer om Alex. Han har det veldig bra og virker lykkelig. Hun forteller også om Dina og Benjamin og om huset og naboene.

Det var mange gode nyheter. Mora til Cecilie er glad og fornøyd.

Słownictwo

alvorlig (a) = poważny
 ei avis (n) = gazeta
 en begynnelse (n) = początek
 en bestevenn (n) = najlepszy przyjaciel
 bort (d) = dalej, w oddaleniu
 å bygge (v) = budować
 dårlig (a) = źle
 flott (a) = wspaniały, wspaniale
 for - siden (p) = ... (lat) temu
 fort (d) = szybko, szybki
 i morges (d) = dzisiaj rano
 jo = tak
 en kamerat (n) = kolega
 å komme bort til (v) = podejść

en lego (n) = klocki lego
 å leke (v) = bawić się
 lykkelig (a) = szczęśliwy
 en nyhet (n) = aktualności, wiadomości
 et personale (n) = personel
 siden (cf. for - siden) (p) = (lat) temu
 sjenert (a) = nieśmiały
 spennende (a) = ekscytujący,
 interesujący
 en ting (n) = rzecz
 å virke (v) = tu: sprawiać wrażenie, wydawać się
 å vite (v) = wiedzieć

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

7D Første dag på skolen

Det er ettermiddag, og Dina kommer hjem fra skolen. Pappa står på kjøkkenet og lager middag.

Pappa: Hei Dina! Hvordan var det på skolen? Du ser fornøyd ut.

Dina: Ja, jeg kom i klassen til Tone og Eva!

Pappa: Da ble du glad, tenker jeg.

Dina: Ja, for alle kjente hverandre, og jeg kjente nesten ingen, bare Tone og Eva. Jeg var så nervøs!

Pappa: Snakket du med noen andre elever, da?

Dina: Ja, jeg snakket med mange av jentene i klassen. De spurte mye om Frankrike og Paris. Noen var ganske nysgjerrige.

Pappa: Hvordan var lærerne, da?

Dina: Jeg traff bare to av dem, en mann og ei dame. Mannen så ganske gammel ut, men han var snill og veldig koselig. Han het Ole. De bruker fornavn på lærerne her i Norge. Dama het Ingrid. Hun var nokså ung. Hun ble fort sint og sur.

Pappa: Kanskje hadde hun en dårlig dag.

Dina: Ja. Dessuten var det ikke så rart, for det var ganske mye bråk i timen hennes.

Pappa: Traff du noen kjekke gutter?

Dina: Å pappa, du er så dum! Nå går jeg opp på rommet og gjør lekser til i morgen.

Słownictwo

å bruke (v) = używać

et bråk (n) = hałas

dessuten (d) = poza tym

dum (a) = głupi, niemądry

en elev (n) = uczeń

et fornavn (n) = imię

fornøyd (a) = zadowolony

første (d) = pierwszy

ganske (d) = całkiem, zupełnie

gjør (å gjøre) (v) = robi

hennes = jej

hverandre = nawzajem, jeden drugiego

i morgen (d) = jutro

kjekk (a) = przystojny

ei lekse (n) = praca domowa

en lærer (n) = nauczyciel

nervøs (a) = zdenerwowany

nokså (d) = raczej

rar (a) = dziwny

sint (a) = zły

snakket (å snakke) (v) = tu: rozmawiałam

spurte (å spørre) (v) = pytali

sur (a) = w złym humorze

traff (å treffe) (v) = tu: poznałaś

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

Gramatyka

CZASOWNIKI

Czas przeszły prosty (Preteritum)

Czas przeszły prosty stosujemy do wyrażenia czynności, która miała miejsce w określonej przeszłości, a w czasie wypowiedzi jest już zakończona (np. **i går** - wczoraj):

Hun **kjøpte** ei jakke **i går**. Wczoraj kupiła kurtkę.

Grupy czasowników regularnych

Czasowniki regularne dzielimy na cztery grupy.

Grupa 1

Czasowniki przyjmujące końcówkę **-et**. Do tej grupy należy większość czasowników z dwiema spółgłoskami przed końcówką **-e** w bezokoliczniku oraz niektóre czasowniki z **t, g i d**:

Bezokolicznik: å snakke mówić å vente czekać å lage robić

Czas przeszły prosty: **snakket** **ventet** **laget**

Grupa 2

Czasowniki przyjmujące końcówkę **-te**. Do tej grupy należy większość czasowników z jedną spółgłoską przed końcówką **-e** w bezokoliczniku:

Bezokolicznik: å kjøpe kupić å spise jeść

Czas przeszły prosty: **kjøpte** **spiste**

Zauważ, że do grupy 2 należy również kilka czasowników z podwójną spółgłoską:

Bezokolicznik: å begynne zacząć

Czas przeszły prosty: **begynte**

Grupa 3

Czasowniki przyjmujące końcówkę **-de**. Do tej grupy należą czasowniki z **v** i z **ei**:

Bezokolicznik: å prøve próbować å greie poradzić sobie å leie wynająć

Czas przeszły prosty: **prøvde** **greide** **leide**

Grupa 4

Czasowniki przyjmujące końcówkę **-dde**. Do grupy tej należą czasowniki, które w bezokoliczniku nie mają końcówki **-e**:

Bezokolicznik: å bo *mieszkać* å bety *znaczyć*

Czas przeszły prosty: **bodde** **betydde**

Czasowniki nieregularne

Czasowniki nieregularne przyjmują inną formę. W większości wypadków w czasie przeszłym zmianie ulega samogłoska:

Bezokolicznik: å dra *jechać* å drikke *pić* å finne *znaleźć*

Czas przeszły prosty: **dro** **drakk** **fant**

Niektóre inne czasowniki nieregularne w *Rozdziale 7*:

Bezokolicznik		Czas przeszły prosty
å bli	stać się	ble
å gå	iść	gikk
å ha	mieć	hadde
å komme	przyjść	kom
å se	widzieć	så
å si	mówić	sa
å sitte	siedzieć	satt
å skrive	pisać	skrev
å slå på	włączyć	slo
å ta	wziąć	tok
å treffe	spotkać	traff
å være	być	var

Więcej czasowników nieregularnych w *Rozdziale 8*.

RZECZOWNIKI

Rzeczowniki rodzaju męskiego ze specjalną końcówką w liczbie mnogiej

W *Rozdziale 3* uczyliście się, że rzeczowniki rodzaju męskiego w liczbie mnogiej przybierają w formie nieokreślonej końcówkę **-(e)r**, a w określonej **-(e)ne**: biler (*jakieś samochody*) i bilene (*te/tamte samochody*).

Część rzeczowników odmienia się jednak niezgodnie z tą regułą:

1. Rzeczowniki zakończone na -er, głównie rzeczowniki oznaczające osoby, otrzymują w liczbie mnogiej końcówki -e i -ne:

en lærer	læreren	lærere	lærerne
----------	---------	---------------	----------------

(jakiś) nauczyciel (ten/tamten) nauczyciel (jacyś) nauczyciele (ci/tamci) nauczyciele

2. Rzeczowniki zakończone na -el, tracą jedno -e, gdy dodajemy -er i -ene. Podwójna spółgłoska zostaje zredukowana do jednej:

en nøkkel	nøkkelen	nøkler	nøklene
-----------	----------	---------------	----------------

(jakiś) klucz (ten/tamten) klucz (jakieś) klucze (te/tamte) klucze

PRZYMIOTNIKI

Inne wzorce odmiany

Przymiotniki zakończone na -el lub -en, takie jak **gammel** (stary) and **sulten** (głodny), nie odmieniają się według głównego wzorca. Litera -e zanika przy dodaniu końcówki liczby mnogiej -e. Oprócz tego przymiotniki zawierające podwójną spółgłoskę tracą jedną z nich:

Funkcja przydawki

Liczba pojedyncza			Liczba mnoga
Rodzaj męski	Rodzaj żeński	Rodzaj nijaki	
en gammel bil	ei gammel veske	et gammelt bord	gamle biler/vesker/bord
stary samochód	stara torebka	stary stół	stare samochody/torebki/stoły
en sulten gutt	ei sulten jente	et sultent barn	sultne gutter/jenter/barn
głodny chłopiec	głodna dziewczyna	głodne dziecko	głodni chłopcy/głodne dziewczyny/dzieci

Funkcja orzecznika

Liczba pojedyncza			Liczba mnoga
Rodzaj męski	Rodzaj żeński	Rodzaj nijaki	
Bilen er gammel.	Veska er gammel.	Bordet er gammelt.	Bilene/veskene/bordene er gamle .
Samochód jest stary.	Torebka jest stara.	Stół jest stary.	Samochody/torebki/stoły są stare.
Gutten er sulten.	Jenta er sulten.	Barnet er sultent.	Guttene/jentene/barna er sultne .
Chłopiec jest głodny.	Dziewczyna jest głodna.	Dziecko jest głodne.	Chłopcy/dziewczyny/dzieci są głodne.

Związki z czasownikiem *wyglądać*

Wyrażenia **wyglądać + przymiotnik** w norweskim tworzy się następująco: czasownik **å se + przymiotnik + (przysłówek) ut.**

Uwaga! W języku polskim w wyrażeniach *wyglądać (jak?)* używa się przysłówków, a nie przymiotników.

Przymiotniki odmieniają się zgodnie z wzorem dla *orzeczników*, jak to podano w *Rozdziałach 5, 6 i 7*. Poniżej podano przykłady z przymiotnikami **fin** (ładny) i **gammel** (stary).

Liczba pojedyncza			Liczba mnoga
Rodzaj męski	Rodzaj żeński	Rodzaj nijaki	
Bilen ser fin ut.	Boka ser fin ut.	Huset ser fint ut.	Bilene ser fine ut.
Samochód wygląda ładnie.	Książka wygląda ładnie.	Dom wygląda ładnie.	Samochody wyglądają ładnie.
Bilen ser gammel ut.	Boka ser gammel ut.	Huset ser gammelt ut.	Bilene ser gamle ut.
Samochód wygląda na stary.	Książka wygląda na starą.	Dom wygląda na stary.	Samochody wyglądają na stare.

LICZEBNIKI NIEOKREŚLONE

Mange (dużo/wiele) i **noen** (kilka) używane są z rzeczownikami policzalnymi:

Det er **mange kaféer** i sentrum. W śródmieściu jest wiele kawiarni.

Ben har **noen hyller** på kontoret. Ben ma kilka pótek w swoim biurze.

Noen używa się również w znaczeniu *ktoś*:

Noen kommer der borte. Ktoś tam przychodzi.

Mye (dużo/wiele) i **noe** (trochę) używa się z rzeczownikami niepoliczalnymi:

Sjefen kommer med mye informasjon. Szef podaje wiele informacji.

Ben drikker **mye kaffe**. Ben pije dużo kawy.

Ben kjøper **noe kaffe**. Ben kupuje trochę kawy.

Noe może być także użyte bez rzeczownika i znaczy wówczas *coś* lub *cokolwiek*:

Vil dere ha **noe** å spise? Chcesz coś do jedzenia?

Wymowa

Spółgłoski z retrofleksją

W języku norweskim występują głoski wyrażane połączeniami spółgłoskowymi. Przyjrzymy się tutaj grupie pięciu spółgłosek, przy wymowie których koniuszek języka wyginamy ku górze i zbliżamy do okolicy zadziąsłowej podniebienia. Spółgłoski te nazywamy «retrofleksyjnymi» (inna nazwa to «spółgłoski przedniojęzykowe podniebienne»). Zazwyczaj zapisywane są jako połączenie litery < r > z literami < t, d, n, l, s >. W zapisie fonetycznym głoski te zapisuje się specjalnymi znakami, jak to pokazano poniżej.

Litery		Wymowa
< rt > jak w «fort»	szybko	/r/ + /t/ → /t̚/
< rd > jak w «ferdig»	gotowy	/r/ + /d/ → /d̚/
< rn > jak w «barn»	dzieci	/r/ + /n/ → /n̚/
< rl > jak w «farlig»	niebezpieczny	/r/ + /l/ → /l̚/
< rs > jak w «mars»	marzec	/r/ + /s/ → /s̚/

Powyższe przykłady pokazują występowanie głosek w obrębie wyrazu. Ten sam efekt występuje, gdy /r/ jest ostatnią głoską w wyrazie, a /t, d, n, l, s/ pierwszą głoską w następnym wyrazie. Zjawisko łączenia się dwóch głosek w jedną jest często zwane upodobnieniem fonetycznym.

/t, d, n, l, s/		/t̚, d̚, n̚, l̚, s̚/
må ta /mo ¹ ta:/ musi wziąć	har tatt /ha ¹ t̚at/ wziął	
må dra /mo ¹ dra:/ musi odejść	har dratt /ha ¹ d̚rat/ odszedł	
må nå /mo ¹ no:/ musi dosięgnąć	har nådd /ha ¹ n̚od/ dosięgnął	
må lese /mo ² le:se/ musi przeczytać	har lest /ha ¹ l̚e:st/ przeczytał	
må se /mo ¹ se:/ musi zobaczyć	har sett /ha ¹ ʃet/ zobaczył	

Jako użytkownik języka norweskiego przyzwyczajony/-a jesteś do występowania głoski /r/ w końcówkach wyrazów, jak np. w czasownikach w czasie teraźniejszym «lese_r, snakke_r, skrive_r, spise_r». Z opisu powyżej wynika, że /r/ w końcówce tych czasowników zaniknie, gdy nastąpią po nich wyrazy rozpoczynające się na /t, d, n, l, s/. Oznacza to, że jedyną oznaką czasu teraźniejszego będzie spółgłoska z retrofleksją. Tak więc słuchacz musi dokonać analizy rozpoznawczej /t̚, d̚, n̚, l̚, s̚/ jako /r/+t̚/, /r/+d̚/ itd.

Ponieważ rzeczowniki w liczbie mnogiej i formie nieokreślonej również kończą się na «-r» («jenter, gutter, biler, busser»), zjawisko opisane powyżej wystąpi także w tym wypadku.

Dodatki

8 Szkoła i czas wolny

Rodzina Vidalów

- Przedszkole
- Nauka i czas wolny
- Szkoła

Główne zagadnienia gramatyczne

- Czas przeszły złożony
- Szyk wyrazów - zdania podrzędne
- Przymiotniki - forma określona

8A Dina henter Alex

Nå har Alex gått i barnehagen i over to uker. Klokka er kvart over fire, og han er ute og leker sammen med Jens og noen andre barn. I dag kommer Dina og henter Alex.

Jens har vært hjemme hos Alex, og han har møtt Dina der. Han ser henne og roper til Alex: «Dina kommer og henter deg!» Alex løper mot henne, kaster seg i armene hennes og gir henne en stor klem. Dina blir flau og rødmer.

Dina: Hei, Alex. Har du hatt det bra i dag?

Alex: Ja, jeg har spilt fotball med Jens. Vil du være med og spille? Du kan være keeper.

Dina: Nei, barnehagen stenger snart. Vi må gå hjem og lage pannekaker.

Alex: Pannekaker, jippi!

Alex gir Dina enda en klem, og hun rødmer igjen. Ei dame kommer bort til dem.

Eli: Hei, jeg heter Eli. Er du storesøstera til Alex?

Dina: Ja. Mamma og pappa kan ikke komme i dag.

Eli: Ja, jeg har fått beskjed om det. Du er heldig, Alex. Du har ei stor og flink søster.

Alex: Ja, og i dag skal vi lage pannekaker sammen!

Alex tar Dina i hånda, og de begynner å gå.

Dina: Hva har du gjort i barnehagen i dag, lillebror?

Alex: Mange forskjellige ting. Jeg har syklet og lekt ute sammen med Jens, og jeg har tegnet og malt litt, og så har barnehagen gått på tur til biblioteket.

Dina: Har dere vært på biblioteket? Du er heldig. Jeg har hatt en kjempekjedelig dag på skolen.

Alex: Jeg har lånt ei bok om «Gubben og katten». Den er ikke kjedelig. Vi kan lese den sammen etterpå. Kan vi det?

Dina: Ja, når vi har spist kanskje, men først må vi lage pannekaker.

Alex: Nam, det gleder jeg meg til!

Słownictwo

en arm (n) = ramię
 en beskjed (n) = wiadomość, informacja
 ei bok (n) = książka
 du er heldig = masz szczęście
 enda (d) = jeszcze
 flau (a) = zakłopotany
 fått (å få) (v) = tu: otrzymałam, dostałam
 en gubbe (n) = starzec, facet, przyk
 å gå på tur (v) = pójść na wycieczkę
 gått (å gå) (v) = tu: poszło
 heldig (a) = szczęśliwy
 ei hånd (n) = ręka, dłoń
 jippi = (okrzyk radości), hura!
 å kaste (v) = rzucać
 en keeper (n) = bramkarz

kjedelig (a) = nudny
 kjempekjedelig (a) = niezmiernie nudny
 en lillebror (n) = młodszy brat
 å låne (v) = pożyczyć
 å male (v) = malować
 nam = mniam
 ei pannekake (n) = naleśnik
 å rødme (v) = zaczerwienić/zarumienić się
 å stenge (v) = zamknąć/zamykać
 ei storesøster (n) = starsza siostra
 å sykle (v) = jeździć na rowerze
 ei søster (n) = siostra
 vært (å være) (v) = byłem, był, byli itd.
n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

8B På norskkurs

Ben snakker godt norsk, men han er ikke så flink til å skrive språket. Derfor har han bestemt seg for å gå på norskkurs. Mandag kveld klokka sju sitter han i et klasserom på Dinas skole. Han har hatt en lang dag på jobben, og han har spist en tung middag. Nå sitter han med ei skrivebok, en blyant og et viskelær på bordet foran seg. Det er rart å være elev igjen.

Lærer: Ben, hvor kommer du fra?

Ben: Jeg er fransk. Jeg kommer fra Paris.

Lærer: Hvor lenge har du bodd i Norge?

Ben: Jeg kom hit for en måned siden. Men jeg har bodd her før. Jeg har studert her.

Lærer: Du har en veldig god uttale.

Ben: Takk, jeg har hatt en god lærer. Jeg har ei norsk kone.

Lærer: Aha!

Læreren er flink til å undervise, men Ben er ganske trøtt etter den tunge middagen og den lange dagen på jobben. Heldigvis tar de en pause etter tre kvarter. Da snakker han med noen av de andre deltakerne på kurset. Det er interessant. De kommer fra mange forskjellige land og kan mange forskjellige språk. Etter den hyggelige pausen er ikke Ben så trøtt lenger.

Den siste timen går fort. På veien hjem er den nye eleven fornøyd. Han har lært noe nytt, han har møtt interessante mennesker og han gleder seg allerede til kurset neste mandag.

Słownictwo

aha = ach
 å bestemme (v) = decydować, zdecydować
 en blyant (n) = ołówek
 en deltaker (n) = uczestnik
 derfor (d) = dlatego
 før (d) = przedtem
 hit (d) = tutaj

hvor lenge = jak długo
 et klasserom (n) = klasa, sala lekcyjna
 et kurs (n) = kurs
 et land (n) = kraj
 et menneske (n) = człowiek
 en måned (n) = miesiąc
 neste (a) = następny
 et norskkurs (n) = kurs norweskiego

en pause (n) = przerwa, pauza
 ei skrivebok (n) = zeszyt
 et språk (n) = język
 å studere (v) = studiować
 en time (n) = lekcja
 tung (a) = ciężki

å undervise (v) = uczyć, nauczać
 å uttale (v) = wymawiać
 et viskelær (n) = gumka (do wycierania)

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

8C En fin høstdag

Det er en nydelig høstdag. Cecilie er alene hjemme. Ben har kjørt Alex til barnehagen, og Dina har nettopp gått på skolen. Cecilie sitter og blar i avisa mens hun tar en kopp kaffe. Hun leser om det store høstsalget på supermarkedet og om en interessant kunstutstilling. Skal hun dra til byen?

Cecilie kikker ut av vinduet. Nei, det er pent vær, sola skinner, og det er blå himmel. I avisa står det et værvarsel for de neste dagene. Det kommer til å bli overskyet seinere i dag, og i morgen blir det kanskje vind og regn. Hun har bestemt seg. Hun vil ut på tur. Fem minutter seinere har hun gjort klar tursekken.

I garasjen står den nye sykkelken hennes. Cecilie har ikke syklet på mange uker. Dette er en perfekt dag for sykling i skogen, men hun vil ikke dra alene. Hun ser Anne utenfor og åpner vinduet.

Cecilie: Hei Anne, jeg har tenkt å dra på sykkelstur i dag, har du lyst til å bli med?

Anne: Ja, det var en god idé. Hvor har du tenkt å dra?

Cecilie: Ben har fortalt meg om ei fin rute oppe i Åsmarka. Han har fulgt den nye skogsveien til hytta på Skogly. Der har vi vært flere ganger, men da har vi kjørt bil via Høgåsen.

Anne: Skogly, ja, der er det fint. OK, jeg blir med. Når og hvor skal vi møtes?

Cecilie: Vi kan møtes oppe ved den gamle parkeringsplassen om en halvtime. Jeg har allerede gjort klart det meste. Jeg har pakket ekstra klær i tursekken og tatt med frukt og sjokolade. Ja, og så har jeg kokt kaffe.

Anne: Ja, det høres fint ut. Vi ses om en halvtime.

Słownictwo

bestemt (a) = tu: zdecydowała
 å bla (v) = kartkować, przeglądać
 ekstra (a) = ekstra, dodatkowy
 flere (a) = wiele
 fulgt (å følge) (v) = tu: podążała
 å følge (v) = iść, jechać wzdłuż (czegoś)
 gjort (å gjøre) (v) = zrobione
 en halvtime (n) = pół godziny
 ei hytte (n) = dom za miastem, chata, schronisko
 å høres (v) = brzmieć
 en høstdag (n) = jesienny dzień
 et høstsalg (n) = wyprzedaż jesienna
 å kikke (v) = zerkać, spoglądać
 klar (a) = gotowy
 ei kunstutstilling (n) = wystawa sztuki
 mest (a) = tu: większość
 nettopp (d) = właśnie
 overskyet (a) = zachmurzony
 å pakke (v) = pakować

pen (a) = ładny
 perfekt (a) = doskonały
 et regn (n) = deszcz
 ei rute (n) = szlak
 å ses (v) = widzieć się
 en sjokolade (n) = czekolada
 en skog (n) = las
 en skogsvei (n) = leśna ścieżka
 et supermarked (n) = supermarket
 en sykkel (n) = rower
 en sykkelstur (n) = wycieczka rowerowa
 ei sykling (n) = jazda na rowerze
 en tursekk (n) = plecak turystyczny
 via (p) = przez
 en vind (n) = wiatr
 et værvarsel (n) = prognoza pogody

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

8D Et friminutt

Dina har gått på Fjordvik ungdomsskole i to uker nå. Hun går på 9. trinn, i klasse 9B. Det er 23 elever i klassen hennes, og hun kjenner alle ganske bra. Nå er det friminutt, og Dina står og snakker med Tone og Eva. Tone spør om Dina liker seg på skolen.

Dina: Ja, jeg liker å gå på denne skolen. Den er ikke så stor, og alle er veldig hyggelige. Men mye er forskjellig fra skolen min i Frankrike.

Tone: Hvordan er det forskjellig?

Dina: Der var det mer disiplin, og så hadde vi utrolig mange lekser! Her har vi nesten ingen lekser.

Eva: Jeg synes at vi har mange lekser. Vi har hatt tre prøver den siste uka, og i morgen har vi engelskprøve. Jeg liker ikke engelsk. Matematikk og samfunnsfag er mine favorittfag. Hvilke fag liker du best, Dina?

Dina: Samfunnsfag er OK, men matematikk er ikke så gøy. Jeg liker språk og historie. Norsk er litt vanskelig for meg fordi jeg har bodd i Frankrike så lenge. Mamma sier at jeg må øve på å skrive norsk. Men fransk er kjempelett!

Eva: Ja, du får gode karakterer i fransk uten å jobbe. Det er urettferdig! Men hva skal vi ha neste time?

Tone: Vi skal ha naturfag med Ingrid. Det er så kjedelig. Hun står alltid ved tavla og snakker. Har dere gjort leksene?

Dina: Hva? Leksene? Hadde vi lekser i naturfag til i dag?

Tone: Ja, på torsdag fikk vi en lang og en kort tekst og to oppgaver. Vi skulle lese den lange teksten og gjøre begge oppgavene.

Dina: Oi! Det har jeg glemt. Jeg var opptatt med å lage pannekaker med Alex i går.

Eva: Og du sier at vi ikke har lekser...

Słownictwo

at = że
 begge = oba, obie, oboje
 best (a) = najlepszy
 en disiplin (n) = dyscyplina
 en engelskprøve (n) = klasówka z angielskiego
 et fag (n) = przedmiot
 et favorittfag (n) = ulubiony przedmiot
 fikk (v) = dostał
 fordi = ponieważ
 fri (a) = wolny
 et friminutt (n) = przerwa, pauza
 å glemme (v) = zapomnieć
 ei historie (n) = historia
 en karakter (n) = ocena, stopień
 kjempelett (a) = niezwykle łatwy
 en matematikk (n) = matematyka
 mine (cf. min) = moje
 et naturfag (n) = przedmioty przyrodnicze

om = czy, jeśli
 ei oppgave (n) = zadanie, ćwiczenie
 opptatt (a) = zajęty
 en prøve (n) = klasówka, sprawdzian
 et samfunnsfag (n) = przedmioty społeczne, wiedza o społeczeństwie
 spør (å spørre) (v) = pyta
 ei tavle (n) = tablica
 en tekst (n) = tekst, czytanka
 en torsdag (n) = czwartek
 et trinn (n) = poziom, tu: klasa
 urettferdig (a) = niesprawiedliwy
 uten (p) = bez
 utrolig (a) = niewiarygodny
 vanskelig (a) = trudny
 å øve (v) = ćwiczyć, trenować

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

Gramatyka

CZASOWNIKI

Czas przeszły złożony (perfektum)

Czas przeszły złożony tworzy się przez połączenie czasownika posiłkowego **å ha** (mieć) i czasownika głównego w formie imiesłowu czasu przeszłego: **har + kjøpt = har kjøpt**.

Czasu przeszłego złożonego używamy, gdy:

1. Skupiamy uwagę na rezultacie wykonanej czynności, nie określając przy tym czasu, w jakim się ona odbyła:

Jens **har vært** hjemme hos Alex.

Jens był u Alexa w domu. (Rezultat: Zna rodzinę Alexa.)

2. Jakaś czynność została rozpoczęta w przeszłości i nadal trwa:

Ben **har vært** i Fjordvik i tre måneder.

Ben jest w Fjordvik od trzech miesięcy.

3. Precyzujemy czas wykonania czynności, łączący się z teraźniejszością, np. **i dag** (dzisiaj), **i år** (w tym roku), **alltid** (zawsze), **aldri** (nigdy):

Hva **har** du **gjort** i dag?

Co dziś robiłeś?

Czasowniki regularne

Poniżej podajemy odmianę czasowników regularnych w czasie przeszłym złożonym z podziałem na cztery grupy, jak w *Rozdziale 7*.

Grupa 1

Czasowniki zakończone na **-et**:

Bezokolicznik: å snakke mówić/rozmawiać å vente czekać å lage robić

Czas przeszły prosty: snakket ventet laget

Czas przeszły złożony: **har snakket** **har ventet** **har laget**

Grupa 2

Czasowniki zakończone na **-t**:

Bezokolicznik: å kjøpe kupić å spise jeść å begynne zacząć

Czas przeszły prosty: kjøpte spiste begynte

Czas przeszły złożony: **har kjøpt** **har spist** **har begynt**

Grupa 3

Czasowniki zakończone na **-d**:

Bezokolicznik: å prøve próbować å greie poradzić sobie å leie wynająć

Czas przeszły prosty: prøvde greide leide

Czas przeszły złożony: **har prøvd har greid har leid**

Grupa 4

Czasowniki zakończone na **-dd**:

Bezokolicznik: å bo mieszkać å bety znaczyć

Czas przeszły prosty: bodde betydde

Czas przeszły złożony: **har bodd har betydd**

Czasowniki nieregularne

Czasowniki nieregularne mają inną odmianę:

Bezokolicznik: å dra jechać/podróżować å drikke pić å finne znaleźć

Czas przeszły prosty: dro drakk fant

Czas przeszły złożony: **har dratt har drukket har funnet**

Niektóre czasowniki nieregularne

Bezokolicznik		Czas teraźniejszy	Czas przeszły prosty	Czas przeszły złożony
å bli	stać się	blir	ble	blitt
å brenne	palić	brenner	brant	brent
å dra	jechać/podróżować	drar	dro	dratt
å drikke	pić	drikker	drakk	drukke
å dø	umrzeć	dør	døde	dødd
å finne	znaleźć	finner	fant	funnet
å forstå	rozumieć	forstår	forsto	forstått
å fortelle	powiedzieć/opowiedzieć	forteller	fortalte	fortalt
å fortsette	kontynuować	fortsetter	fortsatte	fortsatt
å få	dostać	får	fikk	fått
å gi	dać	gir	ga(v)	gitt
å gjøre	robić	gjør	gjorde	gjort

å gå	iść	går	gikk	gått
å ha	mieć	har	hadde	hatt
å hete	nazywać się	heter	het	hett
å hjelpe	pomóc	hjelper	hjalp	hjulpet
å komme	przyjść	kommer	kom	kommet
å le	śmiać się	ler	lo	ledd
å legge	kłaść	legger	la	lagt
å ligge	leżeć	ligger	låg	ligget
å møte	spotkać	møter	møtte	møtt
å se	widzieć	ser	så	sett
å selge	sprzedać	selger	solgte	solgt
å sette	położyć	setter	satte	satt
å si	powiedzieć	sier	sa	sagt
å sitte	siedzieć	sitter	satt	sittet
å skrive	pisać	skriver	skrev	skrevet
å sove	spać	sover	sov	sovet
å spørre	pytać	spør	spurte	spurt
å stå	stać	står	sto(d)	stått
å synge	śpiewać	synger	sang	sunget
å ta	wziąć	tar	tok	tatt
å treffe	spotkać/trafić	treffer	traff	truffet
å velge	wybrać	velger	valgte	valgt
å vite	wiedzieć	vet	visste	visst
å være	być	er	var	vært

Czasowniki posiłkowe

<i>Bezokolicznik</i>			<i>Czas teraźniejszy</i>		<i>Czas przeszły prosty</i>	<i>Czas przeszły złożony</i>
å skulle	mieć powinność	skal	skulle		skullet	
å ville	chcieć	vil	ville		villet	
å kunne	móc/potrafić	kan	kunne		kunnet	
å måtte	musieć	må	måtte		måttet	
å burde	należałoby	bør	burde		burdet	

Czas przyszły

W *Rozdziale 3* nauczyliście się, że czas przyszły można wyrazić za pomocą **skal + bezokolicznik**. Konstrukcja ta wskazuje na czynność zamierzoną:

Jeg skal reise til Oslo på torsdag. Pojadę w czwartek do Oslo.

Gdy czynność nie jest zamierzona, często używamy frazy **komme til + bezokolicznik (z å)**:

Det kommer til å bli overskyet i dag. Dzisiaj będzie zachmurzenie.

Du kommer til å like skolen. Polubisz szkołę.

PRZYMIOTNIKI

W *Rozdziale 5 i 6* mówiliśmy o tym, że przymiotniki pełnią następujące funkcje:

jako przydawki przed rzeczownikami w formie nieokreślonej: en **stor bil**

jako orzeczniki po czasownikach typu *å være* (być): bilen er **stor**

W połączeniu *en stor bil* przymiotnik umieszczony jest przed rzeczownikiem w formie nieokreślonej. Przydawki mogą jednak również opisywać rzeczowniki w formie określonej (ten duży samochód). Przybierają wówczas końcówkę **-e** (jak w liczbie mnogiej).

Oprócz tego, przymiotniki wymagają wtedy rodzajników określonych: **den, det i de**, które muszą pozostawać w zgodzie z rodzajem i liczbą rzeczownika: **den + store + bilen = den store bilen** (ten duży samochód).

Jest to tak zwana podwójna określoność, która jest bardzo specyficzną konstrukcją, obcą językowi polskiemu. W norweskim formę określoną zaznacza się dwa razy: raz poprzez rodzajniki formy określonej (**den, det, de**) i powtórnie poprzez określoną formę rzeczownika (**bilen**).

Liczba pojedyncza		Liczba mnoga	
Rodzaj męski	Rodzaj żeński	Rodzaj nijaki	
en stor bil	ei stor lue	et stort vindu	store biler/luer/vinduer
(jakiś) duży samochód	(jakaś) duża czapka	(jakiś) duże okno	(jakiś) duże samochody/czapki/okna
den store bilen	den store lua	det store bordet	de store bilene/luene/bordene
(ten) duży samochód	(ta) duża czapka	(to) duże okno	(te) duże samochody/czapki/okna

Zwróć uwagę na nieregularną odmianę przymiotnika **liten** (mały):

Liczba pojedyncza		Liczba mnoga	
Rodzaj męski	Rodzaj żeński	Rodzaj nijaki	
en liten bil	ei lita lue	et lite eple	små biler/luer/epler
(jakiś) mały samochód	(jakaś) mała czapka	(jakieś) małe jabłko	(jakieś) małe samochody/czapki/jabłka
den lille bilen	den lille lua	det lille eplet	de små bilene/luene/eplene
(ten) mały samochód	(ta) mała czapka	(to) małe jabłko	(te) małe samochody/czapki/jabłka

SZYK WYRAZÓW

W języku norweski występują dwa typy zdań: zdania główne (zдания samodzielne) i zdania podrzędne.

1. Zdanie główne

Zdanie główne jest zdaniem samodzielnym. Orzeczenie (czasownik w formie osobowej) umieszczone jest na drugim miejscu w zdaniu, z wyjątkiem zdań pytających bez zaimków pytających. Wówczas orzeczenie jest na początku zdania:

De **bor** i Fjordvik.

Hvor **jobber** han?

Går han på norskkurs?

Przysłówki, np. **ikke** (nie), umieszcza się po czasowniku:

Dina **kommer ikke** fra England.

Alex **går ikke** på skolen.

Ben **snakker ikke** tysk.

Spójniki **og** (i) i **men** (ale) rozpoczynają zdania główne:

Dina bor i Fjordvik, **og** hun går på skolen.

Alex liker ikke norsk ost, **men** han liker fransk ost.

2. Zdania podrzędne

Zdania podrzędne nie są zdaniem samodzielnymi. Zazwyczaj są one częścią zdania głównego (podrżenie złożonego).

Zdanie podrzędne zaczyna się często spójnikiem podrzędnym. W *Rozdziale 8* poznaliście trzy z nich:

fordi ponieważ

at że

om czy

Po spójniku podrzędnym następuje podmiot zdania i jego orzeczenie:

Norsk er vanskelig for meg **fordi** jeg har bodd i Frankrike.

Mamma sier **at** jeg må øve på å skrive norsk.

Tone spør **om** Dina liker seg på skolen.

Przysłówki, jak np. **ikke** (**nie**), w zdaniach podrzędnych umieszcza się **przed** czasownikiem:

Dina sier **at** de ikke har mange lekser i Norge.

Uwaga! W języku norweskim «ikke» jest przysłówkiem, natomiast «nie» w języku polskim jest partykułą.

Zdanie podrzędne może także wystąpić przed zdaniem nadrzędnym. Wówczas orzeczenie w zdaniu nadrzędnym umieszcza się bezpośrednio po zdaniu podrzędnym:

Norsk er vanskelig for meg **fordi** jeg har bodd i Frankrike. Norweski jest dla mnie trudny, ponieważ
mieszkałem we Francji.

Fordi jeg har bodd i Frankrike, **er** norsk vanskelig for meg. Ponieważ mieszkałem we Francji, norweski jest dla
mnie trudny.

Więcej na temat zdań głównych i podrzędnych znajdziesz w *Rozdziale 9*.

Wymowa

Redukcje

W *Rozdziale 4* czytaliście o «głoskach niemych», tzn. o literach, które się pisze, ale których się nie wymawia. Jeżeli /e/ występuje w nieakcentowanej sylabie między /t, d, n, l, s/ i /n/, nie wymawia się go. /n/ w wygłosie (ostatnia głoska w wyrazie) jest sylabotwórcze i musi być wyraźnie wymawiane. W czasie wymowy takich wyrazów przechodzi się bezpośrednio od /t, d, n, l, s/ w jednej sylabie do /n/ w następnej.

Staranna wymowa	Powszechna wymowa
tretten / ² treten/ trzynaście	/ ² treɲ/
boden / ¹ bu:den/ magazyn, komórka	/ ¹ bu:dɲ/
vinen / ¹ vi:nen/ wino	/ ¹ vi:nɲ/
bilen / ¹ bi:len/ samochód	/ ¹ bi:lɲ/
bussen / ¹ bʊsen/ autobus	/ ¹ bʊsɲ/

Reguła ta dotyczy np.:

- liczebników 13 - 19 (tretten, fjorten, femten, seksten, sytten, atten, nitten)
- gdy forma podstawowa rzeczowników rodzaju męskiego kończy się na /t, d, n, l, s/ i tworzy się od niej formę określoną liczby pojedynczej

en hatt → hatten kapelusz

en bod → boden magazyn/komórka

en vin → vinen wino

en bil → bilen samochód

en buss → bussen autobus

- wszystkich rzeczowników rodzaju męskiego, żeńskiego i nijakiego w formie określonej liczby mnogiej

en hatt → hattene

en bod → bodene

en vin → vinene

en bil → bilene

en buss → bussene

Dodatki

9 Praca

Rodzina Vidalów

- Szukanie zastępcy
- Ustalenia przy projekcie
- Badanie lekarskie
- Pisanie o zawodach

Główne zagadnienia gramatyczne

- Zaimki dzierżawcze
- Rzeczowniki złożone
- Zdania z som (który)

9A Barnehaugen drar på tur

Eli, avdelingslederen i barnehaugen til Alex, har organisert en fjelltur. Det har vært mye arbeid og litt stress. Tidlig i morges ringte en av barnehagelærerne. Hun var syk og kunne ikke komme på jobb. Da kontaktet Eli et vikarbyrå, men først fant de ingen ledige vikarer. Heldigvis ringte de tilbake litt seinere og sa: «Nå har vi funnet en vikar til deg likevel. Det er Erik, han skal prøve å komme innen klokka ni.»

Nå står det en buss utenfor barnehaugen. Mange av barna sitter i bussen allerede. Sekkene deres er i bagasjerommet. Eli står utenfor bussen sammen med bussjåføren.

Alex er spent. Mamma har laget en matpakke og fylt kakao på den lille termosens hans. Regntøy og støvler ligger i sekken hans. Alex har pakket alle tingene selv.

Eli: Hei på deg, Alex!

Alex: Hei, Eli. I dag har jeg pakket sekken min selv!

Eli: Å, så flink du er! Men hvor er støvlene dine? Du kan ikke gå på tur i joggesko.

Alex: De ligger i sekken.

Eli: Greit. Ta med sekken inn, og sett den under setet ditt. Så kan du ta på deg støvlene dine før du går av bussen.

Alex nikker. Han gir mamma en klem og løper inn i bussen.

Mamma: Hei. Vi var litt seine. Måtte dere vente på oss?

Eli: Absolutt ikke. Bussen går ikke før klokka ni, det er nesten et kvarter igjen. Men vikaren vår har ikke kommet ennå. Jeg håper han kommer snart.

Mamma: Må dere ha vikar i dag?

Eli: Ja, og heldigvis har jeg fått tak i Erik. Ungene kjenner ham fra før, og de liker ham godt.

Mamma: Så flott! Ha det bra, og god tur!

Eli: Ha det bra!

Słownictwo

absolutt (a) = absolutnie
 et arbeid (n) = praca
 en avdelingsleder (n) = kierownik wydziału/oddziału
 et bagasjerom (n) = bagażnik
 en barnehagelærer (n) = nauczyciel przedszkola
 en buss (n) = autobus
 en bussjåfør (n) = kierowca autobusu
 deres = ich
 dine = twoje
 ditt = twoje
 ennå (d) = jeszcze
 fant (å finne) (v) = tu: znaleźli
 en fjelltur (n) = wycieczka w góry
 å fylle (v) = wypełniła, tu: nalała
 å få tak i (v) = tu: znaleźć
 god tur! = udanej wycieczki!
 å håpe (v) = mieć nadzieję
 innen (p) = tu: przed
 ei joggesko (n) = obuwie do biegania, adidas
 en kakao (n) = kakao

å kontakte (v) = skontaktować się
 likevel (d) = mimo wszystko
 en matpakke (n) = drugie śniadanie, prowiant
 ni = dziewięć
 å nikke (v) = kiwać głową, potakiwać
 å organisere (v) = zorganizować
 et regntøy (n) = odzież przeciwdeszczowa
 sa (å si) (v) = tu: powiedzieli
 en sekk (n) = plecak, worek
 et sete (n) = siedzenie
 spent (a) = podekscytowany
 et stress (n) = stres
 en støvel (n) = kalosz, gumiak
 syk (a) = chory
 en termos (n) = termos
 en vikar (n) = zastępca
 et vikarbyrå (n) = agencja pracy

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

9B Et nytt prosjekt

Det er tirsdag klokka halv tre, og Ben sitter på møterommet. Sjefen har kalt inn til et møte for å diskutere et nytt prosjekt. Hun har med en mann som de ikke har sett før. «Hvem er det?» tenker Ben. Så tar sjefen ordet.

Sjefen: Hei. Det var bra at alle kunne komme. Vi har besøk av Mathisen fra Rønne Bygg AS i dag. Han lurte på om vi kan hjelpe dem med et byggeprosjekt. Jeg gir ordet til Mathisen slik at han kan presentere prosjektet selv.

Mathisen gir en presentasjon av prosjektet. Det er veldig stort. Firmaet hans skal bygge et nytt kjøpesenter utenfor Fjordvik, og nå trenger de konsulenthjelp. Det er mye å ta hensyn til både når det gjelder planlegging og gjennomføring.

Ben synes at prosjektet høres interessant ut, og han har noen spørsmål.

Ben: Når skal det være ferdig?

Mathisen: Senteret skal være ferdig om to og et halvt år, og vi planlegger å starte byggingen om fem måneder.

Ben: Og hvordan er budsjettet deres?

Mathisen: Dere finner et forslag til budsjett i prosjektdokumentene. Vi må selvsagt diskutere tallene før vi skriver kontrakt.

Ben og kollegaene diskuterer lenge med Mathisen. Firmaet deres har mye å gjøre nå, men det er vanskelig å si nei til et så stort prosjekt. Heldigvis er det en ganske lang planleggingsperiode.

Sjefen: Dette er et stort prosjekt, men jeg er ganske sikker på at vi kan klare vår oppgave innen tidsfristen. Vi diskuterer dette litt mer, og så kontakter vi deg i neste uke, Mathisen. Er det greit?

Mathisen: Ja. Det er en avtale. Da hører jeg fra dere.

Sjefen og Ben går fra møtet sammen.

Sjefen: Det er viktig at vi ser på dette med en gang. Kan du tenke deg å være prosjektleder, Ben?

Ben: Ja, det vil jeg gjerne.

Etter møtet er Ben stolt. Han har fått ansvaret for et prosjekt. Nå gleder han seg til å komme hjem og fortelle det til Cecilie.

Słownictwo

et ansvar (n) = odpowiedzialność
 et AS (aksjeselskap) (n) = SA (spółka akcyjna)
 en avtale (n) = umowa
 et budsjett (n) = budżet
 et byggeprosjekt (n) = projekt budowlany
 en bygging (n) = budowa
 både - og (d) = i..., i.../ tak..., jak.../ zarówno..., jak...
 et dokument (n) = dokument
 et forslag (n) = propozycja
 å gjelde (v) = dotyczyć
 ei gjennomføring (n) = realizacja
 et hensyn (n) = wzgląd
 hvem = kto
 å klare (v) = dać radę, być w stanie
 en konsulenthjelp (n) = pomoc konsultancka
 en kontakt (n) = kontakt
 en kontrakt (n) = kontrakt, umowa
 å lure på (v) = zastanawiać się
 et møterom (n) = pokój konferencyjny, sala konferencyjna

et ord (n) = słowo
 å planlegge (v) = planować
 ei planlegging (n) = planowanie
 en planleggingsperiode (n) = okres planowania
 en presentasjon (n) = prezentacja
 å presentere (v) = prezentować
 et prosjektdokument (n) = dokumentacja projektu
 en prosjektleder (n) = kierownik projektu
 selvsagt (a) = oczywiście
 et senter (n) = centrum
 sett (å se) (v) = tu: widzieli
 sikker (a) = pewny
 slik (d) = tak
 slik at = tak żeby
 som = który
 et spørsmål (n) = pytanie
 å starte (v) = zacząć, rozpocząć
 stolt (a) = dumny
 et tall (n) = liczba
 en tidsfrist (n) = termin końcowy, ostateczny
 n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

9C Fjordvik sykehus

Cecilie arbeider som sykepleier på Fjordvik sykehus. Hun liker jobben selv om dagene ofte kan være stressende. Hun er glad i mennesker og er ikke redd for utfordringer. I den første tida arbeidet hun med pasienter som trengte øyeblikkelig hjelp. Da var jobben å overvåke og pleie pasienter som var akutt og kritisk syke. Nå arbeider hun vanligvis med pasienter som kommer inn til undersøkelse eller kontroll. Hun tar forskjellige prøver som går til analyse. Hver dag veileder og behandler hun pasienter med kroniske sykdommer.

Hun bruker mye tid foran datamaskinen for å fylle ut og sende skjemaer og journaler. Dessuten er det mye kommunikasjon med pasienter på telefon og e-post. Da hun arbeidet på sykehuset i Frankrike, var det ikke slik. Der var hun i direkte kontakt med pasientene hele arbeidsdagen.

En pasient sitter og venter:

Cecilie: Hei, er du Marit Andersen?

Marit: Ja, det er meg.

Cecilie: Kom inn. Vi skal bare ta en blodprøve, og så er vi ferdige.

Marit: Gjør det vondt?

Cecilie: Det vil kanskje gjøre litt vondt når jeg stikker, men det går ganske fort.

Marit: Men jeg liker ikke å se blod ...

Cecilie: Da skal du bare snu deg bort, så skal jeg gi beskjed når du er ferdig.

Cecilie finner en blodåre og tar en blodprøve. Når hun er ferdig, setter hun på bomull og et plaster.

Cecilie: Sånn, nå er jeg ferdig. Hold armen bøyd en liten stund. Føler du deg svimmel?

Marit: Nei, det går bra.

Cecilie: Du bør sitte her et par minutter før du går. Kjører du bil?

Marit: Nei, mannen min sitter ute og venter. Han kjører.

Etter to minutter går pasienten ut. Imens har Cecilie merket prøvene med navn og koder. Så fyller hun ut noen skjemaer og sender prøvene til laboratoriet.

Słownictwo

akutt (a) = nagły
 en analyse (n) = analiza
 å behandle (v) = leczyć
 et blod (n) = krew
 en blodprøve (n) = próbka krwi
 en blodåre (n) = naczynie krwionośne
 en bomull (n) = bawełna, tu: wacik
 å burde (v) = mieć powinność
 bør (å burde) (v) = tu: powinnaś, powinna pani
 bøyd (a) = zgięty
 en datamaskin (n) = komputer
 direkte (a) = bezpośredni
 å føle (v) = czuć
 hel (a) = cały
 hele (cf. hel) (a) = cały
 å holde (v) = trzymać
 imens (d) = w tym czasie
 en journal (n) = karta zdrowia
 en kommunikasjon (n) = komunikacja
 en kontroll (n) = kontrola
 kritisk (a) = krytyczny
 kronisk (a) = chroniczny
 et laboratorium (n) = laboratorium
 å merke (v) = oznaczać, zaznaczać
 et navn (n) = imię i nazwisko

ofte (d) = często
 å overvåke (v) = monitorować, obserwować
 en pasient (n) = pacjent
 et plaster (n) = plaster
 å pleie (v) = pielęgnować
 redd (a) = przestraszony, bojący się
 et skjema (n) = formularz
 å snu (v) = przewrócić, odwrócić
 å stikke (v) = ukłuć
 stressende (a) = stresujący
 en stund (n) = chwila
 svimmel (a) = czujący zawroty głowy
 en sykdom (n) = choroba
 sånn (d) = tu: no już
 ei tid (n) = czas
 en undersøkelse (n) = badanie
 ei utfordring (n) = wyzwanie
 vanligvis (d) = zazwyczaj
 en veileder (n) = doradca
 vondt (a) = ból
 øyeblikkelig (a) = natychmiastowy

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

9D Klasseavis

Ole er lærer i norsk og samfunnsfag i Dinas klasse. De skal lage ei avis i timene hans denne uka. Avisen skal handle om yrker og arbeidsliv. Ole sier at elevene skal være journalister og finne informasjon selv. Men de kan samarbeide, og de kan velge hvilke yrker som de vil skrive om.

Tone vil intervju en pilot. Thomas vil skrive om en profesjonell fotballspiller. Eva vil intervju Justin Bieber om hvordan det er å være popstjerne, men hun finner ikke telefonnummeret hans. Hun finner heller ikke adressa hans, og læreren vil ikke hjelpe henne. «Tenk på vanlige yrker også», sier Ole.

«Tenk på bakere og bønder, fiskere og frisører, selgere og servitører. Det er også mange vanlige yrker som er spennende.»

Dina tenker på mamma som er sykepleier og pappa som er ingeniør. Hun vil ikke bli ingeniør, for hun hater matematikk. Hun vil ikke bli sykepleier heller, for hun liker ikke å se blod. Da kan hun heller ikke bli lege. Men hun vil gjerne ha ei nyttig utdanning som kan gi henne en interessant jobb og god lønn.

Dina ser på Ole. Ole har en jobb som passer til ham. Han har store kunnskaper om språk og samfunn. Han er veldig engasjert i fagene, og han greier å gjøre elevene nysgjerrige og interesserte. Han er flink til å forklare vanskelige ting. Dessuten er han interessert i elevene. «Vi forstår at han liker oss», tenker Dina.

Dina vil skrive en artikkel om læreryrket. Kanskje passer det for henne også?

Słownictwo

et arbeidsliv (n) = życie zawodowe
 en artikkel (n) = artykuł
 en baker (n) = piekarz
 en bonde (n) = rolnik
 bønder (en bonde) (n) = rolnicy
 engasjert (a) = zaangażowany
 en fisker (n) = rybak
 en frisør (n) = fryzjer
 å greie (v) = być w stanie
 å hate (v) = nienawidzić
 heller (d) = raczej
 heller ikke (d) = też nie
 interessert (a) = zainteresowany
 å intervju (v) = przeprowadzać wywiad
 en journalist (n) = dziennikarz
 ei klasseavis (n) = gazetka klasowa
 en kunnskap (n) = wiedza

en lege (n) = lekarz
 et læreryrke (n) = zawód nauczyciela
 ei lønn (n) = pensja, zarobek
 nyttig (a) = przydatny
 en pilot (n) = pilot
 ei popstjerne (n) = gwiazda popu
 profesjonell (a) = zawodowy, profesjonalny
 å samarbeide (v) = współpracować
 et samfunn (n) = społeczeństwo
 en selger (n) = sprzedawca
 en servitør (n) = kelner
 et telefonnummer (n) = numer telefonu
 ei utdanning = wykształcenie
 å velge (v) = wybrać
 et yrke (n) = zawód

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

Gramatyka

ZAIMKI

Zaimki dzierżawcze

Zaimki dzierżawcze informują o posiadaczu/właścicielu czegoś. Jeśli posiadaczem jest **jeg** (ja), własność wyrażana jest za pomocą zaimków **min**, **mi** lub **mitt**, w zależności od rodzaju gramatycznego «posiadanego» rzeczownika. Jeżeli «posiadany» rzeczownik jest w liczbie mnogiej, używa się zaimka **mine**:

Faren **min** er lærer.

Mój ojciec jest nauczycielem.

Mora **mi** er også lærer.

Moja matka też jest nauczycielką.

Skrivebordet **mitt** er gammelt. *Moje biurko* jest stare.

Bøkene **mine** ligger i sekken. *Moje książki* są w torbie.

Zaimki dzierżawcze **din** (twój) i **vår** (nasz) również odmieniają się w zależności od liczby i rodzaju. Natomiast zaimki **hans** (jego), **hennes** (jej) i **deres** (ich) są nieodmienne.

	Posiadacz	Rodzaj męski	Rodzaj żeński	Rodzaj nijaki	Liczba mnoga
ja	faren min mój ojciec	mora mi moja matka	skrivebordet mitt moje biurko	bøkene mine moje książki	
ty	faren din twój ojciec	mora di twoja matka	skrivebordet ditt twoje biurko	bøkene dine twoje książki	
on	faren hans jego ojciec	mora hans jego matka	skrivebordet hans jego biurko	bøkene hans jego książki	
ona	faren hennes jej ojciec	mora hennes jej matka	skrivebordet hennes jej biurko	bøkene hennes jej książki	
my	faren vår nasz ojciec	mora vår nasza matka	skrivebordet vårt nasze biurko	bøkene våre nasze książki	
wy	faren deres wasz ojciec	mora deres wasza matka	skrivebordet deres wasze biurko	bøkene deres wasze książki	
oni	faren deres ich ojciec	mora deres ich matka	skrivebordet deres ich biurko	bøkene deres ich książki	

W norweskim zaimki dzierżawcze mogą stać albo za «posiadany przedmiotem», jak to pokazano powyżej, albo przed nim: faren **min** lub **min** far.

Zauważ, że w pierwszej ewentualności rzeczownik przybiera formę określoną, a w drugiej - formę nieokreśloną:

faren min ale min **far**

mora di ale di **mor**

huset hennes ale hennes **hus**

bøkene våre ale våre **bøker**

faren deres ale deres **far**

RZECZOWNIKI

Rzeczowniki złożone

Zdarza się, że dokładniejszy opis jakiegoś przedmiotu wymaga w języku norweskim użycia dwóch lub większej liczby rzeczowników. W takich przypadkach rzeczowniki łączą się w **jeden wyraz**. Ostatni człon rzeczownika złożonego określa rodzaj przedmiotu, a pierwszy precyzuje tę informację:

et møte + et rom → et møterom (sala zebrań)

et prosjekt + en leder → en prosjektleder (kierownik projektu)

Drugi człon rzeczownika złożonego określa jego rodzaj gramatyczny i sposób odmiany:

ei stue + et bord → et stuebord – mange stuebord (wyraz **bord** jest jednosylabowym rzeczownikiem rodzaju nijakiego)
(stół w pokoju dziennym – wiele stołów w pokoju dziennym)

W niektórych rzeczownikach złożonych do połączenia członów stosuje się -s- lub -e-:

en tid + en frist → en tidsfrist (ostateczny termin)

et barn + en hage → en barnehage (przedszkole)

SZYK WYRAZÓW

Zdania względne

Polskie zaimki względne **który, które, którzy** tłumaczy się na norweski jako **som**:

Jeg har en bror. Han er 30 år gammel. → Jeg har en bror **som** er 30 år gammel.
Mam brata. Ma 30 lat. Mam brata, który ma 30 lat.

Jeg har en katt. Den er søt. → Jeg har en katt **som** er søt.
Mam kota. Jest słodki. Mam kota, który jest słodki.

Jeg har en bil. Den er ny. → Jeg har en bil **som** er ny.
Mam samochód. Jest nowy. Mam samochód, który jest nowy.

Zdania względne są zdaniami podrzędnymi, dlatego przysłówki i partykułę **ikke** umieszcza się w nich przed czasownikiem:

Jeg har en bil **som ikke er ny**. Mam samochód, który nie jest nowy.

W powyższych przykładach **som** pełni rolę podmiotu w zdaniu względnym. Gdy zaimek ten nie jest podmiotem, podmiot następuje bezpośrednio po **som**, jak w przypadku każdego innego spójnika podrzędnego:

Jeg har en bil **som jeg kjøpte i juni**. Mam samochód, który kupiłem w czerwcu.

Da - når = kiedy

I **da**, i **når** znaczy **kiedy/gdy**.

Da używamy, gdy mówimy o jednokrotnym zdarzeniu lub o nieprzerwanym okresie w przeszłości:

Alex traff Jens da han begynte i barnehagen.
Alex poznał Jensa, gdy zaczął chodzić do przedszkola.

Når używamy, kiedy mówimy o czynnościach zwyczajowych lub powtarzających się, nawet gdy powtarzały się one w przeszłości :

Jeg liker å slappe av **når** jeg kommer hjem fra jobben.

Lubię odpocząć, gdy wracam po pracy do domu.

Jeg likte alltid å slappe av **når** jeg kom hjem fra jobben.

Zawsze lubiłem odpoczywać, kiedy wracałem po pracy do domu.

Når używamy też, kiedy mówimy o czynnościach w przyszłości:

Jeg skal ta eksamen **når** kurset er ferdig.

Będę zdawać egzamin, kiedy kurs się skończy.

Wymowa

Mowa łączona

Dla wymowy norweskiej charakterystyczne są nie tylko głoski, długie i krótkie samogłoski czy też akcent dynamiczny i toniczny. Jedną z ważnych kwestii jest opanowanie mowy łączonej. Typową cechą języka norweskiego jest to, że jeden wyraz łączy się bezpośrednio z wyrazem go poprzedzającym i z wyrazem następującym po nim. Taki łańcuch wyrazów można zilustrować w następujący sposób:

Han snakker engelsk. Han-snakker-engelsk.

Poniższe zdanie powinno być słyszane jako nieprzerwany łańcuch głosek (tłustym drukiem zaznaczono sylaby akcentowane):

Hans**snakker**engelsk.

Hun er ikke engelsk. Hun-er-ikke-engelsk.

Poniższe zdanie powinno być słyszane jako nieprzerwany łańcuch głosek:

Hun**erikke**engelsk.

W niektórych językach, np. w niemieckim, zjawisko mowy łączonej nie występuje. Jeżeli na początku wyrazu jest samogłoska, pojawia się przed nią tzw. zwarcie krtaniowe (symbol <ʔ> w Międzynarodowym alfabecie fonetycznym IPA):

Hun er ikke engelsk. Hun ʔer ʔikke ʔengelsk.

Taka sytuacja występuje również w [języku polskim](#), kiedy to na początku wyrazów przed samogłoską słychać wstępne zwarcie krtaniowe, zwłaszcza gdy wyrazy takie wymawiane są dobitnie, w izolacji lub

po pauzie, np. w wyrazach *on*, *ale*. Rzadziej występuje w środku wyrazu, najczęściej na początku morfemu po innej samogłosce.

Zjawisko zwarcia krtaniowego podczas mówienia po norwesku spowodowałoby częste krótkie przerwy, które zaburzyłyby oczekiwaną płynność mowy.

Mówiąc po norwesku powinniśmy także zwrócić uwagę na zjawisko związane z połączeniami /r/ + /t/, d, n, l, s/, które już wcześniej było wspomniane. Gdy jeden wyraz kończy się na /r/ a następny zaczyna na /t, d, n, l, s/, następuje asymilacja głosek i wymawiamy je jako /t̥, d̥, n̥, l̥, s̥/.

Pisownia

Wymowa

< rt > jak w «er to» jest dwa /r/ + /t/ → /t̥/ → /æ'tu:/

< rd > jak w «er det» jest to /r/ + /d/ → /d̥/ → /æ'de:/

< rn > jak w «er ny» jest nowy /r/ + /n/ → /n̥/ → /æ'ny:/

< rl > jak w «er litt» jest trochę /r/ + /l/ → /l̥/ → /æ'lit̥/

< rs > jak w «er syk» jest chory /r/ + /s/ → /s̥/ → /æ'fjy:k/

Zjawisko to w znacznym stopniu przyczynia się do łącznej wymowy wyrazów.

Dodatki

10 Choroba, zdrowie

Rodzina Vidalów

- Choroba, ból i złe samopoczucie
- Pogoda i pory roku
- Sport

Główne zagadnienia gramatyczne

- Przymiotniki - stopniowanie
- Zaimek zwrotno-dzierżawczy *sin*
- Przyimki w zwrotach określających czas

10A Alex har feber

Det er oktober, og det er kaldere i Fjordvik nå. De siste dagene har det vært bare to varmegrader, og det har regnet mye. Ben våkner midt på natta av at Alex gråter. Ben står opp og går inn til ham.

Pappa: Hei, Alex. Hva er det? Har du drømt noe skummelt?

Alex: Jeg får ikke sove, jeg har så vondt i magen!

Pappa: Å stakkars Alex. Er du kvalm? Vil du kaste opp?

Alex: Nei, jeg har bare vondt i magen og i halsen.

Ben stryker ham over panna. Alex er varm. I går var han litt slapp, og han hostet litt før han la seg. Nå er det tydelig at gutten har feber. Ben tar temperaturen, og termometeret viser over 39 grader. Ben gir ham litt vann før han legger Alex ved siden av Cecilie.

Mamma: Hva er det? Skal Alex ligge sammen med oss?

Pappa: Alex er syk. Han har over 39 i feber. Han sier at han har vondt i magen, og han hoster og puster tungt.

Mamma: Stakkars Alex. Så dumt, barnehagen skal jo på skogstur i dag.

Pappa: Bør vi ringe legen, tror du?

Mamma: Jeg tror vi venter og ser. Barn får veldig fort høy feber.

Pappa: Du er jo eksperten her, hva tror du feiler ham?

Mamma: Alex, gjør det vondt når jeg klemmer på magen din?

Alex: Nei, det gjør ikke så vondt.

Mamma: Jeg tror ikke at det er noe med magen. Kan jeg få se på ryggen din?

Alex setter seg opp i senga, Cecilie tar av ham pyjamasjakka.

Mamma: Du har ikke utslett heller. Jeg tror at du har influensa.

Alex: Influensa? Det har Robin i barnehagen også.

Mamma: Robin? Da har han kanskje smittet deg. Jeg tror at du blir bedre snart. Ben, jeg skal forresten på et kurs i dag, kan du være hjemme med Alex?

Pappa: OK.

Mamma: Jeg går og legger meg i senga til Alex slik at jeg kan sove litt mer.

Alex sovner, men han sover urolig og kaster seg fram og tilbake. Ben får ikke sove. Når klokka er sju, står han opp og vekker de andre. Alex sover, Ben kjenner at feberen ikke har blitt høyere.

Słownictwo

bedre (a) = lepszy, tu: zdrowszy
 å drømme (v) = tu: śnić
 en ekspert (n) = ekspert
 en feber (n) = gorączka
 å feile (v) = tu: dolegać
 forresten (d) = nawiasem mówiąc
 en grad (n) = stopień
 å gråte (v) = płakać
 en hals (n) = gardło
 å hoste (v) = kaszel
 en influensa (n) = grypa
 kald (a) = zimno, chłodno
 kaldere (a) = zimniej, chłodniej
 å kaste opp (v) = wymiotować
 å klemme (v) = ścisnąć, nacisnąć
 kvalm (a) = mdły, odczuwający mdłości
 la (å legge) (v) = tu: położyć
 en mage (n) = brzuch, żołądek
 midt på (p) = w środku, na środku
 ei natt (n) = noc
 oktober (n) = październik
 ei panne (n) = czoło
 å puste (v) = oddychać

ei pyjamasjakke (n) = góra od piżamy
 å regne (v) = padać (o deszczu)
 en rygg (n) = plecy
 en skogstur (n) = wycieczka do lasu
 skummel (a) = straszny, przerażający
 slapp (a) = słaby, osłabiony
 å smitte (v) = zarazić
 å sovne (v) = zasnąć
 stakkars (a) = biedny
 å stryke (v) = pogłaskać
 en temperatur (n) = temperatura
 et termometer (n) = termometr
 å tro (v) = tu: myśleć, sądzić
 tror (å tro) (v) = tu: myślę, sądzę
 tydelig (a) = wyraźny
 urolig (a) = niespokojny
 et utslett (n) = wysypka
 varm (a) = ciepły, gorący
 en varmegrad (n) = stopień ciepła
 ved siden av = obok, przy
 vondt i magen = ból żołądka, ból brzucha

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

10B Hjemme med sykt barn

John: Planbygg, vær så god. Du snakker med John.

Ben: Hei, det er Ben som ringer. Alex er syk. Jeg må være hjemme med ham i dag.

John: Ja vel. Jeg skal gi beskjed videre.

Ben: Takk. Jeg vet ikke om jeg kan komme på jobb i morgen heller, men jeg kommer i alle fall på fredag.

John: Bra, vi har det ganske travelt med det nye Rønne-prosjektet.

Ben: Ja, det er sant. Forresten, vet du om jeg trenger en legeattest?

John: Nei, det er nok med egenmelding. Hvis du blir hjemme i mer enn tre dager, må du levere legeerklæring. Både far og mor kan være hjemme med sykt barn 10 dager i året, altså 20 dager til sammen.

Ben: Det er en veldig god ordning, synes jeg.

John: Ja. Men hva er i veien med Alex, forresten? Jeg håper at det ikke er noe alvorlig.

- Ben: Nei, jeg tror ikke det. Cecilie tror at det er influensa, og hun sier at det er veldig vanlig på denne tida av året. Det er jo så dårlig vær.
- John: Ja, huff! Været er virkelig surt. Jeg tar tran og C-vitaminer. Det er viktig for helsa om høsten og vinteren.
- Ben: Jeg synes ikke at tran smaker så godt, men jeg tar trankapsler.
- Så snakker de litt mer om været. For noen uker siden var det en kort periode med fint vær. Ellers har det vært mye dårlig vær i høst. Det har vært kaldere enn normalt med mye vind, regn og tåke. John synes at det er den dårligste høsten på mange år.
- Ben: Sier du det? Men jeg lurar på om jeg skal ta en tur innom kontoret i ettermiddag for å hente den bærbare PC-en min slik at jeg kan jobbe litt hjemmefra.
- John: Da ses vi kanskje. Jeg skal jobbe overtid i dag. Du får si «god bedring» til Alex.
- Ben: Det skal jeg, ha det bra.
- John: Ha det.

Alex våkner og føler seg bedre enn i natt. Nå har han lyst til å se på tegnefilm. Ben setter seg sammen med ham i sofaen og setter på NRK Super. Nå skal de kose seg!

Słownictwo

altså (d) = tzn., czyli	ei legeerklæring (n) = zaświadczenie lekarskie
ei bedring (n) = poprawa	å levere (v) = złożyć, przedłożyć
bærbar (a) = przenośny	normal (a) = normalny
en bærbar PC (n) = laptop, notebook	NRK (Norsk rikskringkasting) (n) = Norweska Rozgłośnia Państwowa
et C-vitamin (n) = witamina C	NRK Super = kanał TV dla dzieci
dårligst (a) = najgorszy	en ordning (n) = system
ei egenmelding (n) = oświadczenie własne o chorobie	ei overtid (n) = nadgodziny
ellers = poza tym	en periode (n) = okres
enn = niż	å smake (v) = smakować
et fall (n) = tu: przypadek, wypadek	super (a) = super
en far (n) = ojciec	en tegnefilm (n) = film rysunkowy
en fredag (n) = piątek	til sammen = razem
ei helse (n) = zdrowie	ei tran (n) = tran
hjemmefra (d) = z domu	en trankapsel (n) = kapsułka tranu
huff = uff	travel (a) = zajęty
hvis = jeżeli	ei tåke (n) = mgła
en høst (n) = jesień	videre (a) = dalej
i alle fall = w każdym razie	en vinter (n) = zima
innom (p) = do	virkelig (d) = rzeczywiście
John (n) = (imię własne)	
en legeattest (n) = zaświadczenie lekarskie	

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

10C Cecilie skal på kurs

Cecilie kommer på jobb klokka halv ni som vanlig. Klokka ti skal hun gå på et kurs. Hun skal lære mer om hva sykepleieren kan gjøre når pasientens hjerte stanser eller når lungene svikter. Cecilie gleder seg til kurset. Hun synes alltid at det er interessant å lære noe nytt innen faget sitt.

Kollegaen hennes, Sissel, sitter allerede ved skrivebordet sitt.

Cecilie: God morgen, Sissel!

Sissel: Hei, Cecilie!

Cecilie: Går det bra? Du ser ikke helt frisk ut.

Sissel: Nei, du skjønner, jeg har så vondt i ei tann. Jeg har nesten ikke sovet i natt.

Cecilie: Huff da! Har du ringt tannlegen din?

Sissel: Nei, ikke ennå. Jeg tror at jeg har fått en hevelse.

Cecilie: Da bør du absolutt kontakte tannlegen.

Sissel: Kan du se noe?

Sissel stikker en finger inn i munnen sin, trekker leppene til side og peker på en av tennene sine.

Cecilie kikker inn i munnen hennes.

Cecilie: Jeg ser ikke noe spesielt, men jeg synes at du skal ringe likevel.

Sissel: Ja, jeg tror at jeg må det. Kan du ta over i skranken hvis jeg får tannlegetime i dag?

Cecilie: Dessverre, det kan jeg ikke. Jeg skal på kurs i avansert hjerte- og lungeredning. Det starter klokka 10 og varer hele resten av dagen.

Sissel: Men det kurset kan du ta neste måned, også. Jeg vet om flere sykepleiere som skal ta det samme kurset da.

Cecilie: Hør Sissel, ring tannlegen først, så kan vi snakke om det etterpå. Har du forresten tatt noe smertestillende?

Sissel: Ja, da jeg kom i morges, tok jeg noen tabletter fra medisinskapet.

Sissel ringer tannlegen sin. Han spør om hun har en hevelse. «Nei, jeg tror ikke det», svarer hun mens hun ser på Cecilie. Tannlegen sier at hun kan få en time neste dag, og at hun kan ta noen smertestillende tabletter imens. Han kan sende en resept til et apotek hvis hun trenger det. Det trenger ikke Sissel, men hun vil gjerne avtale en time til dagen etter.

Cecilie puster ut. Da kan hun gå på kurset sitt uten å risikere at Sissel blir sur.

Słownictwo

avansert (a) = zaawansowany
 en finger (n) = palec
 frisk (a) = zdrowy
 en hevelse (n) = opuchlizna, obrzęk
 et hjerte (n) = serce
 ei hjerte- og lungeredning (n) =
 resuscytacja krążeniowo-oddechowa
 ei leppe (n) = warga
 ei lunge (n) = płuco
 et medisinskap (n) = apteczka, szafka na leki
 en munn (n) = usta
 å peke (v) = wskazywać
 en resept (n) = recepta
 en rest (n) = reszta
 å risikere (v) = ryzykować
 sin = swój, swoja
 sine (cf. sin) = swoi, swoje

sitt (cf. sin) = swoje
 å skjønne (v) = rozumieć
 en skranke (n) = kontuar
 smertestillende (a) = przeciwbólowy, znieczulający
 å stanse (v) = zatrzymać
 å svare (v) = odpowiedzieć
 å svikte (v) = zawieść, zawodzić
 en tablett (n) = tabletki, pigułka
 ei tann (n) = ząb
 en tannlege (n) = dentysta, stomatolog
 en tannlegetime (n) = wizyta u dentysty
 tok (å ta) (v) = tu: wzięłam
 å trekke (v) = ciągnąć, odciągnąć
 å vare (v) = trwać

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv
 (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

10D Dina spiller håndball

To ganger i uka spiller Dina håndball. Hun spiller på jentelaget i Fjordvik, og de har trening på mandag og torsdag. Dessuten spiller de ofte kamp i helgene. Hun liker veldig godt å spille på Fjordvik fordi alle jentene er veldig greie og treneren er kul. Hun har spilt håndball i seks år, men Fjordvik er mye bedre enn laget hennes i Frankrike. Denne sesongen har de vunnet nesten alle kampene sine.

Dina har alltid vært aktiv og har alltid holdt seg i form. Hun har prøvd forskjellige idretter, men håndball er den morsomste idretten. I håndball bruker hun hele kroppen, og det liker hun. Det er viktig å ha sterke og raske bein i håndball fordi hun må løpe fort og hoppe høyt. Derfor må hun også ha sterke lunger og god kondisjon. Hun er veldig flink til å kaste ballen med den høyre armen sin, men den venstre armen hennes er ikke så god. Hun vil gjerne bli sterkere for å kaste enda hardere.

Håndball er en tøff sport, og det er ganske lett å bli skadet. Dina har slått seg noen ganger, men det har heldigvis aldri vært alvorlig. Det er kanskje fordi jeg er i så god form, tenker hun. Men håndball er ikke bare muskler og kondisjon. Taktikk er også viktig, og Dina må bruke hodet når hun spiller. Det synes hun er interessant.

Den største drømmen til Dina er å bli profesjonell håndballspiller. Hun ser ofte på det norske landslaget på TV. De norske spillerne er kjempeflinke. De er til og med olympiske mestere! Kanskje kan hun representere Norge i OL om noen år?

Słownictwo

aktiv (a) = aktywny
 aldri (d) = nigdy
 en ball (n) = piłka
 et bein (n) = noga
 en drøm (n) = marzenie
 en form (n) = forma, kondycja
 hardere (a) = mocniej
 ei helg (n) = weekend
 et hode (n) = głowa
 høyt (cf. høy) (a) = wysoko
 en håndball (n) = szczypiorniak, piłka ręczna
 en håndballspiller (n) = gracz piłki ręcznej, szczypiornista
 en idrett (n) = sport
 et jentelag (n) = drużyna dziewczęca
 en kamp (n) = mecz
 kjempeflink (a) = bardzo dobry/zdolny
 en kondisjon (n) = kondycja
 en kropp (n) = ciało
 kul (a) = wspaniały, bombowy
 et landslag (n) = drużyna/reprezentacja narodowa
 lett (a) = łatwy

en mester (n) = mistrz
 morsomst (a) = tu: najbardziej
 interesujący/zajmujący/porywający
 en muskel (n) = mięsień
 et OL (n) = igrzyska olimpijskie
 olympisk (a) = olimpijski
 rask (a) = szybki
 å representere (v) = reprezentować
 en sesong (n) = sezon
 skadet (a) = kontuzjowany
 å slå seg (v) = uderzyć się
 en sport (n) = sport
 sterk (a) = mocny, silny
 sterkere (a) = mocniejszy, silniejszy
 størst (a) = największy
 en taktikk (n) = taktyka
 en trener (n) = trener
 ei trening (n) = trening
 tøff (a) = twardy, ostry, agresywny
n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

Gramatyka

ZAIMKI

Zaimki dzierżawcze

sin - si - sitt - sine

W Rozdziale 9 poznałeś zaimki dzierżawcze - różne formy **min** (mój), **din** (twój) i **vår** (nasz) oraz **hans** (jego), **hennes** (jej) i **deres** (wasz i ich).

W 3. osobie liczby pojedynczej i mnogiej występuje również zaimek zwrotny dzierżawczy **sin** (swój). Jest on używany, gdy właścicielem przedmiotu/obiektu jest podmiot zdania. Jeśli podmiot nie jest właścicielem - używa się innych zaimków dzierżawczych:

Sissel ringer tannlegen **sin**.
Sissel dzwoni do swojego dentysty. → Sissels tannlege

Sissel ringer tannlegen **hennes**.
Sissel dzwoni do jej dentysty. → Cecilies tannlege

Zaimek zwrotno-dzierżawczy musi zgadzać się rodzajem i liczbą z «posiadany» rzeczownikiem. **Sin** jest rodzaju męskiego liczby pojedynczej, **si** - rodzaju żeńskiego liczby pojedynczej, **sitt** - rodzaju nijakiego liczby pojedynczej, a **sine** - liczbą mnogą.

Posiadacz		Rodzaj męski	Rodzaj żeński	Rodzaj nijaki	Liczba mnoga
ja	faren min mój ojciec	mora mi moja matka	skrivebordet mitt moje biurko	bøkene mine moje książki	
ty	faren din twój ojciec	mora di twoja matka	skrivebordet ditt twoje biurko	bøkene dine twoje książki	
on	faren hans jego ojciec	mora hans jego matka	skrivebordet hans jego biurko	bøkene hans jego książki	
	faren sin jego (własny) ojciec	mora si jego (własna) matka	skrivebordet sitt jego (własne) biurko	bøkene sine jego (własne) książki	
ona	faren hennes jej ojciec	mora hennes jej matka	skrivebordet hennes jej biurko	bøkene hennes jej książki	
	faren sin jej (własny) ojciec	mora si jej (własna) matka	skrivebordet sitt jej (własne) biurko	bøkene sine jej (własne) książki	
my	faren vår nasz ojciec	mora vår nasza matka	skrivebordet vårt nasze biurko	bøkene våre nasze książki	
wy	faren deres wasz ojciec	mora deres wasza matka	skrivebordet deres wasze (własne) biurko	bøkene deres wasze (własne) książki	
oni	faren deres ich ojciec	mora deres ich matka	skrivebordet deres ich biurko	bøkene deres tich książki	
	faren sin ich (własny) ojciec	mora si ich (własna) matka	skrivebordet sitt ich (własne) biurko	bøkene sine tich (własne) książki	

Inne przykłady:

Sissel kikker inn i *munnen* **sin**.
Sissel zagląda do swoich ust. → Sissels munn

Sissel kikker inn i *munnen* **hennes**.
Sissel zagląda do jej ust. → Cecilies munn

Sissel sitter ved *skrivebordet* **sitt**. → Sissels skrivebord
 Sissel siedzi przy swoim biurku.

Sissel leser boka **si**. → Sissels bok
 Sissel czyta swoją książkę.

Sissel peker på en av *tennene* **sine**. → Sissels tenner
 Sissel pokazuje na swój ząb.

Zauważ, że **sin** - **si** - **sitt** - **sine** nie mogą być użyte w podmiocie:

Podmiot

Tannlegen **hennes** kan hjelpe henne. Jej dentysta może jej pomóc.

ale

Podmiot *Dopełnienie*

Hun får hjelp av *tannlegen* **sin**. Otrzyma pomoc od swojego o dentysty.

PRZYMIOTNIKI

Stopniowanie

Podstawowy wzorec stopniowania przymiotników jest następujący:

<i>Stopień</i>	<i>Stopień wyższy</i>	<i>Stopień</i>	
<i>równy</i>	+ enn (<i>niż</i>)	<i>najwyższy</i>	
fin	finere	finest	ładny - ładniejszy - najładniejszy
kald	kaldere	kaldest	zimny/chłodny - zimniejszy/chłodniejszy - najzimniejszy/najchłodniejszy
varm	varmere	varmest	ciepły - cieplejszy - najcieplejszy

Przykłady:

Vinteren er **kald** i Fjordvik. Zima jest chłodna w Fjordvik.

Vinteren er **kaldere** i Fjordvik **enn** i Paris. Zima jest chłodniejsza w Fjordvik niż w Paryżu.

Vinteren er **kaldest** i Sibir. Zima jest najchłodniejsza na Syberii.

Wyjątki

1) Przymiotniki zakończone na **-(l)ig** i **-som** w stopniu najwyższym przyjmują końcówkę **-st** (nie **-est** jak w przykładach powyżej):

Stopień równy	Stopień wyższy + enn (niż)	Stopień najwyższy	
billig	billigere	billig st	tani
hyggelig	hyggeligere	hyggelig st	miły
morsom	morsommere	morsom st	śmieszny

2) W końcówkach stopnia wyższego i najwyższego opuszczamy **-e**, jeśli przymiotniki kończą się na **-el**, **-en** i **-er**:

Stopień równy	Stopień wyższy + enn (niż)	Stopień najwyższy	
travel	trav lere	trav lest	zajęty
moden	mod nere	mod nest	dojrzały
vakker	vak rere	vak rest	piękny

3) Wiele przymiotników zakończonych na **-sk** i **-e** stopniuje się przy pomocy **mer** (bardziej) i **mest** (najbardziej).

Przymiotniki czasownikowe (np. berømt - znany), część wyrazów wielosylabowych i niektóre wyrazy obcego pochodzenia również odmienia się ten sam sposób:

Stopień równy	Stopień wyższy + enn (niż)	Stopień najwyższy	
praktisk	mer praktisk	mest praktisk	praktyczny
moderne	mer moderne	mest moderne	nowoczesny
berømt	mer berømt	mest berømt	znany
interessant	mer interessant	mest interessant	interesujący
absurd	mer absurd	mest absurd	absurdalny

Stopniowanie nieregularne

Stopień równy	Stopień wyższy + enn (niż)	Stopień najwyższy	
gammel	eldre	eld st	stary
god/bra	bedre	best	dobry
ille	verre	verst	zły
lang	lengre	leng st	długi
liten	mindre	min st	mały

stor	større	størst	duży
tung	tyngre	tyngst	ciężki
ung	yngre	yngst	młody
mange	flere	flest	dużo, wiele (rzeczowniki policzalne)
mye	mer	mest	dużo, wiele (rzeczowniki policzalne)

Przykład:

Cecilie er **ung**. Dina er **yngre enn** Cecilie. Alex er **yngst**.
 Cecilie jest młoda. Dina jest młodsza niż/od Cecilie. Alex jest najmłodszy.

Zauważ, że:

1) Forma stopnia wyższego jest niezmienna, niezależnie od rodzaju i liczby rzeczownika:

*Dina er **yngre enn** Cecilie.*

*Alex er **yngre enn** Dina.*

*Alex og Dina er **yngre enn** Cecilie.*

2) Kiedy przymiotnik w stopniu najwyższym występuje przed rzeczownikiem w formie określonej, dodajemy do niego końcówkę **-e**. Oprócz tego wymagane jest użycie rodzajnika określonego **den, det** lub **de**, zgodnego z rodzajem i liczbą rzeczownika (zob. *Rozdział 8*, Przymiotniki, podwójna określoność):

den yngste jenta **det fineste huset** **de beste bøkene**
 (ta) najmłodsza dziewczynka (ten) najładniejszy dom (te) najlepsze książki

3) Kiedy przymiotnik w stopniu najwyższym występuje jako orzecznik po czasownikach jak *å være* (być), można go użyć w formie nieokreślonej lub określonej:

Alex er **yngst** i familien. Alex er **den yngste** i familien.
 Alex jest najmłodszy w rodzinie.

4) Przymiotnika w stopniu najwyższym używa się porównując dwa rzeczowniki:

Hvem er **eldst/den eldste**, Dina eller Alex?
 Kto jest starszy, Dina czy Alex?

Hvilken jakke er **billigst/den billigste**, den røde eller den svarte?
 Która kurtka jest tańsza, czerwona czy czarna?

Hvilken by er **størst/den største**, Trondheim eller Oslo?
 Które miasto jest większe, Trondheim czy Oslo?

PRZYSŁÓWKI

Przysłówki służą do określania czasowników, tak jak przymiotniki służą do określania rzeczowników i zaimków. Przysłówki tworzy się stosując **przymiotnik w rodzaju nijakim**:

Alex puster **tungt**. Alex ciężko oddycha.

Alex snakker **høyt**. Alex głośno mówi.

PRZYIMKI

Określanie czasu

Wiele wyrażen określających czas zawiera przyimki. Poniżej podajemy niektóre z tych wyrażen:

Przyimek «i» stosuje się

a) przed określeniami lat, miesięcy, świąt i innymi wyrażeniami czasu:

i 2009, i oktober, i jula (na święta/w czasie świąt Bożego Narodzenia),

(i) neste uke (w następnym tygodniu), **i kveld** (dziś wieczorem), **i morgen** (jutro).

b) przed nazwami pór roku. Pora roku, do której się odwołujesz, jest ściśle określona, a czas czasownika wskaże, czy nawiązujesz do obecnej pory roku, zbliżającej się czy też minionej. Zauważ, że rzeczownik określający porę roku występuje w formie nieokreślonej:

Ben går på norskkurs **i høst**. Ben chodzi na kurs norweskiego tej jesieni.

Ken skal studere psykologi **i høst**. Ken będzie studiować psychologię tej jesieni.

I høst dro studentene på hyttetur. Tej jesieni studenci wyjechali na wycieczkę do schroniska.

c) przed określeniem okresu trwania:

Anna har bodd i Norge **i tre måneder**. Anna mieszka w Norwegii trzy miesiące.

Hun skal være her **i to år**. Będzie tu przez dwa lata.

Przyimek «om» używany jest

a) przed nazwami pór roku i innych okresów, gdy te się powtarzają. Zauważ, że nazwy występują wówczas w formie określonej:

Ola liker å bade **om sommeren**. Ola lubi się kąpać latem.

Om kvelden ser Ken på TV. Wieczorem Ken ogląda telewizję.

b) do wyrażenia przyszłości:

De skal reise på tur **om to dager**. Wybierają się w podróż za dwa dni.

Kurset begynner **om 15 minutter**. Kurs zaczyna się za 15 minut.

For ... siden

Przyimek złożony «**for ... siden**» jest odpowiednikiem polskiej partykuły «temu» (jakiś czas **temu**):

De flyttet hit **for tre måneder siden**. Przeprowadzili się tu trzy miesiące temu.

På

Przyimek «**på**» używany jest z dniami tygodnia:

Bussen drar klokka 16.00 **på søndag**. Autobus odjeżdża w niedzielę godzinie 16.00.

Maria er på Dragvoll **på fredager**. Maria jest na Dragvoll w piątki.

SYNES - TRO - TENKE

Synes używamy, gdy wyrażamy swoje zdanie lub osobiste odczucie w znaczeniu *uważam, że/sądzę*:

Hun synes at det er interessant. (Ona) uważa, że to jest interesujące.

Uwaga: **synes** ma końcówkę **-s** we wszystkich czasach: å synes - synes - syntes - har syntes. Więcej o tego typu czasownikach dowiesz się z *Rozdziału 12*.

Tro używamy, gdy nie jesteśmy czegoś pewni, gdy czegoś się tylko domyślamy. Po polsku wyraz ten znaczy «przypuszczać», «wydawać się», «wierzyć, że», «myśleć, że».

Jeg tror at London er større enn Oslo. Myślę/wydaje mi się, że Londyn jest większy od Oslo.

Tenke odnosi się do poznawczego procesu myślenia, i znaczy tyle, co «myśleć/myśleć o kimś lub o czymś»:

Alex tenker på katten. Alex myśli o kocie.

Wymowa

Zupełnie bez przerw?

W poprzednich rozdziałach podkreślaliśmy ważne znaczenie mowy łączonej. Ogólnie rzecz biorąc, wyrazy w języku norweskim są do siebie *przyklejone* i w związku z tym głoski następują tuż po sobie, jak w poniższym przykładzie:

Hun_snakker_ikke_norsk.

W innych przypadkach końcowa głoska /r/ łączy się z następującą po niej głoską zębową (/t, d, n, l, s/) zmieniając się w nową głoskę /t̥, d̥, ɳ, ʎ, ʃ/ i tworząc silne połączenie międzywyrazowe, jak w poniższym przykładzie:

Per_snakker_norsk /pe: ʃnake'ɳɔʃk/

Czy to oznacza, że w mowie norweskiej nie ma żadnych przerw? Oczywiście, że są. W mowie łączonej pauzy występują tam, gdzie w tekście pisanym znajdują się przecinki i kropki. Wystąpią też pauzy w miejscach, w których mówiący zawaha się lub zrobi przerwę na zastanowienie się albo przeformułowanie wypowiedzi. Jednakże ogólnie można stwierdzić, że mówiąc po norwesku musisz wiązać ze sobą wyrazy bez tworzenia pośrednich dźwięków i robienia przerw.

Używając poprawnie mowy łączonej i pauz, można różnie zgrupować pięć podanych poniżej imion i w ten sposób sprecyzować, czy chodzi o pięć osób, cztery lub trzy.

5 osób: Britt, Anne, Kari, Marie, Louise

4 osoby: Britt Anne, Kari, Marie, Louise

Britt, Anne Kari, Marie, Louise

Britt, Anne, Kari Marie, Louise

Britt, Anne, Kari, Marie Louise

3 osoby: Britt, Anne Kari, Marie Louise

Britt Anne, Kari, Marie Louise

Britt Anne, Kari Marie, Louise

Dodatki

11 Kultura i wypoczynek

Rodzina Vidalów

- O sztuce i rozrywce
- Natura i dzika przyroda

Główne zagadnienia gramatyczne

- Szyk wyrazów w zdaniach głównych i podrzędnych
- Krótkie odpowiedzi

11A Skomakerdokka

Barnehaugen til Alex har besøk av «Barnas eventyrteater». Det er et ektepar som spiller dokketeater. Eli har hørt at de er veldig flinke. Derfor har hun invitert dem.

Eventyret som de spiller, er «Skomakerdokka» av Alf Prøysen. Det handler om en sur, gammel skomaker som bor alene i et lite hus. Han har vunnet ei pen, lita dokke med en fin, hvit kjole. Men han vet ikke helt hvor han skal sette dokka fordi det er så rotete og skittent hjemme hos ham. Han jobber fra morgen til kveld. Derfor har han aldri tid til å rydde.

Om natta drømmer han at dokka vil vaske huset fordi hun liker å ha det pent og ryddig. Derfor bestemmer han seg for å rydde og vaske når han våkner. Da finner han både penger og mange andre små ting som han har mistet. Han finner også ringen til ei lita jente. Han husker at hun var veldig lei seg fordi hun ikke fant den igjen.

Skomakeren drømmer om dokka flere ganger, og for hver gang blir han litt mer hjelpsom og litt mindre sur. Den lille jenta får ringen sin tilbake, og han hjelper små barn når de har problemer. Folk blir glade fordi skomakeren nå er så hjelpsom, og derfor inviterer de ham på fest. Til slutt blir han en lykkelig mann.

Barna er begeistret og liker eventyret veldig godt. Derfor klapper de høyt og lenge etter forestillingen.

Eli: Nå, barn? Likte dere teaterforestillingen?

Barna: Ja, det gjorde vi!!!

Eli: Vil dere at Barnas eventyrteater skal komme tilbake en annen gang?

Barna: Ja, det vil vi!!!

Men Alex er stille og tankefull.

Eli: Enn du, Alex? Du sier ingenting. Likte du ikke eventyret?

Alex: Jo, det gjorde jeg, men jeg synes synd på skomakeren.

Eli: Hvorfor gjør du det?

Alex: Fordi han ikke har et ordentlig barn. Det kan ikke være morsomt å snakke med ei dokke hele tida ...

Słownictwo

begeistret (a) = zachwycony
 ei dokke (n) = lalka
 et dokketeater (n) = teatr lalkowy
 et ektepar (n) = para małżeńska
 et eventyr (n) = baśń, bajka
 et eventyrteater (n) = teatr bajkowy
 en fest (n) = zabawa
 et folk (n) = ludzie
 en forestilling (n) = przedstawienie
 hjelpsom (a) = pomocny
 å huske (v) = pamiętać
 å invitere (v) = zaprosić
 lei seg (a) = smutny
 lille (liten) (a) = mały
 mindre (a) = tu: mniej
 å miste (v) = zgubić
 ordentlig (a) = tu: prawdziwy

en ring (n) = pierścionek
 rotete (a) = nieporządnie
 å rydde (v) = sprzątać
 ryddig (a) = uporządkowany
 skitten (a) = brudny
 en skomaker (n) = szewc
 en slutt (n) = koniec
 ei synd (n) = szkoda
 å synes synd (v) = czuć współczucie/litość
 tankefull (a) = zamyślony
 en teaterforestilling (n) = spektakl teatralny, przedstawienie
 til slutt = wreszcie, w końcu
 vunnet (å vinne) (v) = tu: wygrał

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

11B På hyttetur

Hans har invitert Ben på hyttetur. De har kjørt i en og en halv time fra Fjordvik, og nå skal de gå til Myrskogvannet, hvor Hans og Anne har hytta si. Ben gleder seg fordi han aldri har vært på ei norsk hytte før.

De har hver sin ryggsekk med mat og klær, og selvfølgelig hver si fiskestang. De går tre kvarter på en fin sti innover skogen. Noen steder er det litt bratt. Derfor blir Ben litt sliten. Endelig kommer de fram til hytta.

Ben: For en vakker natur, Hans!

Hans: Ja, vi liker oss veldig godt her. Vi er veldig glad i utsikten.

Ben: Det forstår jeg godt. Fjellene der borte er veldig vakre, og så har dere både skog og vann. Er det Myrskogvannet?

Hans: Ja, det er det. Vi kan få mye ørret der på denne årstida. Men nå begynner det å bli litt kjølig. Skal vi gå inn, og så kan vi prøve fiskelykken i morgen?

Ben: Ja, det kan vi.

Hans: Stig på!

Ben: Så gammeldags og koselig det er!

Hans: Ja, ei ordentlig hytte skal være slik, synes jeg. Her slapper vi av og tar en pause fra livet i byen.

Ben: Men dere har strøm og vann?

Hans: Vi har strøm og vann, men ikke toalett i hytta.

Ben: Ikke toalett? Men hvordan ...

Hans: Vi har en utedo. Kom, så skal jeg vise deg den.

De går ut til det bitte lille, røde huset ved siden av hytta. I døra er det et lite hjerte. Ben går inn og ser. Der inne er det bare en benk med et hull, og lukter ikke så godt. Så ser han noe rart.

Ben: Har du et bilde av kongen her? På utedoveggen?

Hans: Ja, det er en norsk hyttetradisjon.

Ben: Dere nordmenn er rare. Men hva er dette, Hans?

Ben peker på veggen. Det er et dikt i ei ramme. Ben leser diktet: «Arm i arm. På hytta ned ved vannet ...» Hans rødmer litt, og Ben sier: «Du er en ekte romantiker, Hans. Det visste jeg ikke!»

Słownictwo

bitte liten (d) = malutki, malusieńki
bratt (a) = stromy
et dikt (n) = wiersz
ekte (a) = prawdziwy
endelig (d) = w końcu
en fiskelykke (n) = szczęście wędkarza
ei fiskestang (n) = wędka
et fjell (n) = góra
gammeldags (a) = staroświecki
et hull (n) = dziura
en hyttetradisjon (n) = zwyczaj związany z pobytem w domu za miastem, w schronisku
en hyttetur (n) = wycieczka do domu za miastem, do schroniska
innover (p) = w głąb
kjølig (a) = chłodny
en konge (n) = król
en larm (n) = hałas
et liv (n) = życie
å lukte (v) = pachnieć
en natur (n) = natura, przyroda
nede (d) = na dole, w dole
en nordmann (n) = Norweg

ei ramme (n) = rama
en romantiker (n) = romantyk
å rusle (v) = wędrować
en ryggsekk (n) = plecak
si = swoja
en skjønnhet (n) = piękno
å slappe av (v) = odpocząć, odpoczywać
sliten (a) = zmęczony
en sti (n) = ścieżka, dróżka
å stige på (v) = wchodzić
en storby (n) = miasto
en strøm (n) = prąd, elektryczność
et toalett (n) = toaleta, WC
en utedo (n) = sławojka, wychodek
en utsikt (n) = widok
vakker (a) = piękny
et vann (n) = woda (staw, jezioro)
visste (å vite) (v) = wiedział
en ørret (n) = pstrąg
ei årstid (n) = pora roku

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

11C En invitasjon til Oslo

Nina var Cecilies beste venninne da de var tenåringer. Nå ringer hun Cecilie og inviterer henne til Oslo i helga. Nina vil at de skal gå i operaen sammen og se Figaros bryllup.

Nina: Du må komme, Cecilie! Det er så lenge siden vi har sett hverandre! Det står i avisa at det er en helt fantastisk forestilling. Har du vært i den nye operaen før?

Cecilie: Nei, det jeg har ikke. Jeg vet ikke om jeg er så glad i opera, Nina. Wagner er ikke noe for meg.

Nina: Men, Cecilie, dette er ikke Wagner, det er Mozart. Jeg er sikker på at du kommer til å elske både musikken og bygningen. Er du ikke glad i musikk og sang, Cecilie?

Cecilie: Jo, det er jeg. Jeg spiller faktisk gitar, og jeg har sunget i kor i mange år. Men opera... Kan vi ikke gå på kino i stedet?

Nina: Jo, det kan vi selvfølgelig. Men kino har dere i Fjordvik, også. Denne helga skal du oppleve hovedstadens kunst og kultur, synes jeg. Det er for eksempel en fin utstilling på Nasjonalgalleriet nå. Liker du Harald Sohlberg?

Cecilie: Ja, det gjør jeg! Jeg elsker maleriene hans!

Nina: Da går vi dit på søndag, og på lørdag kan vi gå i teatret og se «Peer Gynt». Vil du det?

Cecilie: Ja, det vil jeg gjerne! Jeg gleder meg allerede!

Słownictwo

et bryllup (n) = ślub, wesele
 en bygning (n) = budynek, gmach
 faktisk (d) = faktycznie
 fantastisk (a) = fantastyczny
 Figaros bryllup (n) = Wesele Figara
 et galleri (n) = galeria
 en gitar (n) = gitara
 en hovedstad (n) = stolica
 i stedet = zamiast
 en invitasjon (n) = zaproszenie
 et kor (n) = chór
 en kultur (n) = kultura

en kunst (n) = sztuka
 lenge siden (d) = dawno temu
 et maleri (n) = obraz
 et nasjonalgalleri (n) = galeria narodowa
 en opera (n) = opera
 å oppleve (v) = przeżyć, doświadczyć
 en sang (n) = pieśń, piosenka
 et teater (n) = teatr
 en tenåring (n) = nastolatek, nastolatka
 en utstilling (n) = wystawa

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

11D Justin Bieber-konsert

Dina er verdens største Justin Bieber-fan. Hun elsker Justin Bieber og har hørt alle sangene hans mange hundre ganger, og nå gråter hun nesten av glede fordi Justin er på vei til Norge for å holde en gratis konsert midt i Oslo.

Dina og venninnene har dratt til Gardermoen fordi de har hørt rykter om at han kanskje kommer dit. Det er flere hundre andre tenåringsjenter der også. Noen har til og med overnattet på flyplassen og skulket skolen for å få se ham. Men hvor er Justin?

Dina: Kan du se noe? Var det ikke Justin som kikket inn døra?

Eva: Jo ..., nei, det var det ikke.

Dina: Er du helt sikker?

Eva: Ja, det er jeg. Justin er mye søtere.

Dina: Men han lignet veldig?

Eva: Ja, det gjorde han.

Det går rykter som sier at han allerede har dratt til Oslo, så jentene tar bussen hjem. På TV kan de se at det er kaos i Oslo sentrum. Dina sjekker telefonen sin for å følge med på det som skjer. Snart kommer beskjednen som hun venter på: Politiet har fått melding om at det skal være et show med Justin Bieber dagen etter. Showet skal være i nærheten av Operaen.

Dina sover nesten ikke om natta. Hun møter venninnene på skolen. Alle vil til Oslo for å se Justin Bieber. Pappa er litt usikker på hva som kan komme til å skje, så han har lovet å kjøre dem. Ved Operaen er det totalt kaos. Mange tusen mennesker er samlet på taket. Det er nesten bare jenter på Dinas alder der. Foran Operaen er det en scene. Når noen kommer ut på scenen, hyler alle i kor. Til slutt kommer Justin.

En halvtime seinere er konserten over. Jentene er svimle av lykke. De har sett Justin Bieber! «I am a belieber», roper de på turen hjemover.

Pappa: Var det en god konsert?

Dina: Ja, det var det. Kjempebra, men alt for kort.

Pappa: Sang han bra?

Dina: Ja, det gjorde han. Han er best. Ikke sant, Eva?

Eva: Jo, det er han virkelig.

Pappa: Hvilke sanger sang han? Det var så vanskelig å høre noe gjennom all hylingen.

Jentene synger i kor og tørker tårer. De smiler og ler fordi Justin lovte å komme tilbake til Oslo. Da må de få tak i billetter. De er jo verdens største Justin Bieber-fans!

Słownictwo

en alder (n) = wiek

all = wszyscy, wszystko, wszystek, cały

en billett (n) = bilet

en fan (n) = fan, wielbiciel

en flyplass (n) = port lotniczy, lotnisko

gjorde (å gjøre) (v) = zrobić

gratis (a) = bezpłatny, gratis, darmowy

hjemover (d) = do domu

å hyle (v) = krzyżeć, wrzeszczeć

en hyling (n) = krzyk, wrzask

i nærheten av (p) = w pobliżu

et kaos (n) = chaos

kjempebra (a) = wspaniały

en konsert (n) = koncert

å ligne (v) = być podobnym

å love (v) = obiecać

en lykke (n) = szczęście

ei melding (n) = wiadomość

midt i (d) = w środku

å overnatte (v) = przenocować

et politi (n) = policja

et rykte (n) = wieść, pogłoska

samlet (a) = zebrani

en scene (n) = scena

et show (n) = widowisko

å sjekke (v) = sprawdzić

å skje (v) = zdarzyć się

å skulke (v) = wagarować

et tak (n) = dach

ei tenåringsjente (n) = nastolatka

totalt (a) = całkowity, totalny

en tåre (n) = łza

usikker (a) = niepewny

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

Gramatyka

FORDI - DERFOR

(ponieważ/dlatego że - dlatego/więc)

Używanie **fordi** i **derfor** może wydawać się nieco kłopotliwe.

Fordi

Fordi wskazuje na przyczynę. Jest to spójnik podrzędny, który rozpoczyna zdanie podrzędne:

Han rydder **fordi** dokka liker å ha det ryddig.

(On) sprząta, ponieważ lalka lubi porządek.

Barna klapper **fordi** de liker forestillingen.

Dzieci klaszczą, ponieważ przedstawienie się im podoba.

lub

Fordi dokka liker å ha det ryddig, rydder han.

Ponieważ lalka lubi porządek, to on sprząta.

Fordi de liker forestillingen, klapper barna.

Ponieważ przedstawienie się dzieciom podoba, klaszczą.

Derfor

Derfor jest przysłówkiem i wskazuje na skutek/wynik. W języku polskim jego odpowiednikiem jest spójnik współrzędny wynikowy *dlatego*. Po **derfor** następuje orzeczenie:

Dokka liker å ha det ryddig. **Derfor** rydder han.

Lalka lubi porządek, dlatego on sprząta.

Barna liker forestillingen. **Derfor** klapper de.

Dzieciom podoba się przedstawienie, dlatego klaszczą.

SÅ

Istnieją wyrazy kłopotliwe, które mają tę samą pisownię i wymowę, ale odmienne znaczenie. Jednym z takich wyrazów jest **så**:

1) **Så** w znaczeniu *następnie, później* jest przysłówkiem:

Etter lunsj dro vi til Akershus festning. **Så** gikk vi til Rådhuset.

Po lunchu pojechaliśmy do twierdzy Akershus. Następnie poszliśmy do ratusza.

2) **Så** w znaczeniu *tak*, bardzo jest również przysłówkiem. Umieszcza się go przed przymiotnikiem:

Det var **så** interessant på Vikingskipshuset.

Było bardzo interesująco w Muzeum Łodzi Wikingów.

3) **Så** w znaczeniu *z tej przyczyny, dlatego też* jest spójnikiem, po którym następuje zdanie współrzędne:

Peter har ikke møtt Evas familie før, **så** han er litt nervøs.

Peter nie spotkał wcześniej rodziny Evy, dlatego też jest trochę zdenerwowany.

4) **Så** to także forma czasu przeszłego prostego czasownika **å se** (widzieć, oglądać itp.):

Vi **så** et stykke av Henrik Ibsen. Obejrzeliśmy sztukę Henryka Ibsena.

KRÓTKIE ODPOWIEDZI

W języku norweskim krótkich odpowiedzi udziela się w następujący sposób:

1) Odpowiadając na pytanie rozpoczynające się od **har** (mam, masz itd.) i **er** (jestem, jesteś itd.):

Har du ei fiskestang? Ja, det **har** jeg. Nei, det **har** jeg ikke.

(Czy) masz wędkę? Tak, mam. Nie, nie mam.

Er du norsk? Ja, det **er** jeg. Nei, det **er** jeg ikke.
 Jesteś Norwegiem? Tak, jestem. Nie, nie jestem.

2) Odpowiedź na pytanie rozpoczynające się od **czasownika posiłkowego**, należy użyć tego samego czasownika:

Kan vi gå på kino? Ja, det **kan** vi. Nei, det **kan** vi ikke.
 Możemy pójść do kina? Tak, możemy. Nie, nie możemy.

Skal du gå på konserten? Ja, det **skal** jeg. Nei, det **skal** jeg ikke.
 Pójdiesz na koncert? Tak, pójdę. Nie, nie pójdę.

Vil du se byen? Ja, det **vil** jeg. Nei, det **vil** jeg ikke.
 Chcesz zobaczyć miasto? Tak, chcę. Nie, nie chcę.

Må du ringe ham? Ja, det **må** jeg. Nei, det **må** jeg ikke.
 Musisz do niego zadzwonić? Tak, muszę. Nie, nie muszę.

3) Jeżeli pytanie rozpoczyna się od innego czasownika niż podane w punktach 1) i 2), w odpowiedzi, w odróżnieniu od języka polskiego, w którym powtarza się ten sam czasownik, w języku norweskim używa się czasownika **gjør** (robię, robisz itd.):

Liker du opera? Ja, det **gjør** jeg. Nei, det **gjør** jeg ikke.
 Lubisz operę? Tak, lubię. Nie, nie lubię.

Leser du ei bok? Ja, det **gjør** jeg. Nei, det **gjør** jeg ikke.
 Czytasz książkę? Tak, czytam. Nie, nie czytam.

Snakker du norsk? Ja, det **gjør** jeg. Nei, det **gjør** jeg ikke.
 Mówisz po norwesku? Tak, mówię. Nie, nie mówię.

Zauważ, że:

Kiedy podmiotem w pytaniu jest **det** (to) or **den** (ten, ta), po orzeczeniu (czasowniku) używa się **det** albo **den**:

Er det kaldt? Ja, det er **det**. Nei, det er **det** ikke.
 Czy jest zimno? Tak, jest. Nie, nie jest.

Er den ny? Ja, det er **den**. Nei, det er **den** ikke.
 Czy to jest nowe? Tak, jest. Nie, nie jest.

JA - JO

Odpowiadając twierdząco na pytanie zawierające przeczenie, zamiast **ja** używamy **jo**:

Kommer du **ikke** fra Oslo? **Jo**, det gjør jeg.
 Czy nie pochodzisz z Oslo? Tak, pochodzę.

Wymowa

Rytm mowy

Wymowa norweska charakteryzuje się określonym rytmem, który często nazywany jest *akcentem iloczasowym*. Rytm związany jest z relacją między sylabami akcentowanymi i nieakcentowanymi. W norweskim wyrazie «kaffe» (kawa) akcent pada na pierwszą sylabę: «KAFFe». W wyrazie «kafé» akcentowana jest ostatnia sylaba: «kaFÉ». Akcent pomaga tutaj na odróżnienie od siebie wyrazów «KAFFe» i «kaFÉ». Zjawisko to występuje nie tylko w pojedynczych wyrazach, ale również w mowie łączonej.

Gdy ktoś mówi płynnie, każde słowo łączy się z następnym. Mowę taką nazywamy «łańcuchową» lub «płynną». Ogólnie rzecz biorąc stwierdzić można, że w płynnej mowie norweskiej sylaby następują po sobie w jednakowych odstępach czasowych. Spróbujmy wyjaśnić to na przykładzie wymowy spółgłosek.

Wyobraź sobie, że wymawiasz głośno i wyraźnie nazwy czterech pierwszych liter alfabetu. Na każdą literę pada akcent. Akcent zaznaczony jest wielkimi literami. Litery wymawia się w stałym rytmie. Przegródki poniżej pokazują, ile czasu potrzeba na wymówienie liter. Pomyśl sobie, że od początku wymawiania każdej litery mija jedna sekunda:

A	B	C	D
---	---	---	---

Jeżeli zamiast liter użyjemy kolorów, Norweg wymówi je następująco:

RØD	BLÅ	GUL	GRØNN
-----	-----	-----	-------

Wyrazy będą wymawiane w tym samym rytmie, jak litery.

Można to również zilustrować używając liczb:

EN	TO	TRE	FIR'
----	----	-----	------

Mówimy FIR' (bez e), ponieważ wyżej użyte nazwy liter mają być wyrazami jednosylabowymi.

Ten sam rytm odnajdziemy w wymowie następujących imion:

ANN	TOR	LEIF	BRITT
-----	-----	------	-------

Lub gatunków muzyki:

POP	JAZZ	ROCK	SWING
-----	------	------	-------

Mamy zatem rytm BA – BA – BA – BA.

Sylaby nieakcentowane

Jeśli do wyżej zaprezentowanych wyrazów dodamy sylaby nieakcentowane, rytm pozostanie bez zmian. Czas między każdym z wyrazów nie zmieni się, mimo że dodamy wyrazy nieakcentowane. Przykład:

RØD og	BLÅ og	GUL og	GRØNN
--------	--------	--------	-------

Jeżeli dodamy dwa wyrazy, rytm w dalszym ciągu pozostanie niezmienny:

RØD og så	BLÅ og så	GUL og så	GRØNN
-----------	-----------	-----------	-------

To samo po dodaniu czterech wyrazów:

RØD og så er det	BLÅ og så er det	GUL og så er det	GRØNN
------------------	------------------	------------------	-------

Aby rytm się nie zmienił, Norwegowie wymawiają wyrazy nieakcentowane szybciej niż akcentowane. Im więcej sylab nieakcentowanych wystąpi między sylabami akcentowanymi, tym szybciej wymawia się wyrazy nieakcentowane. W rezultacie, wypowiedzenie *RØD-og-så BLÅ-og-så GUL-og-så GRØNN* zajmuje tylko samo czasu, ile wymówienie *RØD-BLÅ-GUL-GRØNN*.

Nie we wszystkich językach jest podobnie. Podręczniki podają, że w języku polskim występuje inny system. Tempo wymowy jest bardziej stabilne, ponieważ każda sylaba zajmuje tyle samo czasu. Oznacza to, że wypowiedzenie *RØD-og-så BLÅ-og-så GUL-og-så GRØNN* wymaga więcej czasu niż wypowiedzenie *RØD-BLÅ-GUL-GRØNN*.

RØD	BLÅ	GUL	GRØNN
RØD og	BLÅ og	GUL og	GRØNN
RØD og så	BLÅ og så	GUL og så	GRØNN

Różnica między norweskim a polskim jest taka, że w norweskim ścieśnia się sylaby nieakcentowane, a w polskim nie (lub w niewielkim stopniu). Ponieważ w polskim nie występują samogłoski długie i krótkie, wymowa norweska osób polskojęzycznych brzmi w uszach Norwegów bardziej staccato (czyli jako seria wyraźnie oddzielonych, krótkich dźwięków).

Podstawa rytmiczna: STOPA

Stopa jest jednostką rytmiczną, która rozpoczyna się od sylaby akcentowanej i trwa aż do następnej sylaby akcentowanej. Biorąc pod uwagę przykłady podane wcześniej można powiedzieć, że w języku norweskim długość trwania stopy jest stała. Nie ma właściwie znaczenia, czy stopa zawiera jedną sylabę (RØD) czy pięć (RØD-og-så-er-det). Różnica polega na tym, że pierwsza stopa nie zawiera sylab nieakcentowanych, a druga ma ich pięć.

Stopa zawiera co najmniej jedną sylabę (i jest to sylaba akcentowana). Trudno jest określić maksymalną liczbę sylab, ale rzadko spotyka się stopę z więcej niż siedmioma sylabami, czyli z jedną akcentowaną i sześcioma nieakcentowanymi.

«OS, NES, BØ, DAL» to nazwy norweskich miejscowości. Ktoś, kto odwiedził te miejscowości, mógłby powiedzieć «Byłem w Os, Nes, Bø, Dal». Każdy z tych czterech wyrazów tworzy oddzielną stopę:

STOPA	STOPA	STOPA	STOPA
OS	NES	BØ	DAL

W powyższym przykładzie każda stopa zawiera jedną sylabę. Można wydłużyć stopę dodając kilka sylab nieakcentowanych:

STOPA	STOPA	STOPA	STOPA
OS	NES	BØ	DAL
OS og	NES og	BØ og	DAL
OS og så	NES og så	BØ og så	DAL

Można utworzyć jeszcze dłuższe stopy. Tutaj wykorzystamy nazwy innych miast:

STOPA	STOPA	STOPA	STOPA
OSlo og så	BERgen og så	HAmar og så	BOdø
OSlo og kanskje	BERgen og kanskje	HAmar og kanskje	BOdø
OSlo og så kanskje	BERgen og så kanskje	HAmar og så kanskje	BOdø

Rzadko wszystkie stopy w zdaniu mają jednakową długość. To zdarza się głównie w poezji. Powyższe zdania nie są zatem typowe dla mówionego norweskiego. Zazwyczaj w jednym zdaniu występują różne rodzaje stóp:

KEN skal til (3)	OSlo og (3)	BERgen (2)	
ANNa kan (3)	SNAKKe (2)	ENGelsk (2)	
LIKer du ikke (4)	KAFFe med (3)	SUKKer og (3)	
VET du når (3)	BUSSen går til (4)	BØ (1)	MELK (1)

Oznacza to, że tempo mowy w wypowiedziach będzie się zmieniać. Podczas wymawiania sylaby akcentowanej tempo będzie wolne, następnie rośnie ono, gdy wypowiadamy sylaby nieakcentowane (im więcej sylab, tym większe tempo).

Zauważ, że stopa może rozpocząć się w środku wyrazu. Zdarza się to, gdy pierwsza sylaba jest nieakcentowana.

Stavanger → staVANGer

Paris → paRIS

studere → stuDERe

PETer	REISer fra sta-	VANGer til	OS
ANNa bor i pa-	RIS		
KEN og ma-	Rla stu-	DERer	NORSK

Cechą charakterystyczną sylab nieakcentowanych w norweskim jest

1. ich szybka wymowa
2. wymawianie płaskim tonem.

Cechą charakterystyczną sylab akcentowanych w norweskim jest

1. ich powolna wymowa
2. wymawianie zróżnicowanym tonem.

Dodatki

12 Święta i ich obchody

Rodzina Vidalów

- Zabawy na śniegu
- Obchody norweskiego Bożego Narodzenia

Główne zagadnienia gramatyczne

- Czasowniki zakończone na *s* - *synes, trives, finnes, møtes, ses*
- Szyk przestawny wyrazów (inwersja)
- Zasady używania przecinka

12A Lek i snøen

Det er den 24. desember, julaften. Klokka er halv ti om morgenen, og Alex har vært oppe i flere timer allerede. Han sov ikke så mye i natt fordi han gledet seg til i dag. Nå sitter han og ser på tegnefilmer på TV, men han klarer ikke å konsentrere seg. Han ser på juletreet i hjørnet og på pakkene som ligger under det. Han ser en stor pakke bak treet. Er den til ham? Hva kan det være? Han er så spent.

Alex: Mamma, er det lenge til vi skal åpne julegavene?

Mamma: Ja. Vi kan ikke åpne dem før i kveld.

Alex: Men det er så lenge til! Kan jeg ikke åpne én gave nå?

Mamma: Nei, du er stor nå, Alex. Du klarer å vente. Du kan gå ut og leke i snøen med Dina, så går tida litt fortere.

Alex: Ja, det vil jeg! DINA! Kom og bli med ut i snøen!

Dina: Jeg har ikke lyst.

Mamma: Jo, Dina. Bli med broren din ut litt. Jeg har så mye å gjøre. Du kan jo ta med kameraet og ta noen fine vinterbilder.

Dina: Ja, men ... OK, da. Kom, Alex.

Mamma: Det er kaldt ute. Ta på deg en varm genser og den tykke jakka di, Alex. Og så må du ha skjerf, lue og votter.

Dina kler på seg selv og hjelper Alex. Så går de ut. Det er blå himmel, sol og nysnø. «Nå er det perfekt å ta bilder,» tenker Dina. Men hvor er Alex? Han har allerede løpt rundt hjørnet og laget en stor snøball.

Alex: Skal vi ha snøballkrig, Dina?

Dina: Nei, jeg vil ta bilder. Du kan jo lage en stor snømann.

Alex synes at det høres morsomt ut. Han lager tre store snøballer mens Dina fotograferer. Snøballene er så store at Dina må hjelpe ham å sette dem oppå hverandre. Så løper Alex inn og henter ei lue til snømannen og en gulrot som han kan ha som nese. Det blir en flott snømann, synes han.

Etterpå løper Alex rundt i hagen og hopper i snøen. Dina tar mange bilder av ham, men hun er ikke fornøyd. Kameraet er for dårlig, så noen bilder blir uskarpe når Alex hopper.

Plutselig kjenner hun et dunk i ryggen. Bak henne står Alex og ler. Dina setter kameraet på trappa.

Dina: NÅ blir det snøballkrig!

Słownictwo

en bror (n) = brat
 desember (n) = grudzień di = twój, twoja
 et dunk (n) = uderzenie
 fortere (a) = prędzej, szybciej
 å fotografere (v) = fotografować
 en genser (n) = sweter
 en hage (n) = ogród
 en julaften (n) = Wigilia
 en julegave (n) = prezent gwiazdkowy
 et juletre (n) = choinka
 kaldt (cf. kald) (a) = zimno
 å kle (v) = ubrać, ubierać
 å konsentrere seg (v) = skoncentrować się, skupić się
 en nese (n) = nos

en nysnø (n) = świeży śnieg
 oppå (p) = na wierzchu, na samej górze
 oppå hverandre = tu: jedna na drugą
 et skjerf (n) = szal, szalik
 snø (n) = śnieg
 en snøball (n) = śnieżka
 en snøballkrig (n) = wojna na śnieżki
 en snømann (n) = bałwan
 et tre (n) = drzewo
 tykk (a) = gruby
 uskarp (a) = niewyraźny
 et vinterbilde (n) = zdjęcie zimowe
 en vott (n) = rękawica jednopalczasta
n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

12B Ben tar imot gjester

Ben og Cecilie har invitert Cecilies foreldre til å feire julaften hos dem. Nå ringer det på døra, og Ben går for å åpne for gjestene. På trappa står svigerforeldrene hans og smiler. De er røde i kinnene og har snø i håret.

Inger: God jul!

Ben: God jul og velkommen! Kom inn! Er det kaldt? Fryser dere?

Inger: Nei, vi har gode, varme klær, så vi fryser ikke.

Ben: Dere har mye å bære på, ser jeg.

Inger: Ja, her er presangene til barna. Vi har med et par pakker til deg og Cecilie, også.

Ben: Tusen takk! Jeg skal legge dem under juletreet. La meg ta kåpa di, svigermor!

Inger: Takk skal du ha. Hvor er Alex og Dina?

Ben: De er oppe og skifter klær. De har vært ute og lekt i snøen, så de har blitt våte. Har dere vært i kirka?

Anders: Ja, vi går alltid i kirka på julaften. Det er en fin tradisjon, synes jeg.

Inger: Tenk at vi skal få feire julaften med barnebarna våre i år! Vi er så glade for at dere har flyttet hit til Norge!

Ben: Ja, Alex og Dina er også glade for å ha dere i nærheten. Det er vi alle sammen. Kom inn i stua, så skal jeg hente noe å drikke mens vi venter på maten.

Ben går ut på kjøkkenet. «De kjøper altfor mange gaver», tenker han. «Barna blir helt bortskjemte!»

Inger og Anders setter seg i sofaen og beundrer juletreet. De gleder seg til maten, men enda mer til å se på når barnebarna åpner gavene. De to besteforeldrene er enige: Barnebarn er livets dessert!

Słownictwo

altfor (d) = dużo za
 et barnebarn (n) = wnuk, wnuczka
 en besteforelder (n) = dziadek, babcia
 besteforeldre (n) = dziadkowie
 å beundre (v) = podziwiać
 bortskjemt (a) = rozpieszczony
 en dessert (n) = deser
 enig (a) = zgodny
 å feire (v) = świętować
 å fryse (v) = marznąć
 en gjest (n) = gość
 imot (ta imot) (p) = przeciwko

ei jul (n) = Boże Narodzenie
 et kinn (n) = policzek
 en presang (n) = prezent
 å skifte (v) = zmienić
 en svigerforelder (n) = teść, teściowa
 ei svigermor (n) = teściowa
 å ta imot (v) = przyjmować, podejmować
 en tradisjon (n) = tradycja
 våt (a) = mokry

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

12C Julemiddag

Den siste uka har alle i familien vasket og ryddet til jul. Cecilie har kjøpt masse julepynt, og nå er det dekorasjoner i alle rom og juleblomster overalt. Det står til og med en nisse på do! I stua står et stort juletre med glitter, røde julekuler og norske flagg. Første gang Ben så flagg på juletreet, syntes han det var rart. Det bruker man ikke i Frankrike. Familien har feiret jul i Norge før, men det er første gang at de er hjemme i sitt eget hus.

Inger: Å, det dufter så herlig av ribbe. Jeg er så sulten!

Cecilie: Ja, jeg er glad jeg bestemte meg for ribbe. Jeg tenkte lenge på hva jeg skulle servere: pinnekjøtt eller torsk eller lutefisk, men Ben sa at han ville ha svineribbe. Og barna liker det også. Så derfor ble det ribbe.

Ben: Jeg er litt skeptisk til lutefisk, det er en merkelig matrett. Ribbe med øl og akevitt er mye bedre.

Anders: Jeg er helt enig.

Cecilie: Vær så god alle sammen. Maten er klar!

De setter seg ved bordet. Ben løfter glasset, skåler og ønsker alle velkommen til bords. Så forsyner de seg med ribbe, poteter og alt det gode som Cecilie har satt på bordet. Inger og Anders forteller om jul i gamle dager, og Ben forteller om hvordan man feirer jul i Frankrike. Alex er ikke så veldig interessert, han tenker mest på pakkene under juletreet. Etter ribbe er det dessert. Cecilie serverer karamellpuddingen hun alltid fikk da hun var barn. Hun liker tradisjoner.

Anders: Takk for maten, det var en herlig middag!

Cecilie: Vel bekomme!

Anders: Nå er jeg virkelig god og mett. Og karamellpuddingen var minst like god som mormors!

Ben: Ja, det var virkelig godt. Norsk ribbe er herlig, og ingen er så flink til å lage ribbe som Cecilie! Og puddingen var virkelig en overraskelse! Nå kan dere gå og sette dere, så skal jeg rydde bordet. Etterpå skal vi sove middag.

Alex: Nei, det kan vi ikke! Vi skal åpne pakkene!

Ben: Nei, i Norge sover man alltid middag på julaften. Så er det kaffe, og så åpner man pakkene. Ikke sant, morfar?

Anders: Jo, slik er det i Norge. Man sover minst en time på julaften.

Alex: Men ...

Dina: Ta det med ro, Alex. De tuller bare.

Słownictwo

en akevitt (n) = okowita
 en dekorasjon (n) = dekoracja
 en do (n) = toaleta, WC
 å dufte (v) = pachnieć (przyjemnie)
 egen (a) = własny
 et flagg (n) = flaga, chorągiewka
 å forsyne (v) = częstować się
 et glitter (n) = błyszczące ozdoby
 herlig (a) = wspaniały, smakowity
 i gamle dager (d) = za dawnych lat
 en juleblomst (n) = kwiat świąteczny
 ei julekule (n) = bombka na choinkę
 en julemiddag (n) = obiad świąteczny
 en julepynt (n) = ozdoby choinkowe
 en karamellpudding (n) = pudding, budyń karmelowy
 like god = tak samo dobry
 en lutefisk (n) = suszona, ługowana i gotowana ryba
 man = ktoś, ty, się
 masse = mnóstwo, masa
 en matrett (n) = danie
 merkelig (a) = dziwny
 minst (a) = tu: co najmniej
 en nisse (n) = św. Mikołaj

overalt (d) = wszędzie
 en overraskelse (n) = niespodzianka
 et pinnekjøtt (n) = solone i suszone żeberka baranie
 en pudding (n) = pudding, budyń
 en rett (n) = danie
 ei ribbe (n) = żeberka
 en ro (ta det med ro) (n) = spokój
 satt (å sette) (v) = położyć, postawić
 å servere (v) = podać
 skeptisk (a) = sceptyczny
 å skåle (v) = wznosić toast
 ei svineribbe (n) = żeberka wieprzowe
 så (å se) (v) = widział
 å ta det med ro (v) = spokojnie, nie denerwuj się
 til bords = do stołu
 en torsk (n) = dorsz
 å tulle (v) = żartować
 vel bekomme = smacznego, proszę bardzo
 et øl (n) = piwo
 å ønske (v) = życzyć

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

12D Julegaveåpning

Under juletreet på stua ligger det mange fine pakker, og nå skal familien åpne dem. Helt siden hun lærte å lese, har Dina vært familiens «pakkesjef», så det er hun som velger ut pakkene. Men i år har mamma bestemt at Alex skal hjelpe til. Dina synes ikke at det er en god idé. «Alex kan jo ikke lese ordentlig ennå, så det kommer ikke til å gå så fort», tenker Dina.

Nå har Alex funnet en stor pakke bak juletreet.

Dina: Kom igjen, Alex. Du velger pakker, så leser jeg.

Alex: Nei, jeg vil lese selv.

Dina: OK, men skynd deg litt. Husk at det er mange pakker.

Alex: Hm ... nei, det er for mange rare bokstaver. Du kan få lov til å lese for meg, Dina.

Dina: Å, så typisk! Skal vi se ... Denne gaven er til Alex fra onkel Per og tante Kari.

Alex: Jippi! Den er sikkert bra!

Alex river av papiret og finner et stort byggesett med lego. Han åpner eska og legger seg straks ned på gulvet og begynner å bygge. Nå kan Dina være pakkesjef igjen. Pakkene til Alex legger hun til side, så han kan åpne dem seinere. Etter en stund finner Dina en pakke som er til henne fra mamma og pappa.

Dina: Å, jeg håper, jeg håper ...

Pappa: Hva håper du?

Dina: At det er det jeg tror ... Ja! Et ordentlig speilreflekskamera. Det er akkurat det jeg ønsket meg. Å, tusen takk!

Dina begynner å se nærmere på det nye kameraet sitt og glemmer resten av gavene.

Mamma: Dina? Skal jeg be Alex om å være pakkesjef nå, kanskje?

Dina: Hva? Nei, nei, nei! Jeg ble bare så opptatt av kameraet, men nå legger jeg det bort. Skal vil se ... Her er en pakke til mamma fra pappa.

Słownictwo

å be (v) = prosić

et byggesett (n) = zestaw do budowy

ei eske (n) = pudełko

funnet (å finne) (v) = znalazł

å få lov til (v) = otrzymać pozwolenie

et gulv (n) = podłoga

ei julegaveåpning (n) = otwieranie prezentów gwiazdkowych

å legge seg (v) = położyć się

en lov (n) = prawo, tu: pozwolenie

nærmere (a) = bliżej, dokładniej

en onkel (n) = wujek

en pakkesjef (n) = szef od paczek

et papir (n) = papier

å rive (v) = rwać, zrywać

et speilreflekskamera (n) = aparat fotograficzny z lustrzanką

ei tante (n) = ciocia

typisk (a) = typowy, tu: jak zwykle

n = «noun» (rzeczownik), v = verb (czasownik), a = adjektiv (przymiotnik), d = adverb (przysłówek), p = preposisjon (przyimek)

Gramatyka

CZASOWNIKI

Czasowniki zakończone na -s

Niektóre czasowniki mają końcówkę -s we wszystkich czasach. Podajemy te najczęściej używane:

<i>Bezokolicznik</i>	<i>Czas teraźniejszy</i>	<i>Cas przeszły prosty</i>	<i>Czas przeszły złożony</i>
å synes myśleć/uwagać	synes	syntes	har syntes
å trives dobrze się czuć w jakiejś sytuacji	trives	trivdes	har trivdes
å finnes być/istnieć	finnes	fantes	har finnes
å møtes spotkać się	møtes	møttes	har møttes
å ses widzieć się (z kimś)	ses	såes	har settes

Przykłady:

Ben trives i Fjordvik.	Ben lubi mieszkać w Fjordvik.
Han syntes lutefisk var rart.	Uważał, że «lutefisk» była dziwna.
Nina og Cecilie møttes i Oslo.	Nina i Cecilie spotkały się w Oslo.
Vi ses i morgen!	Widzimy się jutro!

SZYK WYRAZÓW

Zdanie główne

Zdanie główne jest zdaniem samodzielnym. Zawiera podmiot (osoba lub rzecz wykonująca jakąś czynność lub znajdujący się w jakimś stanie) i orzeczenie (czasownik).

Często innymi elementami zdania są dopełnienia i okoliczniki.

W zdaniu oznajmującym orzeczenie (czyli czasownik w formie osobowej) jest jego drugim elementem.

Na początku zdania mogą być umiejscowione różne jego części, takie jak podmiot (zdanie 1), okolicznik wskazujący na czas lub miejsce (zdanie 2), zaimek pytający (zdanie 3) i inne elementy.

W zdaniu 2 i 3 podmiot musi zająć miejsce za orzeczeniem.

Zdania pytające bez zaimka pytającego (**hva** (co), **hvem** (kto) itd.) rozpoczynają się od orzeczenia (zdanie 4).

Przeczenie **ikke** (nie) występuje zazwyczaj po czasowniku w formie osobowej.

Początkowy człon zdania	Orzeczenie (łącznik)	Podmiot	Okolicznik	Orzeczenie (orzecznik)	Dopełnienie	Okoliczniki miejsca i czasu
1. Han	vil	-	ikke	spise	kake	i kantina i dag.
2. I dag	vil	han	ikke	spise	kake	i kantina.
3. Hvorfor	vil	han	ikke	spise	kake	i kantina i dag?
4.	Vil	han	ikke	spise	kake	i kantina i dag?

1. (On) nie chce jeść dzisiaj ciasta w stołówce.
2. Dzisiaj (on) nie chce jeść ciasta w stołówce.
3. Dlaczego (on) nie chce jeść dzisiaj ciasta w stołówce?
4. Nie chce (on) dzisiaj jeść ciasta w stołówce?

Zauważ, że podmiot jest umiejscowiony po **ikke**, jeśli jest rzeczownikiem i nie jest pierwszym członem zdania (tu: Ben).

<i>Początkowy człon zdania</i>	<i>Orzeczenie (łącznik)</i>	<i>Podmiot</i>	<i>Okolicznik</i>	<i>Orzeczenie (orzecznik)</i>	<i>Dopełnienie</i>	<i>Okoliczniki miejsca i czasu</i>
I dag	vil	ikke	Ben	spise	kake	i kantina

Dzisiaj Ben nie chce jeść ciasta w stołówce.

Zdania podrzędne

Zdania podrzędne także zawierają podmiot i orzeczenie, ale nie są to zdania samodzielne. Są one częścią zdania podrzędnego złożonego.

Zdania podrzędne rozpoczynają się zazwyczaj od spójnika podrzędnego. W norweskim najczęstszymi spójnikami podrzędnymi są: **fordi** (ponieważ), **at** (że), **hvis** (jeżeli), **om** (czy), **da** (kiedy), **når** (kiedy)

Zdania podrzędne mają ustaloną składnię. Po spójniku następuje podmiot. Żadna inna część zdania nie może być wystąpić na początku.

Przeczenie **ikke** w zdaniach podrzędnych zajmuje pozycję przed orzeczeniem:

Spójnik Podmiot Przeczenie Orzeczenie Dopełnienie Okolicznik

1. Alex er litt trøtt	fordi	han	ikke	har sovet		mye i natt.
2. Bildene blir uskarpe når		Alex		hopper		i snøen.
3. Snøballen er så stor at		Dina		må hjelpe	ham.	
4. Alex spør	om	han	ikke	kan åpne	gavene	nå.

1. Alex jest trochę zmęczony, ponieważ nie spał za wiele w nocy.

2. Zdjęcia stają się niewyraźne, kiedy Alex skacze po śniegu.

3. Kula śnieżna jest tak duża, że Dina musi mu pomóc.

4. Alex pyta, czy nie może teraz otworzyć prezentów.

Zdanie podrzędne może być również umieszczone przed zdaniem nadrzędnym. Wówczas w zdaniu nadrzędnym podmiot zajmie swoje miejsce za orzeczeniem:

<i>Zdanie podrzędne</i>	<i>Orzeczenie</i>	<i>Podmiot</i>
1. Når Alex hopper i snøen,	blir	bildene uskarpe.
2. Fordi han ikke har sovet mye i natt, er		Alex trøtt.

1. Kiedy Alex skacze po śniegu, zdjęcia stają się niewyraźne.

2. Ponieważ Alex nie spał za wiele w nocy, jest zmęczony.

ZASADY UŻYWANIA PRZECINKA

1) Przecinek stawiamy zawsze przed **men** (ale):

Anne bor i Fjordvik, men hun kommer fra Lillestrøm.

Anne mieszka w Fjordvik, ale pochodzi z Lillestrøm.

2) Przecinek stawiamy przed spójnikami **og** (i), **for** (ponieważ) and **så** (dlatego), kiedy następujące po nich zdanie jest zdaniem głównym:

Hans har bodd i Fjordvik i ti år, og han jobber i en bank.

Hans mieszka w Fjordvik od dziesięciu lat i (on) pracuje w banku.

ale:

Hans har bodd i Fjordvik i ti år og jobber i en bank.

Hans mieszka w Fjordvik od dziesięciu lat i pracuje w banku.

3) Przecinek stawiamy przed i po zdaniach wtrąconych:

Ben, som kommer fra Frankrike, bor i Fjordvik.

Ben, który pochodzi z Francji, mieszka w Fjordvik.

4) Zawsze stawiamy przecinki, kiedy wyliczamy:

Han spiser vanligvis kylling, laks, pasta, ris og grønnsaker til middag.

(On) je zazwyczaj na obiad kurczaka, łososa, makaron, ryż i warzywa.

5) Przecinek stawiamy po zdaniu podrzędnym, jeśli jest ono na początku zdania złożonego:

Hvis Eva hjelper henne, blir Tone glad.

Jeżeli Eva jej pomoże, Tone będzie zadowolona.

6) Przecinek stawiamy po mowie niezależnej:

«Vil du ha hjelp?» spør Eva.

«Potrzebujesz pomocy?» pyta Eva.

Wymowa

Początkowe sylaby nieakcentowane

W wielu wypadkach w wypowiedziach przed pierwszą sylabą akcentowaną występuje jedna lub kilka sylab nieakcentowanych, tzw. «lekkich». Tworzą one tzw. *anakruzę* i zachowują się tak samo jak sylaby nieakcentowane w stopie: są wymawiane w szybkim tempie, raczej płaskim tonem:

ANAKRUZA STOPA STOPA

en	BIL	
det er	ANN	
det er en	BUSS	
det er	HUSet mitt	
er det et e-	LEKtrisk	TOG

Zazwyczaj przed pierwszą sylabą akcentowaną występują cztery lub pięć sylab nieakcentowanych, i jak wspomniano wcześniej, są one w zasadzie wymawiane w ten sam sposób, jak sylaby nieakcentowane po sylabach akcentowanych.

Podsumowanie

Czego wymaga się w celu opanowania prawidłowej wymowy norweskiej? Trzeba posiadać umiejętności na różnych poziomach mowy. Posiadasz je, kiedy będziesz w stanie:

- opanować wszystkie głoski
- wymawiać krótkie i długie samogłoski (które występują tylko w sylabach akcentowanych)
- opanować zjawiska związane z szybkim tempem mowy (upodobnienia, redukcje)
- łączyć słowa, tak by zdanie brzmiało jak jeden nieprzerwany łańcuch
- wymawiać w odpowiedni sposób sylaby akcentowane, tak by sylaby «ciężkie» były wystarczająco zaakcentowane
- zachować jednakowe odstępy między sylabami akcentowanymi
- komprimować (ścięśniać) sylaby nieakcentowane i wypowiadać je płaskim tonem.

Gdy tego dokonasz, twoja wymowa norweskiego będzie najprawdopodobniej zupełnie dobra. Będziesz pewnie mówić z obcym akcentem, ale większość Norwegów zrozumie, co mówisz.

Ostatnia wskazówka

Rytm języka norweskiego jest zbliżony do tego w języku angielskim, niemieckim czy niderlandzkim. Oznacza to, że osoby mówiące tymi językami jako ojczystymi, mogą posługiwać się swoim własnym rytmem mowy mówiąc po norwesku. Jednakże fonetyka i intonacja różnią się, zatem osoby te będą musiały skorygować swoją wymowę.

Niektóre języki, jak na przykład polski i hiszpański, mają rytm mowy różniący się od norweskiego. W tych językach sylaby są jednakowej długości. Jeśli taka wymowa będzie przeniesiona na mowę norweską, zostanie ona odebrana jako *staccato* (czyli jako seria wyraźnie oddzielonych, krótkich dźwięków), jako że nie wystąpi w niej ściągnięcie sylab nieakcentowanych.